Lakeuden ja Kemun

Kutsu

POHJALAINEN KULTTUURILEHTI 4/84 TARJOUSHINTAAN 5 mk

Neitoperhon murhayritys . . . s. 13

Missä jatsin poweri? . . . . . s. 8

Ihana video - tappava video s. 3

Radio City . . . s. 7

Rock '84 . . . . . s. 11

Seinäjoki '52 ja '84 . . . . . s. 16-18

Noitalinna Huraa! . . . . . s. 9

E.T.C. . .

Kemun avustuksista nuorisovuodelle 1985

Kemu on vuosittain saanut Seinäjoen kaupungilta toiminta-avustusta ja saanee toivottavasti vastaisuudessakin. Aina on avustusten saamisessa kuitenkin ollut vaikeuksia, ja tämänhetkinen tilanne vuoden -85 avustusten suhteen näyttää todella mielenkiintoiselta. Vuodelle 1984 Kemu sai palkkausavustusta 50 000 mk ja nyt on kaupungin ensi vuoden talousarviossa merkitty avustusta 35 000 mk. Toisin sanottuna avustusta supistettaisiin 15 000 mk. Asian takana on nuorisolautakunta, jonka esitys kyseinen summa on. Perusteluina lautakunta sanoo, että vuoden -84 avustuksen oli määrä kattaa suunnitellun Loukaslinnun nuorisokahvilan ohjaajan palkkaukseen, jonka Kemu olisi palkannut 15 000 mk:lla. Kokonaan on ilmeisestikin jätetty huomioimatta esim. se, että yhdistyksen palkkalistoilla on tänä vuonna ollut toiminnanjohtajan lisäksi myös musiikkileikkikoulun vetäjä, toivottavasti ensi vuonnakin.

5.12.-84 piti Kemu tiedotustilaisuuden päättäjille yhdistyksen toiminnasta ja taloudesta. Tilaisuudessa olleet kaupungin edustajat suhtautuivat yhdistyksen avustustoiveisiin ymmärtäväisesti. Yhdistys jättikin 7.12. anomuksen kaupunginhallitukselle. Anomuksessa pyydettiin vuodelle -85 20 000 mk:n toiminta-avustusta, palkkaukseen lisää avustusta 45 000 mk. ja Provinssirockille tappiotakuuta 60 000 mk. Kokouksessaan 10.12. kaupunkinhallitus käsitteli asiaa, esityslistalla oli apulaiskaupunginjohtaja Risto Hakalan esitys myöntää Kemulle 30 000 mk:n tappiotakuu. Ehdotuksessa ei ollut mukana avustussummia (Yhdistyksen anomus kyllä kokouksessa läpi luettiin).

Tappiotakuu sai vielä vastaehdokseen Rauha Maijalan, Tapani Siirilän, Arto Katilan ja Erkki Raittilan 22 000 mk:n tappiotakuuusumman. Äänestys asiasta meni 6-4 ja Kemu sai ainakin Kaupunginhallituksen esitykseksi valtuustolle 30 000 mk:n tappiotakuun Provinssirockille. Hulluinta koko asiassa on se, ettei tuo 30 000 mk ole rahaa välttämättä laisinkaan, mikäli Provinssi toimii. Kaupunginhallitus itse asiassa siunasi nuorisolautakunnan ehdotuksen Kemun palkka-avustuksen leikkaamiseksi.

Lopullinen päätös kaupungin talousarviosta tehdään kuitenkin valtuuston kokouksessa 17.12 ja luonnollisesti yhdistys toivoo kaupunginvaltuutetuilta ryhdikästä käyttäytymistä ja odottaa ainakin sitä, ettei avustuksia nykyisestä lasketa. Yhdistys tulee järjestämään valtuuston kokouksen jälkeen tiedotustilaisuuden.

Toiminnanjohtaja Pekka Purhonen

Karvalakkipuolella

En minä rupea tätä lehteä kehumaan. Mutta tiedän kyllä että monet hesalaiset ihmettelevät, miten tämmönen pohjalainen lehti osaa puhua kansan kieltä. Täällä Pohjanmaalla ei olla aivan samaa mieltä. Ei olla kuljettu aina yhtä jalkaa tämän maakunnan kulttuurin kanssa. Eikä olla museoiduttu myöskään.

On ollut semmoinenkin kokous jossa joku madame paiskasi lasin pöydälle kun joku suositteli lisää juttuja Esson karvalakkipuolelta. Sitä on vähän vaikea selittää miksi karvalakkipuoli on kiva. Vaikka Pohjanmaalla niin tiedetäänkin että makkarasuomi alkaa Koskuen Essolta.

Ei meillä ole mitään linjaa. Tähän saa kirjoittaa kuka vaan, kunhan kirjoittaa hyvin. Eikä tuota tasoa — taiteellistakaan — pysty noin vain määrittelemään. Yritä, rakas lukija, heitä kirjeellä! Ja ennen kaikkea: tilaa tämä lehti! Ps-tilin numero on TA 1303 24-3. Eikä maksa kuin viisikymppiä vuosi! Lakeuden kutsu, siis!

Marjatta Ripsaluoma

Kemun syyskokouksesta

Kemu r.y:n syyskokous pidettiin hotelli Aapossa 29.9.-84. Kokouksessa käytiin läpi menneen vuoden toimintaa ja annettiin suuntaviivat syksyn ja talven toiminnalle. Kokous totesi yhdistyksen toimivan sangen vireästi, mutta parantamisen varaa löytyy. Toimintaa tulisikin lisätä ennen kaikkea alle 18 vuotiaita ajatellen. Vuoden vaihteen tämä järjestyykin kerran kuussa tapahtuvilla maakunnan bändit katsauksella ja konserttitoiminnan lisäämisellä.

Syyskokous valitsi yhdistykselle uuden hallituksen, joka istuu ensi vuoden (-85) elokuuhun saakka. Sääntöjenhän mukaan hallitus suunnittelee yhdistyksen toimintatapahtumat, joita sitten toiminnanjohtaja toteuttaa. Hallituksen vaikein työ Provinssirockin suunnitteleminen, bandien valinta jne. Ilman aktiivista jäsenistöään Provinssia tuskin voitaisiin toteutta, niin paljon on talkootyön varassa.

Hallituksen kokoonpani: pj. Jari Viitasaari, Mikko Puska, Timo Vaaranmaa, Markku Mäkirinta, Jorma Salovaara, Riitta Kiskola, Kreetta Luoma, Petteri Karri, Immo Kytölä, Pentti Niemi, Jarmo Ojala, Kari Tuomaala, Ari Saarinen ja Ari-Pekka Salo. Yhdistyksen toiminnanjohtaja toimii Pekka Purhonen.

Itsenäinen Suomi ja POP-musiikki

Jo itsenäistyvä Suomineito, murrosikänsä identiteetti-kriiseissä kahden mahtavan Emon holhouksesta eroon kamppaillessaan, ymmärsi populaarikulttuurin merkityksen.

Yliopisto. Oppineet. Kaipuu. Vieraskielisen kirjaviisauden pölyynnyttäminä he sen tajusivat, että kyseessä oli pelkkä hedelmätön hölynpöly kun uneksittiin Suomineidon mahdollisesta pölyttämisestä ja hänen siunattuun tilaansa saattamisesta itsenäisenä, omaehtoisena kulttuurin luojana ja synnyttäjänä.

Oli tullut aika lopettaa hedelmätön lesboilu Äiti-Venäjän ja Svea-Mamman kanssa.

Tarvittiin miestä, miehiä, joiden kautta tämä historiallinen vieroitus tapahtuisi. Ja se tapahtui. Löytyi löytäjät ja heidän välityksellään Suomen Suuret Sulhot, laulajat, kansanrunous, populaarikulttuuri. Suomineito olikin jo salassa synnyttänyt, ja nyt näistä synnytetyistä tuli hänen siittäjänsä.

Itsenäisyytemme henkinen perusta on populaarikulttuurissa, "Popissa". Ja vaikka oma ainutkertainen kulttuurimme on totta, on hyvä muistaa, kun nykyään eräät pelkäävät fraasinomaisesti ylikansallisia vaikutteita, että kansanrunoutemmekin aihepiiri on hyvin ylikansallista. Suomalaisessa eepillisessä kansanrunoudessa on sangen runsaasti vanhojen sivistyskansojen uskomuksiin suoraan yhteydessä olevia aiheita.

Tällä en suinkaan pyri väheksymään oman peripopulaarikulttuurimme suuruutta vaan pikemminkin päinvastoin. Kun hyväksytään ja nähdään selkeästi oman viisautemme univeraalisuus, voimme todella olla varmoja kulttuurimme pohjan kestävyydestä, koska meillä tämä suuri Tieto on ammoisista ajoista ollut. Tältä Ikiaikaisen viisauden laulukiveltä ovat "kansanmiehemme" ja "-naisemme" irroitelleet todella omaleimaisen pop-kulttuurin, joukolla jatkaneet sen kehittämistä, luomista ja silti samalla säilyttäneet siinä syvän ihmiskunnan periviisauden.

Moderni Rock-kulttuuri on uudelleen löytänyt ihmisen universaalisen yhteyden. Ylikansallisuus saattaa tietyssä vaiheessa olla pelkästään siunauksellista. Tämä uusi popmusiikki, jonka ydin Rock on, on herättänyt Suomalaisenkin nuorison ennen näkemättömään luomisintoon. Sampo on alkanut jauhaa jälleen, kivi kuiskaa, ratas rupattaa. Rock on yhteinen koko maailmallinen voima, uusi yhteinen viisaus-salaisuus, jonka tulisista ahjoista tullaan ammentamaan myös hivenen elähtäneelle ja huorahtaneelle Suomineidolle uutta, nuoruutta hehkuvaa elinvoimaa. Rock & Roll, "kallio" ja "pyöriminen", "peruskulmakivikallio" ja "liikkeen jatkuvuus". Eikö se kuulostakin parhaimmillaan siltä kuin itse suuri perimätietoperiviisaus ja villi, uuden kevätinen ydinenergialiike yhtyisivät. Ja minkälaisia lapsia he tulevatkaan poikimaan, kun annetaan ajan kulua, ollaan kärsivällisiä, annetaan lasten ja nuorten temmeltää, ja annetaan myös itsemme mennä. Ota vuoteesi ja käy, go-go . . .

Jokainen meistä on nähnyt minkälaiseksi seisovaksi vedeksi on vanha kansallinen kulttuurimme pysähdytetty. Siitä on tehty liian hienoa, liian arvokasta. Sillä hienostellaan, sillä pädetään, mutta kuka todella kokee enää nykyään sen täyttä mieltä? Harvalla on mitään itsenäistä suhteessa omaan perimätietoomme. Vain epäitsenäistä henkistä onanointia. Itsenäisyys vaatii itsenäisiä, itsenaistyviä luovia ihmisiä, jotka uskaltavat olla itsenäisiä, uskaltavat muuttua, nähdä, kokea, nauraa. Todellinen itsenäisyys on valloitettava joka päivä uudelleen.

Jotkut väittävät, että Rock on paholaisen musiikkia. Rajoittuneisuudesta syntyy paholainen. Rahan orjat valjastivat ja yrittävät valjastaa Rockin, tekivät siitä paholaisen musiikkia, alensivat vapautuneen ruumiin ja hengen ilmaisun vain seksuaaliseksi. Ja eikä tähän syyllistynyt myös suuri osa yleisöstä. Se osa, joka ei vastaanottanut Rock & rollin kutsua vaan jäi tuijottamaan, heijastaen omat sukupuoliset estonsa lavalla liikkuviin mestareihin. Seksuaalisuuden irtirepiminen yhteydestä johon se välittömästi kuului, muutti Rockin eräänlaiseksi "piilopornoksi", julkiseksi sellaiseksi, kielsi Rockin koko laajuuden, halvensi sen myyntitavaraksi, aivan kuten mainonta teki naiselle. Paine, joka ajoi Rockin maailman, tuskin ehti purkautua, kun se jo taas alkoi kasvaa.

Rockin ydin on rakkaudessa. Siihen Roll on "syyllinen", miljardein syin se on sidottu sekä lihaksistoltaan että henkisyydeltään Rockiin. Korkeimmillaan ja syvimmillään se on kokonainen tila, tilaisuus, rakkaudessa, ei vain siitä irtireväistyä sukupuolisuutta puolinaisuudessaan. Tässä merkityksessä on totta: "Rock, rauha, rakkaus".

Vain itsenäinen ihminen voi todella rakastaa. Myös minulla on unelma. Olisipa kerran "Suomineito, Isänmaa, äidinmaa, tyttärenmaa, pojanmaa, rauhanmaa, jossa rohkeus on sitä että rakastaa.".

Läänintaiteilija
Pertti Virtanen
Itsenäisyyspäivänä
6. 12. 1984

Raimo Hautanen:

Lapset video-väkivallan armoilla

Eräs opettaja kertoi historian tunnista, jolla käsiteltiin Babylonian kuningas Hammurabin laatimaa lakikokoelmaa. Hammurabin lain julmana periaatteena on kostaa "silmä silmästä ja hammas hampaasta". Opettaja oli kuvaillut 11—12-vuotiaille oppilailleen lain julmia rangaistuksia. Uhrien verinen kohtalo oli saanut oppilaat nauramaan.

Opettaja ihmetteli kovasti oppilaiden reaktiota. Kun hän oli kaksi vuotta sitten opettanut saman asian, olivat lapset kuunnelleet kauhistuneina kertomusta. Naurua ei ollut kuulunut.

Parin viime vuoden aikana lapset ovat oppineet suhtautumaan väkivaltaan ja julmuuteen välinpitämättömästi hihitellen. Tänä aikana on lähes joka kotiin hankittu videolaitteet.

Toisessa oppilaitoksessa oli 16—17-vuotaille nuorille näytetty opetustarkoituksessa filmi Vietnamin sodasta ja erityisesti vankien julmasta kohtelusta. Väkivaltaisimpia kohtauksia seuratessaan olivat nämäkin katsojat nauraneet hillittömästi. Dokumenttifilmin välittämä väkivalta oli rinnastettu Aku Ankka-filmien viihteelliseen, kuviteltuun väkivaltaan.

Videonauhojen katselu kontrolliin

Miksi sitten kohdistan syytökseni videonauhotteisiin? Onhan TV:ssa ja elokuvateatterissa jo vuosikymmenien ajan pyörinyt toinen toistaan raaempia filmejä.

Siksi, että TV:n esittämä väkivalta on viime vuosien aikana kontrollin tiukennuttua vähentynyt ja raa'at elokuvat ovat jääneet pois ohjelmistosta. Elokuvateattereissa on ikärajat, joita pyritään suurimmaksi osin noudattamaan. Videonauhat sen sijaan ovat jääneet kontrollin ulkopuolelle. Pienet lapset saavat katsottavikseen jopa tiskin alta myytäviä "moottorisahatappajia". Näitä tuijotetaan salaa kavereitten luona tai aivan avoimesti kotona.

Vanhemmat puolustautuvat sanomalla, että he eivät "saa" lapsilleen mitään. He taipuvat ja antavat lastensa katsoa sopimattomia väkivaltafilmejä.

Psykologian apulaisprofessori Liisa K e l t i k a n g a s - J ä r v i n e n kehottaa Suomen Kuvalehdelle antamassaan haastattelussa vanhempia vaikka riitelemään lastensa kanssa ja kieltämään väkivaltaa sisältavien video-ohjelmien katselun. Hanen mielestään monet vanhemmat ovat menettaneet kasvatusotteensa. He eivat uskalla enaa reippaasti kieltaa alle kymmenvuotiaitakaan lapsia.

Vanhempien lasnaolo väkivaltaohjelmaa katsottaessa ei Keltikangas-Jarvisen mielesta auta. Päinvastoin tilanne on lapsen kannalta ristiriitainen. Yhdessa katsotaan sita, mika muka on kiellettyä.

Väkivallan lajit

Elokuvan keinoilla esitettävää väkivaltaa on monenlaista. Sodista ja terroriteoista kertova todellisuuspohjainen väkivalta tunkeutuu olohuoneisiimme joka ilta uutislähetysten ja ajankohtaisohjelmien välittämänä. Tutkijat Sirkka M i n k k i n e n ja Margaretha S t a r c k ovat sitä mieltä, että lapsen persoonallisuuden ja maailmankuvan kehittämisen kannalta on rakentavampaa, että hän joskus järkyttyy nähdessään todellisuuspohjaisia väkivaltakuvauksia kuin seuraa ajankulukseen viihteellisiä sota- ja rikosfilmejä.

Joukkotiedotusvälineiden on kerrottava totuus ja eriteltävä väkivaltatekojen olemusta, syitä ja seurauksia. Näin sodasta annetaan oikea kuva lapselle.

Toinen väkivaltakuvauksen laji Minkkisen ja Starckin mukaan on kuvitteellinen esitys, jossa väkivalta liittyy vakavassa mielessä kuvattuihin ilmiöihin. Esimerkkinä olkoon Bonnie ja Clyde-elokuva, jonka avulla pyrittiin vakavassa mielessä erittelemään kahden nuoren tietä rikollisuuteen ja itsetuhoon. Lapsi ei kuitenkaan ymmärrä elokuvan vakavaa tarkoitusta, vaan hekumoi esityksen väkivaltaisilla yksityiskohdilla.

Lasten kannalta keskeisin ja vaarallisin väkivaltakuvauksen laji on väkivaltaviihde, jonka tarkoituksena jännityksen aikaansaaminen ja katsojan naurattaminen. Lapset ja nuoret ovat tämän lajin suurkuluttajia.

Lapsi ei pysty käsittämään viihteellisesti esitetyn väkivallan todellisia seurauksia. Piirretyssä filmissä sankari nousee virkeänä pystyyn, vaikka hänet on juuri jyrätty litteäksi katuun. Leukaan isketty urho vain hieman pudistelee päätään ja käy heti uuteen hyökkäykseen vihollistaan vastaan. Lapsen mielessä menevät todellisuus ja kuvitteellinen aines sikin sokin.

Katharsis vai yllytys?

Väkivaltakuvausten vaikutuksesta on olemassa lähinnä kaksi teoriaa: ns. katharsisteoria ja yllytysteoria. Katharsisteorian mukaan ihmisellä on aggressiivinen vietti, joka kaipaa purkamista aika ajoin. Väkivaltakuvauksen näkeminen tarjoaa teorian mukaan katsojalle sijaiselämyksen, joten väkivaltaisen käyttäytymisen tarve vähenee.

Yllytysteorian mukaan väkivallan näkeminen filmilläkin yllyttää väkivaltaiseen käyttäytymiseen. Viimeisen parin vuosikymmenen aikana on tehty noin tuhat väkivaltaan liittyvää tutkimusta. Näistä noin 85 prosentissa on päädytty samaan tulokseen: korkea aggressiivisen käyttäytymisen taso liittyy selvästi televisioväkivallan katsomiseen.

Aggressiivista käyttäytymistä tutkiva professori Kirsti L a g e r s p e t z sanoo, että aggressiivisyys ei ole vaisto, vaan jokaisessa ihmisessä piilevä mekanismi. Tämän mekanismin ilmeneminen on opitun käyttäytymisen tulosta.

Mikä neuvoksi?

Huolimatta mahdollisesta yhteiskunnan valvonnan tiukentumisesta väkivaltaa sisältävät videotallenteet uhkaavat lasten mielenterveyttä. Kulutus kasvaa ja laitteet yleistyvät sekä nauhat halpenevat. Vastuu lapsen kaupallisen hyväksikäytön estämisestä jää suurimmaksi osaksi kodin huoleksi. Koulut ja opettajat voivat olla kodin tukena antamalla asennekasvatusta.

Vanhempien pitäisi olla paremmin perillä siitä, missä heidän lapsensa vapaa-aikanaan liikkuvat ja mitä katselevat. Elintasokilpailu kiristyy ja pitää vanhemmat pois kotoa lisää rahaa ansaitsemassa. Eikä lapsi tyhjässä kodissa viihdy.

Video on halpa, mutta luovuuden tappava lapsenvahti. Yhdysvalloissa, jossa TV:sta tulee ohjelmaa ympäri vuorokauden, on jouduttu perustamaan TV:sta vierottamislaitoksia häiriintyneitä lapsia varten.

Terve ja mieleltään tasapainoinen lapsi vaatii tekemistä ja touhua ympärilleen. Lapsen tärkeimmät leikkitoverit äiti ja isä voivat tarjota jälkeläiselleen kehittävämpääkin puuhaa kuin turruttavan videon tuijottamisen.

Viisikon videoseikkailu

Kuka tahansa voi olla punkvideotaiteilija. Jokamiesluokan videokamat voi vuokrata muutamalla satasella alan kaupasta ja siitä vain töihin.

Alan pioneeri on seinäjokelainen videoryhmä, joka pisti lokakuussa haisemaan ja teki oman videoleffansa "Onko Jumala määrännyt kohtalosi?"

Reilu 15-minuuttinen leffa esitettiin tuoreeltaan KEMU:n rokkiklubilla ravintola Aapossa ja vastaanotto oli ristiriitainen.

Miten se syntyi? Viisikko kertoo.

Videopätkän tekeminen lähti viimekädessä siitä, kun jokaisen KEMU:n hallituksen jäsenen piti ideoida klubi-iltojen alkumetreille jotakin ohjelmaa. Karrin Petteri päätti, että perkeles, nyt tehdään se elokuva, josta on ollut jo kauan puhdetta.

Kimppaan tulivat Ojasen Junnu, kaitafilmauksen vanha konkari ja tuoretta intoa puhkuneet Perälän Jarmo, Lehtimäen Hannu ja Ojajärven Arto.

Leffan teossa ei kauaa aikailtu. Kun työ alkoi keskiviikkona nähtiin valmis lyhytvideo jo perjantaina Aapossa. Ryhmä kuvasi, ohjasi, näytteli, suunnitteli, leikkasi ja soitti lopuksi vielä musankin pätkäänsä.

Eikä videotaide jää tältä porukalta suinkaan esikoiseen vaan ryhmällä on jo uusia suunnitelmia.

Mutta ennen uutuuksia kelaillaan ekapätkän vaiheita ja taustoja.

Oletteko nähdeet aiemmin suomalaisia punk-elokuvia?

Junnu: En tämäntyyppisiä.

Lehtimäki: Mä en ole nähnyt ainakaan yhtään.

J. Perälä: Tv:ssä joskus Yoko Onon, John Lennonin ja Andy Warhollin leffoja kylläkin.

Petteri: Toisaalta nekään eivät ole olleet niin katutasolta lähteneitä, koska niillä on ollut aivan eri mahdollisuudet tehdä leffoja.

Junnu: Siinä on ammattimiehet asialla. Tämä meidän juttu on harrastusta.

Lehtimäki: Joskus me ollaan toisen porukan kanssa kuvattu kaitafilmikameralla bändejä ja omaa yhdessäoloa. Tommosta on kokeiltu aiemmin. Pantiin purkkiin sitä mitä silloin tehtiin.

Junnu: Se on siitä paljon kiinni, että jos tulee hyvä tiimi niin silloin alkaa tapahtua. Meillähän oli aslussa väljä runko. Oikeastaan oli vain pääidea, että se lähtee Törnävältä ja sitten kehitellään juttuja sitä mukaa kuin paikan päällä keksitään. Yksi oli tämä rauhanmarssi, joka otetaan mukaan joka tapauksessa. Kolmas asia oli Nurmossa sijaitsevan myllyn ottaminen mukaan. Siellä oli hyvä kuvauspaikka. Juttu lähti pitkälle kuvauspaikkojen pohjalta.

Petteri: Se lähti oikeastaan siitä kun me mietittiin, mikä olisi se aihepiiri. Siinä oli paikalla muutamia ihmisiä ja joku äkkäsi että tehdäänpäs kauhuelokuva. Runko olis tämä, että joku jätkä karkaa mielisairaalasta ja sitten se rupee silpomaan ihmisiä. Sitten se meni kuitenkin siihen, että pistimme ottoja purkkiin ja katsottiin, mitä on syntynyt. Se meni freehommaksi.

J. Perälä: Musta tuntuu, että meillä oli kateessa jossakin vaiheessa se lanka, että tehdäänkö me hauska vai tehdäänkö me surullinen juttu. Vai tuleeko jotakin siltä väliltä. Ideoita tippuu välillä pois ja uusia tuli tilalle.

Junnu: Joo ihan näin. Niinkuin muistat sen yhdenkin kohtauksen, mikä kehiteltiin, niin se lähti jostakin aivan eri jutusta. Se piti aluksi tapahtua seinällä ja joku keksi sitten vähän eteenpäin, että pitäis käyttää rappusia hyväksi. Pikku hiljaa joku sanoi aina lisää siihen juttuun ja siitä se muotoutui.

Petteri: Mulla palo pinna jossakin vaiheessa, kun kaikki meni eri linjoilla. Mä ajattelin, että jumalauta minä ohjaan tämän seuraavan kohtauksen. Ei tästä muuten tuu mitään. Kyllä tuli taas todistettua, että pitää olla yksi henkilö, joka ohjaa sitä filmin tekemistä. Joku joka sanoo, ja tietää, mitä pitää tehdä.

Junnu: Toisaalta olen kyllä sitä mieltä, että tämäntyyppisiä elokuvia pitää tehdä ryhmän kanssa. Jos yksi ohjaisi tiukasti, se olisi vähän samaa kuin ammattimiehet tekee leffan. Tässä tavallaan kaikki elää sen leffan parissa.

J. Perälä: Suurin puute oli, että meillä oli vain runko eikä käsikirjoitusta. Eikä aikaakaan.

Petteri: En tiedä oliko se puute. Se on helvetin hedelmällistä jos tosiaan tehdään tollalailla. Mua on jälkeenpäin huvittanut kun ihmiset on kyselly ja kertonu, että joo-o, kyllä siinä oli ainesta mutta en mä oikeen ymmärtänyt sitä. Huvittaa, kun kukaan meistä tekijöistään ei ymmärtänyt mistä siinä oli kyse.

Junnu: Suurissa paineissa syntyy suuret ideat.

Petteri: Jonkinlaisia uranuurtajia sentään ollaan, koska monet on olleet kiinnostuneet tekemään itse jotakin tällaista.

Lehtimäki: Sehän tässä olikin tarkoituksena, että muutkin alkais tekemään näitä.

Tehän käytitte vuokravälineitä. Minkälaista kameraa ja muuta kamaa tarvittiin?

Junnu: Kamera oli Betamovien olkapäällä kannettava. Siinä oli kasettisysteemi sellainen, että se oli kamerassa. Ei tarvittu mitään erillistä nauhuria.

Petteri: Alunperin oli tarkoitus vuokrata sellainen, missä oli kannettava nauhuri mukana, mutta sellaista ei sitten saatu. Tämä oli hyvä ratkaisu, koska se oli kevyt systeemi tämä Betamovie.

Keveyden lisäksi hyviä puolia on se, ettei valoa tarvittu paljon mitään. Kun videolle tekee voi tekniikka olla aivan toinen kuin kaitafilmillä. Se kamera voi vaikka käydä koko ajan. Sen sijaan kaitafilmi on pirun kallista ja leikkauksen kanssa joutuu tekemään paljon töitä.

Junnu: Elokuvalle annettiin nimi; "Onko Jumala määrännyt kohtalosi?". Nimi tuli yhdestä lehtisestä. Kuvattiin sitten sitä ja se oli kaikkien mielessä, vaikka kuvattiinkin erilaisia tapahtumia. Lopulta kaikki yhdistyi tähän alkukuvaan, elokuvan nimeen. Nimeä toistetaan taustalla soivassa laulussakin.

Missä järjestyksessä kuvaukset tapahtuivat?

Junnu: Ensin Törnävän sairaala-alueella. Sitten tuli rauhanmarssi, jota kuvasimme eri pisteissä.

Petteri: Sittenhän me käytiin tavaratalossakin. Kuvattiin se kohtaus, missä sairaalasta karannut kaveri menee ihmisten ilmoille. Se huomaa, kuinka paljon on kaikkea ruokaa ja pornolehtiä ja krääsää. Huomattiin vain, että tavaratalohan on loistava miljöö. Meilläkin oli maskit päällä melkein joka jätkällä ja sitä kautta saatiin ihmisiltä järkyttyneitä ilmeitä. Eihän ne tiennyt mistä tässä oli kysymys. Tavaratalon jälkeen mentiin rauhanmarssille ja sitten vanhalle myllylle Nurmoon. Siellä vasta päästiin vauhtiin. Kun oltiin myllyllä omin lupinemme sinne tuli yllättäen palopäällikkö ja joku toinen herrasmies paikalle. Meillä oli lavasteena hautakyntilöitä ja ne sanoivat, että ettäköhän paa noi tulet piiloon. Ne ei puhunu yhtään mitään muuta. Mä menin sitten niitten perään pihalle ja kysyin mikä on homman nimi. Samalla palopäällikkö sanelee radiopuhelimeen tietoja autostamme ja siitä minkälaista revohkaa täällä on. Kaikilta meni fiilikset.

Te ette kuitenkaan kuvanneet palopäällikköä?

Petteri: Se tilanne tuli niin yllättäen.

Lehtimäki: Ei se kestänyt varmaankaan kuin jonkun minuutin, kun se sanoi, ettei täällä saisi olla. Saman tien ne häipy. Junnu kuvas muuta juuri sillä hetkellä kun ne tuli sisään.

Junnu: Kun lähdimme pois, tuli poliisi vielä tervehtimään.

Petteri: Kiitoksia vaan poliisille, jotka olivat asiallisia.

J. Perälä: Poliisit on aina asiallisia.

Petteri: Koko kuvaus kesti 5 tuntia. Leikkauksineen ja musiikintekoineen aikaa kului 15 tuntia.

Junnu: Aika nopea hässäkkä ja budjetti 500 markkaa.

Mikä oli teipin kokoamistekniikka. Materiaali oli yhdellä nauhalla?

Petteri: Matskua oli noin 1,5 tuntia. Mukana oli kaikki äänet, joita ei filmillä varsinaisesti tarvittu. Mehän ei tehty mitään repliikkejä. Siellä kuulu kaikki kuvaajan ohjeet ja ohjaajan ohjeet ja näyttelijöiden huudot, mitkä eivät liity mitenkään kokonaisuuteen.

Sitten lyötiin koneeseen se, mitä oli kuvattu ja toinen nauhuri vierelle ja sinne tyhjä kasetti. Sitten me koostettiin juttu silleen, että pelkästään Pause-näppäintä käyttämällä. Ensin tietenkin katottiin muutaman kerran se materiaali läpi ja pantiin ylös se mitä me käytetään.

Junnu: Jury oli raakana, että jos joku juttu ei mene läpi niin sitä ei oteta, vaikka se olisi muuten teknisesti hyvä.

Petteri: Kun itse elokuva oli valmiina, niin olimme jo aiemmin sopineet, että soitetaan itse siihen päälle jotakin musiikkia. Tässä nyt on musiikkimiehiä kaikki. Me mietittiin ensin kauan, että pitäisikö se tehdä niin, että oikein mietitään valmiiksi, mitä me soitetaan tietyn kuvan aikana. Siinä olisi ollut omat hankaluutensa. Eikä olisi ollut yhtään varmaa, toimisiko se sillä periaatteella. Lopulta tehtiin se niin, että mentiin soittokämpälle, istuttiin soittimien ääreen ja toiset mikrofonien taakse ja kun elokuvan kesto on 15 minuuttia 40 sekuntia niin me soitettiin se aika ja se oli siinä. Ällistyttävän hyvin se sopii.

Junnu: Se onnistuminen johtu siitä, että kaikki oli ollut mukana tekemässä tätä. Tiesivät mitä siinä on.

Lehtimäki: Toinen idea oli sen musiikin tekemiseen semmonen, että ajateltiin laittaa video päälle ja ruveta sen aikana soittamaan, ja katsoa sitten, mitä videolla pyörii.

Petteri: Toisaalta se musiikki pelastaa siinä aika paljon, vaikka se onkin teknisesti onnetonta eikä sitä oltu harjoteltu. Pelkkä rummut, basso ja ääntelyä päälle, jota me muuteltiin viivelaitteella.

Junnu: Se lähti punk-idealta. Kaikki vaan inspiroimaan. Se lähti jostakin syvästä.

Kun teette seuraavan videopätkän, mitä teette toisin?

Junnu: Ehkä me harkitaan sitä paremmin. Tekeillä on bändistä pätkä, joka on tietenkin eri luonteinen kuin tämä ensimmäinen.

Petteri: Meillä on pari juttua, joita ainakin minä olen kaavaillut. Tämä bändi, jossa Artsikin soittaa, siitä pitää tehdä lyhytleffa, jossa omaa musaa mukana. Juttu bändistä.

Uusi elokuva on se toinen. Mietitään kohtaus kohtaukselta ja mukaan repliikkejä ja tällasta. Siihen tehdään oikein käsis. Kohtauksia voi videolle ottaa vaikka 300 ja valita niistä paras. Se on halpaa.

Junnu: Kun free-pohjalta lähdetään tekemään ensin, tulee matkan varrella mietittyä, mitä pitäis tehdä toisin. Suunnitelmallisempaa se pitää olla. Nyt se oli onnen kauppaa.

Perälä: Se oli nyt kyllä valtavaa, että kaikki nautti tästä extempore -touhusta. Se oli hauskaa. Mä nautin jokaisesta hetkestä mitä kuvattiin. Jos miettii näitä juttuja siitä saattaa kadota se semmonen herkkyys.

Petteri: Nyt rupesi jossakin vaiheessa pännimään, kun se meni niin överiksi. Se ryöstäytyi hallinnasta. Junnu sano aluksi, ettei se ollut lainkaan varma idean toimivuudesta, mutta että mitä pitemmälle mentiin, sitä enemmän se innostui asiasta. Mulla oli toisinpäin. Mitä pidemmälle kuvaukset menivät, sitä enemmän ajattelin, ettei tästä mitään tuu. Leikkausvaiheessa oli taas toinen tilanne. Uskoin, että tulee tästä.

Junnu: Sulla oli mielikuva, mitä tulis. Mulla ei ollut mitään mielikuvaa lopputuloksesta.

Miten porukka on ottanut tämän vastaan, kun se on yllättäen nähnyt 15 minuutin videoleffan?

Lehtimäki: Mä olin esitysiltana Aapon vessassa ja kuulin esityksen jälkeen sattumalta keskustelun. Joku kaveri kysyi toiselta, näiksä sen videoesityksen. Toinen sanoi vaan että kaikkea sitä kans näkeekin.

Petteri: Itte mä tietoisesti kuulostelin porukoilta, mitä mieltä ne on tästä. Se oli hyvä puoli, ettei se ollut jättänyt ketään kylmäksi. Jotkut sanoi, että kyllä siinä oli asiaakin, mutten ymmärtänyt sitä oikein. Tai sitten oli niitä, että ''voi herranjumala''.

Miten elokuvatekoa voisi parantaa teknisessä mielessä. Miten punk-elokuvaa voisi ''tukea''?

Junnu: Esimerkiksi nuorisotoimistolla pitäisi olla editointilaite, jolla voisi koota materiaalista leffan. Sais ne pomppaukset pois. Laitteet on kalliit ostaa.

Petteri: Olen perehtynyt alan julkaisuihin mielenkiinnosta tämän ekaleffan jälkeen. Hämmästyttävän paljon on pudonnut editointivehkeitten hinnat parissa vuodessa. Vajaalla 2000 markalla ne jo saa. Koulutoimistolla on laitteet, muttei ne vuokraa yksityiselle niitä. Mehän saatas esimerkiksi Kemun nimissä vuokralle ne.

Lehtimäki: Kuvausteline ainakin tarvittaisiin. Valopuoleen pitäis kiinnittää huomiota.

Junnu: Ja äänitys pitäisi saada paremmaksi. Pitäis saada myös aikaiseksi tilaisuus, jossa näitä juttuja näkis muutkin, ettei ne ole pelkästään sisäpiirin touhuja.

Petteri: Paljonhan kaitafilmille on tehty juttuja, mutta tuskin mekään oltaisiin tehty tätä, ellemme olisi tienneet paikkaa, jossa se voidaan esittää.

Junnu: Esimerkiksi rock-festivaalien yhteyteen esitysmahdollisuus. Joku teltta missä videofilmiä näkee.

Lehtimäki: Provinssi-rockissa olisi yksi mahdollisuus näyttää näitä filmejä, jos niitä tämän vuoden aikana tulee lisääkin.

Petteri: Nythän on tulossa nämä vuodenvaihteen Rock-karnevaalit Pesällä, niin sinne olis hyvä saada joku uusi juttu. Urheilutalolla on aattona konsertti, niin sielläkin vois esittää näitä. Sakkia tulee paljon.

Videoissa on se huono puoli, että kuvaruutu ei riitä suuriin paikkoihin. Pitäis olla suuria videokankaita, 2 x 3 metrisiä. Sillon se lähestyy jo elokuvaa.

Mitä näkymiä videot ylipäätään avaavat jokamiesluokan elokuvataiteelle?

Junnu: Se helpottaa. Se on sen verran iisimpi tekniikka. Kaitafilmissä on pakko suunnitella tarkemmin. Tämä on ratkaseva pointti.

Petteri: Videot on tuonut sen kaikkien ulottuville. Se ei ole enää sellasta, että täytyy saada joku kauhea koulutus taakse ja sitten se idea unohtuu.

Koulutusta teille, eikö tekisi hyvää vai?

Petteri: Leikkausongelma on tietenkin olemassa.

Junnu: Kyllä kuvauksessakin tarvitaan samat säännöt jotka pätevät joka paikassa.

J. Perälä: Paremmat tekniset mahdollisuudet pitää saada, koska tästä porukasta löytyy sen verran ytyä, että meissä ei sinänsä tarvita petraamista.

Petteri: Epäilemättä tässä ryhmässä on potentiaalia tehdä vaikka mitä tahansa, mutta kateeksi käy niitä tolloja, jotka pääsevät tekemään hyvillä teknisillä mahdollisuuksilla tällasta. Sisällöltään ne on mitä ne on.

Junnu: Tekniikalla lähdetään helposti leikkimään. Sisältö jää köyhäksi.

J. Perälä: Mä toivon sydämestäni sitä, että porukat alkais Seinäjoella pikkuhiljaa heräämään. Täällä on nuorisoa paljon on punkkeja ja muuta erikoisesti pukeutunutta porukkaa, mutta niillä ei kuitenkaan riitä ideat ja voimavarat johonkin todelliseen jutun tekemiseen. Se on vaan sitä itsensä esittelyä ja sopan juontia. Yleensäkin pitäis tehdä jotakin, tehtäis videoita tehtäis näytelmiä, tehtäis musiikkia, runoja tai ihan gonzoa. Siis haluttais sanoa jotakin eikä vain juoda soppaa tuolla nurkantakana ja oksentaa sitten.

Junnu: Kuitenkin kaikki, joilla on silmät ja korvat auki, tekevät varmasti huomioita ympäristöstä ja siitähän se idea voi lähteä.

J. Perälä: Tarvitaan todellista anarkiaa eikä sitä mitä jotkut on käsittänyt anarkiaksi että huudetaan nurkan takana mummoille ''VITTU''. Todellista anarkiaa kaivataan.

Lehtimäki: Jos lähtee tekemään, on pakko olla joku kanava, mitä kautta voi purkautua.

Junnu: Voiskok luonnehtia näin: Punk-videot, se on tajunnan krassaamista. Ei krossaamista vaan krassaamista. Krossaaminen tapahtuu kulumilla.

Elokuvaretki Kokkolaan

Valokuvat: Jouni Ojutkangas.

Kaikki kuvat Veikko Pohjosen ja Pertti Hyttisen elokuvasta Madonna. Näyttelijät: Silja Lamberg ja Matti Pellinen.

Useissa Lakeuden Kutsun kokouksissa on ollut esillä se, että elokuva ei ole esillä. Puuttuu kirjoittajia, mutta ennenkaikkea puuttuu pohjalainen elokuva — ellei Yleisradion aluetoimintaa lasketa.

Kokkolassa toimii kuitenkin peräti kaksi kaitakuvaporukkaa. He ovat menestyneet kilpailuissa ja pyrkivät nyt — mikäli rahoittaja joskus löytyy — siirtymään 8-millisestä elokuvasta 16-milliseen, jolloin elokuva leviäisi paljon paremmin.

Kuka meistä on kuullut näistä elokuvista, esimerkiksi Madonnata, Synnistä tai Endistä? Ehkäpä me saamme yleisemminkin näitä nähtäväksemme. Mutta sillä välin, annettakoon puheenvuoro Voitto ja Seppo Lahdelle, Veikko Pohjoselle ja Pertti Hyttiselle. Jututtajina sateisessa Kokkolassa olivat Leo Ackley ja Marjatta Ripsaluoma.

Mistä tämä elokuvakipinä sai alkunsa täällä Kokkolassa?

Seppo Lahti: Kaikki taisi alkaa siitä, kun minä ja Voitto päätettiin tehdä elokuva. Taisi olla vuonna -79. Se oli 10-minuutin pätkä, tehtiin se puolileikillään. Mutta sitten piti saada yrittää lisää.

— Voiton kanssa oli helppo tehdä: minä olen kirjoitellut kaikenlaista ja rupesin tekemään käsikirjoituksia, Voitto taas oli harrastanut kotikuvausta. Tuo ensimmäinen oli nimeltään **Lokki**. Voitto lähti sitten vuodeksi pois ja silloin tuli Veikko mukaan.

— Veikon kanssa tehtiin tuo **Nauruportto**. Se toi meille MTV:n kilpailussa neljännen sijan, kunniamaininnan SM-kisoissa, kunniakirja Pohjoismaiden mestaruuskisoissa. Se osallistui yhtenä neljästä Unican kisoihin Länsi-Saksassa, muttei menestynyt siellä.

— Sitten vuonna -82 ryhmät hajosivat kahteen erilliseen porukkaan. Niin me sitten sinä vuonna tehtiin kumpikin omat jutut, minä tein Voiton kanssa filmin **End**.

— Me pohditaan Voiton kanssa raakakopiosta lähtien, siis kun meillä on käsikirjoitus, kaikkia asioita yhdessä. Vähän myöhemmin otetaan saunailtoihin mukaan lavastaja **Christer Lågland**. End voitti sitten MTV:n kilpailun. Mutta sitten se ei menestynyt SM-kisoissa ollenkaan.

MTV sensuroi?

Veikko Pohjonen: MTV:n periaatteena piti olla että kolme parasta esitetään. Tämä End on tiettävästi ensimmäinen poikkeus. Sitä ei esitetty ollenkaan.

Mistä se johtui?

Seppo: Sitä asiaa kierreltiin koko ajan, mutta se käsitys minulle jäi että se ei sopinut MTV:n ohjelmistoon.

Pornoa?

Seppo: Ei, suurin syy minusta on se, että se on niin televisionvastainen. Sitten ne vetosivat siihen, että se ei ole lapsille sopiva juttu. Ei se muuta meille merkitse, mutta menetettiin siinä paljon rahaa. Sitten samana vuonna pojat teki **Madonnan.**

Pertti Hyttinen: Ei, Madonna oli vasta seuraavana vuonna. Sinä syksynä me tehtiin tämä oma kokeilujuttu, **Synti.** 82 kesällä minä tein Paulan (Hyttinen) filmin nimeltä **Katso minuun**, joka osallistui Nuorison taidetapahtumaan.

— Kun me syksyllä ruvettiin tekemään Syntiä, haluttiin nähdä onnistuuko minun ja Veikon yhteistyö. Minä olen katsonut aika paljon elokuvaa ja vasta täällä tulivat mahdollisuudet tehdä itse. Oli välineet käytössä.

Minä olen kiinnostunut siitä, miten te rupeatte juttuja tekemään, mistä aiheet ja muuta sellaista?

Veikko: No, mulla oli töissä koeajettavana Horisont, se Talbot. Ajettiin sitten Vattajaan ja mietittiin sitä kuvauspaikaksi. Mutta sinne sotilasalueelle se auto juuttui hiekkaan. Kaivettiin sitä ylös hiekasta ainakin neljä tuntia. Koko ajan ideoitiin tätä elokuvaa, Syntiä. Sitten parkkeerattiin tuonne Länsipuistoon ja ajatus lähti liikkeelle oikein kunnolla.

Seppo: No, samana vuonna kun pojat teki Madonnan, me tehtiin tuo **Senga sengana.** Minä sain idean, kun katsoin **Tarkovskin Peilin.** Elokuva tuntui jostain syystä pitkäveteiseltä. Mietin siinä sitten itsekseni Senga senganan perusidean. Mikään Peilissä ei sitä ideaa tuottanut.

— Mutta tämä on aika poikkeuksellitsa. Yleensä minä valvon öitä ja suunnittelen, kai se on jonkinlaista henkistä painiskelua.

Visioita finneistä

Voitto Lahti: Esimerkiksi tässä viimeisimmässä elokuvassa oli tämä visio, että mies katsoo peiliin ja rupeaa pusertamaan finniä. Lopullisessa elokuvassa se on aivan pieni yksityiskohta, mutta tuosta yhdestä finnistä se lähti.

Veikko: Kyllä minulla on sellanen tunne, että haluan kaikin voimin kaihtaa kaavamaisuuksia, tai metodia yleensä. Haluan säilyttää vapauden loppuun asti.

Pertti: Elokuvan tekemisessä on tärkeätä se että lopullinen visio tulee vasta kuvattaessa ja se että pitää olla myös suunnitelma. Madonnassa me suunniteltiin jotkut kohdat hyvinkin tarkkaan, mutta ne ei välttämättä onnistuneet hyvin. Me ei pystytty saamaan sitä latausta mikä olis ollut tarpeen.

Seppo: Meillä on ihan erilainen käsitys tästä asiasta.

Voitto: Kun meillä on käsikirjoitus, niin kyllä me aika tiukasti pitäydytään siinä.

Pertti: Visiot tahtoo olla vähän pettäviä. Lähtee liikkeelle jostain kuvasta, johon ihastuu. Sitten kun rupeaa toteuttamaan, niin se ei onnistukaan. Realiteetit on sellaisia. Jos pitää kiinni siitä visiosta, saattaa epäonnistua täysin, kun ei mukaudu tilanteisiin.

Seppo: Tottakai mekin ollaan jouduttu improvisoimaan kuvaustilanteissa, mutta minusta se on aina huono juttu. Kun ottaa aikaa suunnitteluun, ei tarvitse enää suunnitella siinä helvetinmoisessa hössäkässä kun kaikki ihmiset on mukana. Mutta tommosia jänniä mystisiä vivahteita pitää olla, jotka jättää sitten jotain ajateltavaa.

Veikko: Mutta miks se rakenne on niin hirveän tärkeä?

Voitto: Se on tärkeä sen takia, että meidän pitää tehdä sellanen elokuva, jonka ihmiset ymmärtää.

Veikko: Mutta rakennehan on keino, eihän se mikään päämäärä ole.

Voitto: Joo, mutta jos ruvetaan improvisoimaan, niin ei siitä mitään kunnon elokuvaa tule.

Pertti: Meillä on Veikon kanssa muutama täysin improvisoitu juttu ja aina niihin tulee sellasta jännää karheutta, jota ei suunnittelemalla saa. Ei sitä paitsi suunnitelmallisuus ole helppouden edellytys.

Siinä pitää olla ryhmä, joka tuntee toisensa hyvin.

Pertti: Ja sellasia näyttelijöitä.

Dokumentti Cinema Verité

Seppo: Mä en oikein tiedä mitä se rehellisyys tai epärehellisyys elokuvassa on.

Veikko: Kyllä kai kaupallisen elokuvan tekeminen on epärehellistä.

Seppo: Mä uskon ettei tässä porukasa kukaan ole pyrkinyt kaupalliseen elokuvaan.

Pertti: Mutta on siinä kumminkin sellanen vaara, että ymmärrettävyyden korostamisella myy itseään jonkin verran, rupeaa ajattelemaan toisten aivoilla.

Seppo: Kyllä tämä voi olla totta. Ja se mitä Pertti puhui tuossa omakohtaisuudesta, niin kai se niin on että jossei pane itseään likoon, niin sitä on sitten turha tehdä. Mutta sinä puhut omista elämänkokemuksista lähtökohtana ja haluat välittää ne. Tottakai ne välittyy ja vaikuttaa. Mutta mun mielestä elokuvan pitäis lähteä avarammin liikkeelle. Omat elämänkokemukset on liian suppeaa tavaraa. Mielikuvitus on kaiken a ja o. Ei saa olla mitään rajoja. Se on jo rajoittamista jos lähdetään omista elämänkokemuksista ja . . .

Pertti: Eihän kellään muuta ole.

Seppo: Onhan sitä tavaraa vaikka mitä.

Veikko: Tähän sanotaan monesti, että voiko näyttelijä näytellä kuolemista, kun ei ole koskaan kuollut.

Seppo: Näin minä käsitin, että Pertille se on tärkeää.

Pertti: En minä sitä tarkoita, että haluan panna oman elämän kuviksi. Tietysti asiat tulee muualta, tarkoitan vain sitä mikä on pohjana.

Veikko: Me ollaan Sepon kanssa viime aikoina kovasti keskusteltu siitä, mitä tuo taiteellisesti korkeatasoinen taide on.

Seppo: Sitähän ei voi määritellä.

Veikko: Sitä ei voi määritellä. Me voidaan väitellä siitä vaikka kuinka paljon ja olla taas yhtä mieltä. Että sen pitää olla korkeatasoista, on ihan selvää, että sitä tässä yritetään. Pitää tehdä hyvin.

Kun ajeltiin Kokkolasta kohti Evijärveä kaatosateessa, oli nähty neljä hyvin mielenkiintoista elokuvaa. Mietittiin niitä ja tätä keskustelua. Yksi asia oli selvä, kummankin ryhmän töistä: he ovat onnistuneet löytämään uuden tavan katsella todellisuutta, monasti hätkähdyttävänkin. Mutta sillä tavalla että ahaa, noinkin sen voi nähdä. Silmät avautuivat.

-Täällä
Anne Pohtamo ja
CITY-fashion . . .

-Täällä
Juice Leskinen,
Suomi, Tampere . . .

-Täällä
Täällä General Njass
Beat-Box . . .

-Täällä
Hasse Walli ja
Afroaallot . . .

-Täällä

-Täällä

-Täällä

RADIO CITY:n koelupakysymykset ovat vielä solmussa, mutta aatteellinen puoli on kunnossa. Käytännön ohjelmatyöhön päästään tammi-helmikuussa, uskoo valt.yo. Juha Hemánus.

Hetkinen, missä olemme?

Olemme Hesan Elmun keskuksessa, Lepakossa. Kuuntelemme paikallisradion mainoskasettia.

Elmu haluaa itselleen paikallisradion kokeilukuvan. Elmun radiokanava olisi nimeltään RADIOI CITY — HELSINKI.

Elmun ydinjengin haaveita ei ole vielä päästy toteuttamaan, sillä valtioneuvosto ei ole pitkien jahkailujen jälkeen päässyt myöntämään Suomen ensimmäisiä paikallisradioiden kokeilulupia. Liikenneministeri Matti Puhakka lupailee kokeilulupia joululahjaksi.

Listoilla killuvat muiden joukossa Lapuan Sanomat, Viiskunta -lehti Alavudella, Ilkka ja Pohjalainen, Vasabladet ja sen sellaiset.

Mutta Lepakko ja CITY RADIO ovat aivan toista maata.

Juha kerro!

Kuusi vuotta sitten oli Hesan Elmun kohtalonkysymys Lepakkoluolan saaminen kulttuurin monitoimitaloksi.

Nyt kun Lepakko toimii, on Elmu ottanut itselleen jättihaasteen, oman radioaseman perustamisen. Jos haaste toteutuu käytännössä, saava pääkaupunkiseutulaiset kuulla ensi vuoden alkupuolelta lähtien 20 tuntia elmuprogrammia vuorokaudessa. Hurraa vai kuinka?

RADIO CITY:n ideologeja ovat jo YLE:stä tutut Teppo Turkki ja Juha Hemanus. Heidän lisäkseen hiileen puhaltaa joukko elmulaisia ja kaiken maailman ammattitaiteilijoita lähtien Loirista, O. Poppista, Irwinistä ja Juicesta.

Miksi nyt tällainen valtava innostus radioaseman perustamiseksi Elävän musiikin yhdistyksen siipien alle? Onko taustalla tuskastuminen Yleisradion touhuihin, Juha Hemanus?

— Lähtökohtana ei ole Yle-kritiikki. Tästä ei tule mikään Yle -vaihtoehto, vaan olemme luomassa ihan omaa juttua, omaa profiilia.

— Tottakai meitä ottaa päähän Yle:n matala profiili, näennäisparlamentarismi ja se, että Yle on väistämättä osa yhteiskunnan hallinto- ja kontrollikoneistoa. Yle on osa integrointisysteemiä. Firmalla on oma funktionsa, jonka se täyttää ja sen mukana toimittajistakin on tullut aika pitkälle systeemin instrumentteja.

— Me Elmussa lähdemme siitä, että meidän jutusta tulee anti-autoritaarinen radiokanava. Informaatiota ei tuputeta ylhäältä alaspäin, kuten Ylessä, vaan päinvastoin. Ihmiset tekee itse. Olemme rehellisiä todellisuudelle, emmekä paloittele maailmaa viipaleiksi. Emme pyri tarjoamaan valmista kuvaa maailmasta vaan heijastelemme maailmaa totuudenmukaisesti ristiriitoineen kaikkineen.

Mainosradio

RADIO CITY:n idea on kunnioitettava ja hieno. Kanavan ohjelmapoliittisia pyrkimyksiä ei ole vielä kirjattu, vaan ajatukset vasta muhivat puuhamiesten ja -naisten pääkopissa.

Juha Hemánus painottaa erityisesti äänistä koostuvan maailman haastetta.

— Pyrimme rikkomaan kaikin puolin radioilmaisun rajoja. Kunhan saamme ulkotuotantoauton, lähetämme mahdolisimman paljon ohjelmaa eri puolilta pääkaupunkiseutua.

— Ohjelma koostuu osittain fiktiivisestä- ja draamatuotannosta. Vapaat ryhmät ovat kiinnostuneita yhteistyöstä samoin kuin oikeastaan kaikki johtavat ammattitaiteilijat, joiden kanssa asiasta on puhuttu. SETA, Feministit, Kynnys ja muut järjestöt tulevat myös mukaan.

Radiotoiminta ei ole mitään leikintekoa, sillä 20 tunnin päivittäinen ohjelmatuotanto maksaa rutkasti rahaa. Pelkästään tuntikaupalla (noin 70 % ohjelma-ajasta) soitettava musiikki maksaa Teosto-maksuina huimasti, vaikka Elmu:n miehet ovat neuvotelleet jo valmiiksi tingityt hinnat.

Radiomainonta on ainoa tie, jolla RADIO CITY:n haaveet saadaan kuulumaan.

— Mainokset on aika arkaluontoinen kysymys. Täällä on kahdenlaista ilmaa. Toisen mukaan kaikki mainokset ovat tervetulleita. Osa porukasta taas ajaa sitä, että tietyntyyppisiä mainoksia emme hyväksy. Näitä olisivat mm. ydinvoimafirmat, monikansalliset yritykset jen.

Mainosten saaminen Elmukanavalle ei ole Juha Hemánuksen mielestä mikään ongelma. Ilman bisneksen tekoakin mainoksia tulee hänen mukaansa riittävästi.

— Kyllä me tulemme hyvin toimeen mainosmarkoilla.

1,5 miljoonaa

Miljoona markkaa ei riitä, kun radiokanavan avaamiseen tarvittavien investointien aika koittaa. Tarvitaan ainakin 1,5 miljoonaa kahden studion, tarkkaamon, nauhureiden, linkkitornin ja muiden laitteiden roudaamiseen Lepakkoon.

— Arkkitehti on piirtänyt kaikki valmiiksi. Odotamme vain lupaa.

* * *

Lepakon jengi on ottanut itselleen melkoisen urakan. Vaikka haaveista toteutuisi vain osa, on kyseessä eittämättä vuoden 1985 informaatiopaukku.

Vaasan lääniin asti Elmun aallot eivät kanna. Täällä puuhaavat liituraidat omia kanaviaan aivan omassa maailmassaan.

Mutta mitä on RADIO CITYN taustalla?

Hanke herättää paljon kysymyksiä.

Viisi ministeriä on luvannut kanavan Elmulle.

kanavan Elmulle. Onko Radio City korvike Rockradion supistuneille ohjelma-ajoille? Jos näin on, ja sillehän tämä osittain haiskahtaa, sorsitaan pääkaupunkiseudun ulkopuolella asuvia!

Elmulaiset eivät halua jättää uusjakoon tulevia radioaaltoja kokonaan kaupallisiin käsiin. Hienoa.

Mutta kuinka käy silloin, jos RC onkin todellinen rahasampo? Pystyykö idealisti- ja taiteilijajengi pitämään langat tiukasti käsissään? Eivätkö RC:n yllä leiju jo nyt Lassilan "Tosi on" Jaskan ja K-kaupan Väiskin leppoisat hymyt?

Bisnes on bisnestä ja ennen kaikkea kovaa sellaista Hesassa.

RC ei ole yhdentekevä hanke Suomen elmujen kannalta. Jos elmulaisten hanke tekee pakkolaskun, on se tietenkin isku koko maan elävän musiikin liikkeelle.

Siis tsemppiä siellä jossain!

(R.V.)

-Täällä
-Täällä

Radio City

Täällä

Ei jatsi ole mihinkään kuollut. Aina se elää ja nousee ennen pitkään esiin. Erik Lindström ja kumppanit nostattivat sitä Etelä-Pohjanmaalla marraskuun lopulla.

MISSÄ JATSI, JATSARIT MISSÄ JATSIN POWERI?

— Ei pidä paikkaansa!

Nappi Oksa tyrmää väitteet jatsin kuolinkorahduksista.

— Nythän se alkaa vasta piristyä.

Silti tämä vaasalainen perusjatsari sadattelee ärräpäitä.

— Jääkiekolle ja jalkapallolle työnnetään hirveitä rahasummia, mutta tämä älyä vaativa taide jää ilman markkoja.

Jatsin renesanssi koettiin 70-luvun jälkipuoliskolla, kun esimerkiksi Seinäjoella ja Vaasassa jatsiporukat kokoontuivat säännöllisesti kuuntelemaan livejatsia ja hämyjameja.

Pääkaupungissa aloitti toimintansa jatsiravintola Groovy ja jatsin tulevaisuus näytti kaikin puolin lupaavalta.

80-luvulle tultaessa alkoi alamäki. Rokin puolelta oli tullut niin jyräävää kamaa, että jatsin säikeet menivät pahasti solmuun.

Tänään aallonpohja näkyy jo takanapäin. Ainakin vaasalainen Raimo "Nappi" Oksa tyrmää yksikantaan väitteet jatsin rappiotilasta.

Vaatimattomia nämä jatsimiehet

— Tietyissä piireissä jatsi elää aina. Ei se ole minnekään kuollut. Jatsimiehet eivät vain halua tuoda musiikkiansa esille niin kuin jotkut popparit, täräyttää "Nappi".

— Jatsi on sitäpaitsi paljon vaikeampaa kuunnella kuin poppi. Ei tavallinen kansa ymmärrä siitä mitään. Ravintolayleisökin haukkuu jatsiksi kaikkea sitä, mitä se ei ymmärrä, vaikka bändin soittama musiikki olisi kaukana jatsista.

Nappi toimii Vaasan jatsiklubin puheenjohtajana ja on pystynyt nostamaan reilussa vuodessa toiminnan olemattomasta räpellyksestä säännölliselle tasolle.

Jatsimeetinki kerran kuukaudessa on ollut tavoitteena ja siihen on pystytty.

— Seinäjoella ei ole ollut vetäjiä pitkään aikaan. Ei siis ihme, ettei homma ole kulkenut.

Nappi on juuri palannut Seinäjoelta, missä hän keikkaili Erik Lindströmin ja muiden vanhojen patujen kanssa Aapon jatsi-illassa. Paikalla oli kouraliinen paikallista jatsikansaa. Laajojen piirien syleilyyn ei vanha dixie ja swing päässyt.

— Veräjästä se on paljon kiinni. Ja kulttuuripiirien, siis yhteisten varojen jakajien asenteista.

Swing menee kaaliin

Valopilkkuja lakeuden jatsipiireissä on tietenkin ylistarolaisten aktiivinen jatsiharastus, joka menee paljon huurteisenottoa pitemmälle. Asun Jussi on pistänyt kamujensa kanssa tuulemaan ja jälkeä on syntynyt.

— Kyllä se yleensäkin on nousussa, meinaan tämä harrastus. Se todettiin Jazzliiton vuotuisilla jatsipäivillä Mikkelissä marraskuun puolivälissä, vakuuttaa Oksan poika.

Mutta mitä se jatsi on?

"Vanha ja iloinen jatsi menee kansaan ja se on suosittua. Uusi, moderni jatsi on saanut väistyä".

Tähän tyyliin kirjoitettiin eläkeläisjatsareiden Pohjanmaan keikkojen jälkeen.

Eikö nykyjatsissa ole poweria, häh?

— Iloinen ja vanha on simppeliä. Sitä on helppo kuunnella. Vanha ja nuori kuuntelija ymmärtää sitä. Se menee helpommin kaaliin kuin joku 50-luvun bebop.

— Moderni musa edellyttää korkeampaa älyllistä tasoa. Ei sitä voi kuunnella ilman päätä. Swingissä ja dixiessä ei tarvitse käyttää aivonystyröitä. Kunhan hakkaa rytmiä samaan tyyliin kuin popissa.

Niinhän se on että mainstream jyrää kaikilla aloilla. Mutta eikö nyt sentään modernistejakin Pohjanmaalta löydy? Onko heitä? Missä he piileksivät?

"Pohjoisia kaikuja"

Nappi Oksa on maankiertäjä, joka on ponnistanut maailmalle Oulusta ja päätynyt naimakaupan kautta Vaasan kaupunkiin.

— En ajattelisikaan poikamiehenä muita hommia. Perheellinen ei soitolla elä, joten muissa töissä on käytävä, pudottelee Nappi elämän realiteetteja.

Ei Oksa kovin suurta arvoa nykyiselle kotikaupungilleen jatsin suosijana anna. Julkinen valta on tosin raottanut jonkin verran rahakirstujaan, mutta eripuraiset muusikot pääsevät helposti Napin hampaisiin.

— Täkäläiset soittajat ovat kateellisia. Kokouksissa kyllä käydään kiitettävästi, mutta kun pitäisi tehdä jotakin konkreettista asioiden eteen, ei tapahdu mitään.

Vaasan jatsareita siis vaivaa yleismaailmallinen töiden kasautumisen laki. Yhdistyksen pj. ja siht. tekevät yleensä kaikki käytännön hommat.

— En ole itse täkäläinen ja suhtautuminen on sen mukaista. Nurkan takana haukuskellaan. Silti olen havainnut, että tänne muualta tulleet saavat paljon enemmän aikaiseksi kuin paikalliset. Ei Lemposen Seppokaan ole vaasalainen.

Lemponen ja Nappi ovat niitä harvoja pohjalaisia, jotka ovat esiintyneet Porin Jazzfestareilla. Lemponen kuuluu jo kalustoon ja Nappi Oksan bändi heitti vuonna 1980 Charlie Parker -matinean kansainväliselle yleisölle.

— Hyvä keikka, kommentoi Nappi.

Vaasan kaupungin kulttuuripiirien on pian päätettävä, miten he suhtautuvat jatsiin ja jatsin soittajiin. Nappi Oksa on heittänyt apuraha-anomuksen kehään. Hän anoo veromarkkoja jatsilevyn tekemiseen.

— "Pohjoisia kaikuja" siitä tulee. Soittajina vaasalaisia, hesalaisia, kajaanilaisia, oululaisia . . .

— Musa on Vaasan seudulta. Tarkoituksena on nostaa tämän kolkan musiikkia tällä tavoin esiin.

Miten käy Napin anomuksen? Levy maksaa yli 20.000 markkaa.

(R.V.)

— Moderni musiikki edellyttää korkeampaa älyllistä tasoa. Ei sitä voi kuunnella ilman päätä, rummuttaa Nappi Oksa.

Aapossa 23. 11. 84

Hei, mutta tämähän on jännää.

Tämä bändi vie salattuun ja pehmoiseen satumaailmaan.

Minäkin tulin tänne istuskelemaan Zape Leppäsen ja Limousinen vuoksi, mutta onneksi kuulin Noitalinnaa. En tiennyt että sekin on täällä.

Tässä bändissä on sellaista 80-luvun ajatonta tuoreutta, jota konkareilta ei enää irtoa. Ja toisinpäin: näiltä ei irtoa Z. Leppäsen ja kumppaneiden musiikillista puhtisielua.

Tämä toimii nyt elävänä kotoisasti. Kuulin bändiä SM-karsinnoissa, mutta siellä kaikki kuulostivat kyllästyttäviltä.

Settinsä alussa soittajat muodostavat varsinaisen pehmotiimin. Bändi muistuttaa satutuntia ja se on pelkästään positiivinen asia. Välillä ne selaavat ja vaihtavat soittimia ja taas mennään Huvikumpuun etsimään aikuistunutta Peppiä tai jonnekin muualle fantasioihin.

Huomaan, että kotoinen tunnelma johtuu ainakin osaksi ihanasta casiosoundista. Kaipaan casiotamme, joka vaihdettiin tauluun. Onneksi Noitalinnan kalustoon kuuluu pikkucasio.

Piiseissä on paljon ainesta. Huvikumpu on jo sinkulla, mutta nämähän lataavat tulemaan jatkuvasti tarttuvia juttuja.

Naamat ovat tuttuja jo vuosien takaa, mutta vasta nyt he tuntuvat löytäneen tien itsensänäköiseen musaan.

Huraa pehmo-performance. (R. V.)

Siitä laulu mistä puute

Vaikka Noitalinnan Huraa! on "lapsellinen" bändi, joka tekee satumaista lastenmusaa muistuttavaa rokkia, liittyy bändin historiaan karmeita tositarinoita.

Sari oli taannoin sen originaalinen Geishan seitsemäntenä jäsenenä ja keikkamatkalla Porissa sattui ikävästi.

— Se meni haitariksi. Kun noustiin sieltä autosta, niin se oli ihan pannukakun näköinen. Se meni katolleen katupylvästä vasten. Oli keskiyö.

Tästä on jo monta vuotta ja katkenneet kädet ja kolhut ovat parantuneet. Sarin käsissä soivat casiot, bassot ja melodicat.

— Ja jonain päivänä vielä kitara, se lisää.

Sari on Sari Peltoniemi. Kirjallisuuden ja suomenkielen opiskelija. Lukee Jykylässä kuten myös Tammelan Antti. Antista tulee erityisopettaja.

Sepposen Hannu on lastentarhanope Helsingissä.

— Eilen ravasin edestakasin hesalaisen musiikkikaupan edustalla ja kaupittelin singleä. Tein sitä 2,5 tuntia.

Menikö kaupaksi?

— 15.

Hyvä kauppamies, mutta on oltavakin, kun omakustannuslevyä eivät markkinoi finnlevyt — k-tellit tai muut superfirmat.

Neljäs pyörä Noitalinnan vankkurissa on Reijo Kärhä, automatiikka-asentaja. Peräseinäjoelta hänkin.

Naamat ovat tosiaan tuttuja. Mieleen tulevat ainakin Turta Leevi ja Maria Schneider.

Nyt kellopeleissä on toinen ääni.

— Me ollaan nyt rehellisiä. Ei yritetä sitä, mikä meille ei sovi, selittää Antti.

— Edelliset bändit olivat vähän sellaisia, etteivät ne olleet oikein meitä itseämme. Siis se musiikki, jota soitettiin. Tämä on toisenlainen.

Ja niin se on. Bändi on nyt itsensänäköinen.

Viha/rakkaus

Noitalinnan Huraa! on jakanut settinsä hienosti kahteen erilaiseen osaan. Aluksi vienoa ja melodista satumusaa. Sitten Antin tekemää ja laulamaa suorempaa rokkia.

— Me siirrytään energisempään tyyliin silloin, kun ihmiset ovat juuri kyllästymäisillään melodiseen matskuun.

— Jälkiosan aikana yleisön ei tarvitse istua ja kuunnella. Se voi elää mukana. Sitten me munataan itsemme sen energisen osan aikana. Yleisökin vapautuu.

Näin se on. Järkevää ja luonnollista.

Melko pitkälle Noitalinnan keikkakuvioita ymmärretään. Bändi sanookin, että 10 % ei tykkää, 90 % tykkää Noitalinnan touhuista.

— Tämä on arvio muutaman keikan perusteella.

Aapon keikan jälkeenkin tuli palautetta ja myönteisessä sävyssä.

— Meistä joko pidetään tai sitten meitä vihataan. Yleensä meistä pidetään niin paljon, että ihmiset tulevat ihan fyysisesti osoittamaan sen. Silittelevät ja taputtelevat, että olipas hyvää hommaa, säteilee Sari.

Luonnollista

Peppi, Tossavainen, Tonttu, Hevonen, Noitalinna . . .

Mitä tämän satumaisen aihevalikoiman takana on? Sari saa selittää, sillä hän tekee suurimman osan teksteistä?

— Kyllä sanoitukset syntyvät luonnostaan.

— Siitä puhe mistä puute. Laulan sellaisista asioista, mitä ovat lähinnä minua ja tärkeitä. Ne ovat sitä, mitä kaipaan.

— Ei tekstejä ole tehty tarkoituksella tuollaisiksi kuin ne ovat. Ne kaikki syntyvät erikseen ja itsestään. Korostan tätä.

Uskotaan.

Tulevaisuus on edessä ja Noitalinna uskoo siihen.

Keikkojakin on tiedossa. Mm. Naiset rauhan puolesta -organisaation järjestämä keikka Jkylässä ja puhetta on ollut yhteisestä rundista SE:n kanssa, mutta siitä ei saa vielä puhua, kun se ei ole varmaa . . .

Mutta ostakaa se Noitalinnan single. Vaikka Monoselta. Siinä on sitä luonnollisuutta — syvintä olemusta. (R.V.)

Matoihmisiä

Ole mulle omena
ja anna minun syödä sinut
jos mun kerta näkä on
niin älä ajattele itseäsi

Uhraudu vuokseni
niin palkinnon saat varmasti
kun kuolet
on kruunusi kirkkaampi

Kanna minut eteenpäin
mun jalkani on uupuneet
sä kestät kyllä kaiken
kun tunnet suuren rakkauden

(Sarin teksti)

Päivä hautausmaalla

Anni menee pissalle metsänreunaan
ja minä odotan
että tuomion pasuunat törähtää
ja lakaisee käytävän päästä päähän

Pidän sadetta lihavan enkelin alla
sen lapiokädet
valtavina suojina törröttää
ja kainaloon tekee ampiainen pesää

Mummot vilkkuu ristien takaa
ja oravat heittelee
puista käpyjä mun päähän
ja juoksee kikattaen tiehensä

"Odotan tekoja"
"En odota mitään"
"Nuorisotiloja lahjaksi"
"Maanpuolustusta enemmän"
"Tasa-arvoa sukupuolten välille"

KEMU täytti 2. 9. -84 kunnioitettavan kuuden vuoden iän. Tästä innostuneena lehden toimituskunta päätti hieman kysellä julkisuuden edustajilta, mitä he Kemusta ja ylipäätään nuorisokulttuurista tietävät. Kysymykset kuuluvat.

1. Tiedätkö mikä on Kemu?

2. Miten arvostat Kemun ja muiden Elmujen työtä?

3. Onko populaarimusiikki sellainen kulttuurialue, joka tarvitsee ohjaavan läänintaiteilijan?

4. Vuosi -85 on nuorisovuosi, mitä odotat siltä, ja mitä vuoden aikana pitäisi tapahtua?

Ritva Petäjä,
Seinäjoen kulttuurisihteeri

Seinäjoella toimiva kehittyvän musiikin yhdistys, jonka tarkoituksena on monipuolisen nuorisomusiikin julkituominen ja kehittäminen.

Omakohtainen kokemus ja tuntemus muiden elmujen työstä puuttuu. Paikallisen Kemun toiminta on luonnollisesti tutumpaa. Kemun toimintaa pidän samanarvoisena kulttuurityönä kuin muiden järjestöjen tekemää työtä.

Epäilemättä. Alueellemme valittiin kolme uutta läänintaiteilijaa, joten tasapuolisuuden nimessä yksi heistä voi työskennellä populäärimusiikin parissa. Mikäli ohjaava läänintaiteilija valittaisiin vain yhdelle taiteenalalle, kysymys olisi vaikeampi.

Päällimmäisenä asiana tulee mieleen se, että nuorisolle pitäisi jäädä jotain todella konkreettista käteen tästä teemavuodestaan. Tasokkaat ja laadulliset tapahtumat ovat paikallaan.

Jaakko Korjus
Päätoimittaja, Vaasa

Kyllä, kevyen musiikin yhdistys.

Arvostan suuresti elävän musiikin yhdistysten työtä.

Kyllä varmasti. Populäärimusiikki ei voi olla poissuljettu alue läänintaiteilijoitten toimista.

Odotan nuorisovuodelta paljonkin. En niinkään paljoa tyhjää puhetta ja nuoriin kohdistuvaa arvostelua. Nuorille on saatava toimintapaikkoja ja mahdollisuuksia omaehtoiseen toimintaan. Ennenkaikkea odotan tekoja, jotka todella vievät nuorten toimintamahdollisuuksia eteenpäin.

Ritva Petäjä,
Seinäjoen kulttuurisihteeri

Seinäjoella toimiva kehittyvän musiikin yhdistys, jonka tarkoituksena on monipuolisen nuorisomusiikin julkituominen ja kehittäminen.

Omakohtainen kokemus ja tuntemus muiden elmujen työstä puuttuu. Paikallisen Kemun toiminta on luonnollisesti tutumpaa. Kemun toimintaa pidän samanarvoisena kulttuurityönä kuin muiden järjestöjen tekemää työtä.

Epäilemättä. Alueellemme valittiin kolme uutta läänintaiteilijaa, joten tasapuolisuuden nimessä yksi heistä voi työskennellä populäärimusiikin parissa. Mikäli ohjaava läänintaiteilija valittaisiin vain yhdelle taiteenalalle, kysymys olisi vaikeampi.

Päällimmäisenä asiana tulee mieleen se, että nuorisolle pitäisi jäädä jotain todella konkreettista käteen tästä teemavuodestaan. Tasokkaat ja laadulliset tapahtumat ovat paikallaan.

Kari Hokkanen,
Päätoimittaja, Seinäjoki

On kehittyvän musiikin yhdistys, joka toimii Seinäjoella nuorisomusiikin parissa.

Minulla ei ole oikein kosketusta Elmujen työhön, en tunne sitä.

En tunne alaa kovinkaan hyvin, joten on vaikeaa ottaa kantaa. Ehkäpä hyvinkin tarvitaan.

Minulla ei ole mitään odotuksia nuorisovuoden suhteen. Yleensä tällaisilla teemavuosilla ei ole käytännön merkitystä. Julkinen sana ainoastaan käsittelee aiheeseen liittyviä kysymyksiä enemmän.

Sten Söderström,
Kansanedustaja, Vaasa

Kemu on Seinäjoella toimiva elävän musiikin yhdistys.

Parasta elävän musiikin liikkeessä ja siten myös Kemussa on se, että se rakentuu omatoimisuudelle. Se ei ole mikään ylhäältä johdettu systeemi. Elmu -liike on antanut ja antaa jatkossakin esimerkkiä muille vastaaville omatoimisille liikkeille. Samaan sarjaan kuuluvat mm. vaasalainen Purkuteatteri ja rauhan puolesta toimivat ryhmät. Eniten liikkeessä pelottaa se, että se saattaa laitostua ja kangistua.

Populaarimusiikki tarvitsee läänintaiteilijan, joka ohjaa laajaa harrastuskenttää. Eihän tätä taiteenalaa ole perinteisesti arvostettu, mutta työtä saralla löytyy. Työn tulokset ja ohjaavan taiteilijan merkitys alalle ovat pitkälle kiinni henkilöstä, joka virkaa hoitaa.

Nuorisovuonna valtion ja kuntien pitäisi antaa Suomen nuorille lahja taajamiin sijoitettavien nuorisotilojen muodossa. Tilojen järjestämiseksi pitäisi kerätä voimia ylimääräiseen voimainponnistuksiin. Eivät nuoret tarvitse monumentteja, vaan toimivia taloja. Siinä tärkein nuorisovuoden toiveeni.

Irma Rewell,
Lehtori, Vaasa

Tiedän mikä Kemu on. Olemme olleet yhteistyössä Vaasan musiikkilautakunnan ja Kemu:n kanssa. (I.R. tarkoittanee WELMUA, toim.huom.)

Touhussa pakkaa olemaan se huono puoli, että nämä vetäjät vaihtuvat turhan usein. Ainakaan Vaasassa ei ole pystytty tekemään pitkäjännitteistä työtä.

Miksei populaarimusiikki tarvitse ohjaavan läänintaiteilijan siinä kuin joku muukin taiteenala. Nimenomaan ohjaavat läänintaiteilijat ovat tärkeitä. Musiikkioppilaitoksissakin on pantu merkille, että elmu-ympyröissä pyörivillä nuorilla soittajilla on nimenomaan puutteita soittotaidossa. Varmaan tämäkin puoli kohentuu yhtenä osa-alueena, kun taiteilija pääsee vauhtiin. Tarvitaan kursseja musiikkioppilaitosten ja taiteilijan kanssa yhteistyössä.

Olen ollut vetämässä tasa-arvotoimikuntaa. Nuorisovuodeltakin odottaisin, että tasa-arvokysymyksiin paneuduttaisiin perin pohjin, niin sukupuolten välillä kuin muutenkin. Vaasassa tehtiin keväällä tutkimus nuorten asenteista tasa-arvoon. Tulos oli masentava. Asenteet ovat täysin samat kuin kymmeniä vuosia sitten. Tutkiessamme 9-luokkalaisia odotimme, että saamme myönteisempää ja kehittyneempää asennetta tasa-arvoasioihin, mutta petyimme. Tytöt tekee tyttöjen töitä, ja pojat poikien. Pojilla on enemmän käyttörahaa harrastustoimintaan, vaikka tytöillä on kotona paljon enemmän töitä. Tehtävien tasaaminen yhteiskunnassa olisi tärkeää, koska jokainen voisi paremmin löytää omalle psyykelleen ja fysiikalleen sopivan tehtävän.

Matti Nuolivirta,
Seinäjoen kaupunginjohtaja

Tiedänpä hyvinkin. Omat poikani Harri ja Ilkka olivat mukana Kemun alkuvaiheissa ja taisipa toinen olla johtokunnankin jäsen. Perustamisen koin myönteisenä asiana ja yhdistyksen toiminta on ollut aktiivista ja päätapahtumana Provinssirock on varsin tunnettu ja arvostettu.

Arvostan yhdistyksen toimintaa suuresti. Toiminta on nuorison ehdoilla toimivaa ja nuorison itsensä järjestämää. Toimintaa on toki arvostettu kaupunginkin puolesta alusta alkaen ja tuettu mm. määrärahoin. Alussa luonnollisesti virallinen suhtautuminen oli varovaista, mutta yhdistyksen toiminta on täyttänyt kaikki odotukset, jopa ylittänytkin ne.

Miksi ei olisi. Ymmärrän populaarimusiikin olevan rinnastettavissa täysin muihin kulttuurilajeihin ja musiikkikulttuuriin, jolloin sitä on myös kohdeltava tasaveroisena näiden kera.

Nuorisovuoteen ei oikein ole varauduttu kunnolla. Vallitsee eräänlainen haloo-tilanne. Nuorisovuotta ei vielä oikein ole mielletty. Varmaankin juhlapuheita ja tapahtumia tulee olemaan runsaasti. Nuorisosta itsestäänkin on paljon kiinni, mitä ensi vuonna tulee tapahtumaan. Täällä Seinäjoellahan vuoden tavallaan aloittaa uudenvuodenaattona kaupungin ja Kemun yhdessä järjestämä nuorisokonsertti vapaa-ajantalolla.

Antero Maunula

Seinäjoella toimiva kehittyvän musiikin yhdistys.

Henkilökohtaisesti en järjestöjen toimintaa kovin hyvin tunne. Lehdistä seuraamalla olen kuitenkin todennut, että näillä yhdistyksillä on oma, tarpeellinen merkityksensä luovan, harrastuspohjaisen musiikin parissa.

Maallikkona eri taiteenalojen asettaminen eriarvoiseen asemaan on vaikeaa. Lähtökohdaksi asettaisin sen, että mikäli harrastuspohja on laaja, niin siellä myös tällaista henkilöä tarvitaan.

Hieman itsekkäästi tulee lähinnä mieleen maanpuolustuksen riittävän tietouden julkituominen nuorille. Terveelliset elämäntavat, harrastukset ja itsensä kehittäminen tulisi olla korostetusti esillä.

Kisailumatkalla pääkaupungissa

''TArkkailija'' istui ja repi hiuksiaan, kun Rockin SM-mittelöitä käytiin Helsingin Messukeskuksessa 16. 11. 1984. Tarkkailijan mielenrauhan vei aluksi Kulutustavaramessut ja niiden mukana onnahteleva kisajärjestely. Lisää järkytyksiä tuli. Munakan mittausasema sai ''vain'' stipendin. Imatran Voiman lahjoittaman ''voimakitaran'' sai väärä mies.

Eikä siinä kaikki. Lue Tarkkailijan huima raportti pääkaupungin huumasta, rokkiskabasta ja seesteisestä maljannostosta.

Lauantaiaamuna herää Espoossa kaksion toisen huoneen lattialta yhdeksän väsynyttä mutta sitäkin innokkaampaa suomalaista rock-musiikin ystävää. Ollaan tultu pääkaupunkiin jo hyvissä ajoin perjantaina SM-finaaliin valmistautumaan. Maittavan suolakurkku-juustoaamiaisen jälkeen suunnistaudutaan hyvissä ajoin kisapaikalle messukeskukseen.

Itse rock-SM finaaliin pääsy oli tänä vuonna järjestetty hieman huonosti toimivasti, sillä ensin piti ostaa lippu kulutustavaramessuille ja vasta messujen sisällä sai musiikkiosastolta ottaa itselleen lipun finaaliin. Järjestelyistä oli seurauksena, että musiikkiosastolla jouduttiin sanomaan jo varhain ei oota, kun kiintiö oli jo jaettu. Itse kisapaikalla ei kuitenkaan tungosta ollut, vaan sinne olisi mahtunut huomattavasti enemmänkin väkeä. Sääli vain niitä paikalle tulleita, jotka jäivät ovien väärälle puolelle järjestelyjen pettäessä.

No, meillä olivat liput jo mennessä valmiina taskussa, joten sisään pääsimme. Itse kisapaikka oli tilava sali pehmeine penkkeineen ja kymmenin sinipukuisin koppalakkisine vahtimestareineen, jotka ottivat hommansa todella tiukasti; jos joku otti kaksi tanssiaskelta bändin tahtiin oli välittömästi sininen hiha olkapäässä kiinni. ''Ei täällä hillua saa.'' Tuskin paikalle kukaan hillumaan oli mennytkään, vaan kisaa seuraamaan ja suosikkibändiä kannustamaan.

Vihdoin noin klo 15.15 pääsi kisa alkamaan ja lavalle astui ensimmäinen bändi, kouvolalainen Peer Gynt. Kolmen miehen peruskokoonpano, joka soitti todella oksat pois rockia. Valtava meno koko ajan päällä.

Musiikista minulle tuli mieleen, että tässähän on Suomen ZZ-top. Hyvin soitettua ja yleisökin otettiin fiilinkiin mukaan. Kitaristi Timo Nikkilä bändistä oli finalistien ainoa kaveri, joka tuli esiintymislavalta alas yleisön eteen kitaraansa juosten vinguttamaan. Poikien esitystä seurasi mielenkiinnolla, mutta jotenkin jäi ihmetyttämään bändin pääsy finaaliin, musiikissa kun ei ollut mitään uutta tuomista rockin kehiin Suomessa. Kappaleiden sanatkin olivat englanninkieliset, kuten muutamalla muullakin finaalibändillä. No, kappaleiden kielestähän on keskusteltu ties kuinka kauan ja moneen kertaan jottei kerrata asiaa enempää.

Peer Gyntin vauhdikkaan menon jälkeen oli varmaankin hieman vaikea astua lavalle seuraavan bändin, joka tuli Toijalasta; Naamiot. Omiin muistiinpanoihini olen esityksestä kommentoinut sen olleen tylsää. Homma pelasi laulusolistin varassa, joka saikin esiintymisestään solististipendin.

Pohjalaisia jännitti kolmas finalisti alavutelainen Kolmas Nainen, joka hoitikin leiviskänsä todella tyylikkäästi. Pojat astuivat estraadille ainakin jännittämättä olevan näköisinä ja meno oli hauskan letkeää, välitöntä iloista rockia. Erityisesti laulusolisti Paavo Hanhiniemi valloitti yleisön rennolla olemuksellaan ja vauhdikkaalla lavaesiintymisellään. Suomenkieliset sanoitukset olivat hauskaa seurattavaa ja poikien soitto kulki. Ainoa mikä ei kulkenut oli tekniikka, esim. urut jäivät täysin pimeäksi.

Neljäntenä lavalle saapui Kotkasta Sten's Stones, jota etukäteen oli mainostettu — mainittu teknisesti hyväksi ammattilaisbändiksi. Sitä se olikin, mutta kun ei kulje niin ei kulje. Bändi yritti saada onnistumatta esiintymiseensä vauhtia, mutta lopputulos jäi varsin sekavaksi ja väkinäiseksi. Bändin plussana voidaan pitää sitä, että siinä oli finaalin toinen nainen, siis naispuolinen jäsen. Minne on kadonnut Tavaramarkkinoiden esimerkki?

Yhtenä ennakkosuosikkibändinä astuu lavalle helsinkiläinen Keba, jota olimme jo perjantaiiltana kuunnelleet Vanhalla. Keba on bändi, joka varmaankin tulee vielä menemään eteenpäin Suomen rockkartalla. Meno on hieman U2:maista ja laulusolistin yhtenä ihanteena aivan varmasti ainakin alitajuisesti on Ismo Alanko. Sen verran samantyyppistä esiintyminen oli. Bändin jäsenet toimivat hyvin yhteen, soittivat hyvin, vaikkakin paikka paikoin homma tuntui hieman tehdyn makuiselta. Miinuspuolena pitää ehdottomasti mainita se, että miksauspöydän takana oli oma mies, mikä on säännöissä kielletty. Mutta helsinkiläisbändille suodaan ilmeisesti kotikaupunkietuja.

Miksaushomma nimittäin näkyi räikeästi seuraavan yhtyeen kohdalla, tai oikeastaan kuului. Seinäjokinen Munakan Mittausasema teki mielestäni huonoimman keikkansa, ainakin minun näkemistäni. Vika ei ollut bändin, vaan todella huonosti hoidetun miksauksen. Tanja-Lotta Räikän ja Erkki Nikkolan lauluvuoropuhelut jäivät kokonaan kuulumatta, soolokitara pihisi ja äänensävyt olivat pielessä. No, se ei Munakkaa häirinnyt vaan he hoisivat keikkansa loppuun saakka.

Ainoa bändi, jolla oli jotain uutta tuomista Suomen rockiin, vaihtoehtobändi yleiselle rynkytykselle. Yhtye palkittiin stipendillä, paljolti Tanja-Lotan antaumuksellisen solistityön ansiosta.

Viimeisenä astui lavalle toijalalainen Distance joka puudutti kisaa seuranneet raskaalla heavy-setillään. Ei todellakaan uutta ja varmaankin sekä tuomaristo että yleisö jo olivat puuduksissa pitkästä kisasta. Yhtyeen kitaristi sai kuitenkin Imatran Voiman lahjoittaman IVO-sähkökitaran, tosin yleisön buuatessa päätökselle. Esim. Peer Gyntin kitaristi oli huomattavasti vakuuttavampi, mutta Imatran Voiman miehiä Distancen kitaristi miellytti.

Ylimääräisenää ohjelmanumerona tuomariston päätöstä tehdessä soitti Tänään Kotona bändi, joka ei monivuotisen yrittämisenkään kautta ollut päässyt finaaliin muuta kuin nyt näytille. Poikien esiintyminen toki oli loppukilpailun tasoa, ja mielestäni parempaakin kuin muutamat finalisteista.

Kaiken kaikkiaan loppukilpailun taso oli ilahduttavasti edellisvuosia parempi ja levytyssopimuksia takuulla syntyy. Kisojen tarkoitushan nimenomaan on tuoda uutta musiikkia ja esiintyjiä julkisuuteen, tarjota esiintymismahdollisuuksia.

Jotenkin vain tuntuu keinotekoiselta asetelma rockissa; vanhat ja suositut keikkabändit ja uudet tulevat bändit. Mihinkä rajaa vedetään vai pitäisikö sitä vetää laisinkaan.

Timo Nikkilä, Peer Gynt. Kitaratemppuja Suomen mestariksi asti.

Loppukilpailubändejä verrataan helposti vanhoihin bändeihin. Valitettavan paljon niistä samoja piirteitä löytyikin, mutta jotenkin tuntuu siltä, että korjaamisen varaa systeemissä on. Rock-muusikot r.y., kisojen pääjärjestäjä, aikookin uusia koko kisasysteemiä karsintoineen rankemmalla kädellä jo ensi vuonna. Tarkoituksena on tehdä alkukarsinnoista mittavampia tapahtumia. Totta onkin se, että alkukarsinnoissahan esiintyy suurin osa uusista bändeistä, mutta yleisömäärät ovat sangen pienet samoin kuin julkinen noteeraminen lehdistössä ja radiossa. Kasvattamalla alkukarsintoja saadaan järjestettyä todellisempia esiintymis- ja esiintulotilaisuuksia uusille yhtyeille.

Takaisin tämänvuotiseen finaaliin. Tuomaristo on istuntonsa istunut ja päätökset valmistuneet. Jokainen tuomari nimesi oman voittajayhtyeensä ja kaksi seuraavaa. Näistä sitten ynnättiin ja kolmanneksi sijoittui Keba. Ensimmäinen ja toinen sija oli vaikea pala, sillä tuomarien äänet menivät tasan Kolmannen Naisen ja Peer Gyntin kesken. Tasapelikö. Ei, vaan pitkällisen keskustelun jälkeen tuomaristo päätti nimetä Peer Gyntin voittajaksi. Voitto oli yllätys pojille itselleen, muille bändeille ja yleisölle. Peer Gyntin kaverit eivät olleet uskoneet suoran rockin menestyvän rock-kisoissa. Yhtye on ollut kasassa jo kahdeksan vuotta ja nykyinen kokoonpano vajaan vuoden; kitarassa Timo Nikkilä 24, rummuiss Teijo Erkinharju 22 ja bassossa Teijo Kettula 26. Armottomia soittajia kaikki.

Kisat olivat siis ohi muttei kisareissu. Delegaatiomme suunnisti illaksi suosittuun istumapaikkaan kantakaupunkiin. Kuinka ollakaan, samaan paikkaan suunnistivat myös voittajabändi, kakkonen ja järjestelykoneistosta suuri osa. Illalla luotiin suhteita ja kerrattiin kisaa, juotiin maljoja voittajalle kakkoselle ja populaarimusiikin läänintaiteilijalle.

Peer Gynt lupautui mielellään Provinssirockiin esiintymään, joten ainakin siellä on ilo seurata poikien kovaa meininkiä seuraavan kerran.

tarkkailija

Tanja-Lotta Räikkä, vaihtoehto yleiselle rynkytykselle.

Pauli Hanhiniemi ja Kolmas Nainen irrottelevat nykyrokkia siihen malliin, että Alavuden kaupunkikin heltyi palkitsemaan Suomi-rokin vaalijat. Oikein!

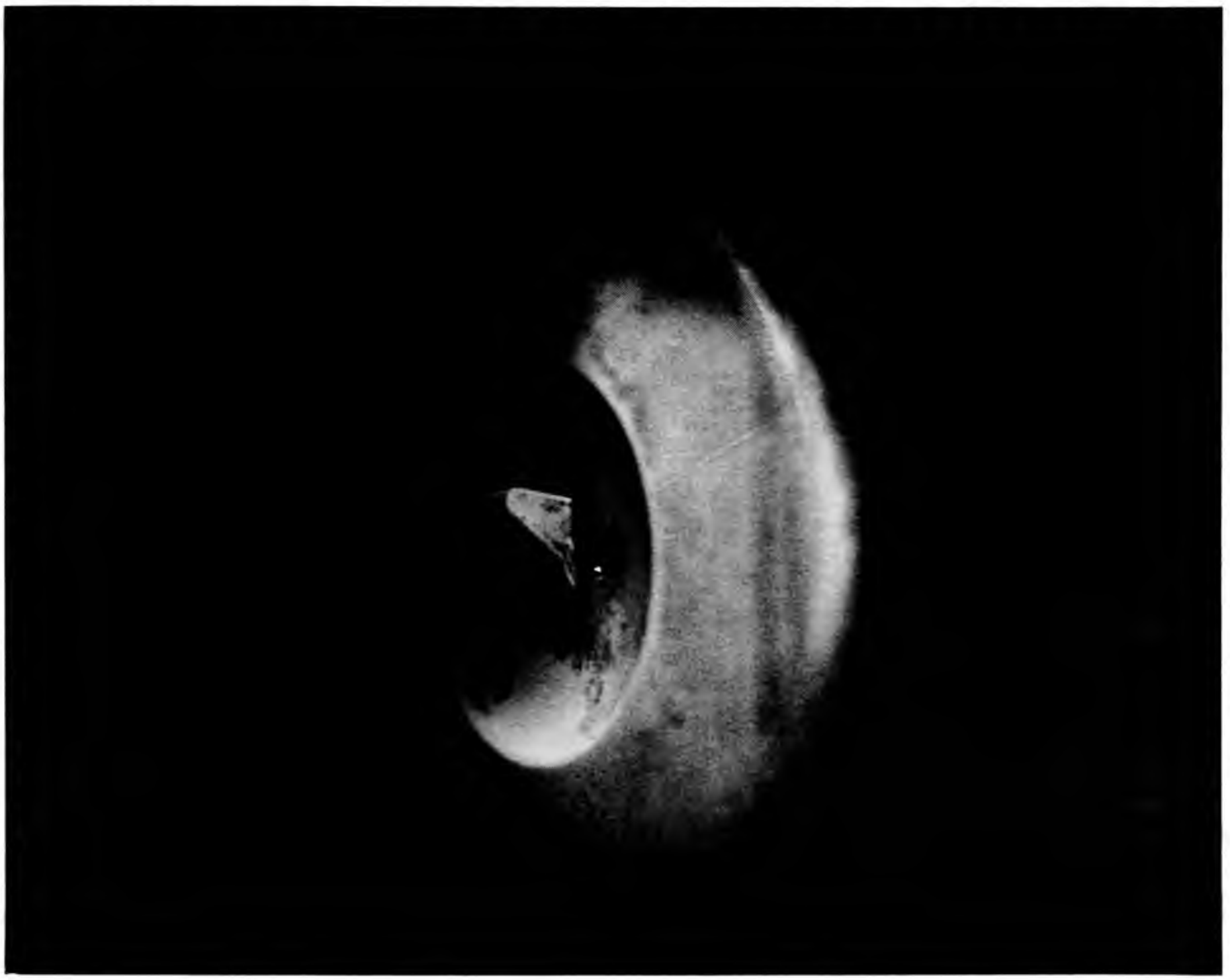

Lapset: ei saa turhaan räpsytellä katkaisimia, eivät ne mitään ikiliikkujia sentään ole!

Pölynimuri ! ! !

Mummo vainaan vanha Ljubitel-merkkinen pölynimuri. Mitä ihmettä minä tällä teen? ajatteli Silva imuria katsellessaan ja samalla sen himmeää pintaa hellästi hyväillen. Mummoa muistellessaan, hänelle yht'äkkiä selvisi, mitä hänen täytyy ryhtyä tekemään: hän ryhtyy SOITTAMAAN pölynimuria! Juuri niin — tätä 35 vuotta vanhaa Ljubitel -merkkistä imuria hän ryhtyy soittamaan. Hänestä tulee SILVA the SUCKER Yeah ! !

Silva alkoi treenata. Ja voi miten hän treenasi. Päivät, viikot, ja vuodet kuluivat, mutta Silva vain treenasi. Joka päivä aamu kuudesta ilta kahdeksaan. (Sen jälkeen hän auttoi äitiään siivouksessa, sillä hän imuroi aika mielellään.) Siivouksen jälkeen hän treenasi, aina klo 2.30:een saakka, mennen väsyneenä, mutta onnellisena nukkumaan.

Kuuden vuoden ja kahdeksan kuukauden mahdottoman harjoittelun jälkeen, hän tunsi olevansa valmis — valmis vaikka esiintymään. Imuista ei tosin saanut kuin yhden ujeltavan äänen, mutta sen saattoi KATKAISTA! Ljubitelissa oli katkaisin, ja sen käsittelyssä Silvasta oli kehittynyt suoraan sanoen VIRTUOOSI. Ei ihmissilmä kyennyt enää sanomaan, liikkuivatko Silvan sormet vai eivät, niin mahdottoman nopea hän oli. Hän oli aivan ällistyttävä, hänen katkaisijakäsittelytaitonsa ei todellakaan ollut tältä planeetalta.

Sitten koitti se suuri päivä. Tapahtui nimittäin niin että, eräänä päivänä klo 16.00, jolloin kaikki ihmiset olivat tulossa töistä kotiin, julistettiin ulkonaliikkumiskielto. Koska ihmiset sattuivat olemaan ulkona ja liikkeellä, kaikki vangittiin ja kuljetettiin eräälle suunnattoman suurelle stadionille odottamaan oikeudenkäyntiä.

Tällaista hetkeä Silva oli odottanut, suorastaan rukoillut, ja nyt se oli — hänen hetkensä. Näin paljon ihmisiä yhdessä paikassa, yhtaikaa. Nyt oli toimittava, hän tulisi kuuluisaksi yhdessä ainoassa hetkessä. Tuima virne huulillaan, hän pakkasi Ljubitelmerkkisen imurinsa pehmustettuun kapslaukkuun. Ottipa vielä varmuuden vuoksi helvetin pitkän jatkojohdon mukaansa, sillä kuka näistä stadioneista ikinä tietää! Silvaa värisytti jo pelkkä ajatuskin: seistä ihmisten edessä ilman sähköä, töpseli kädessä, tollon näköisenä, 500 000 silmäja korvaparin odottaessa. No nyt saan ainakin virtaa, ja totisesti: imuroin suoraan heidän sydämiinsä, ajatteli Silva päättäväisenä. Eihän kukaan voi olla sellaista rakastamatta ? ! ? !

Tuntia myöhemmin Silva astui stadionille rakennetulle lavalle ja huusi mikrofoniin raivoisalla äänellä: "Vaviskaa persereiät! Minä olen SILVA the SUCKER ja esitän teille virtuoosimaista soitantaa, TAIDETTA, ymmärrättekö te, juustopäät ? ! ? ! ? !"

Yleisö (eli otanta) oli hiirenhiljaa. Silva tempaisi Ljubitelmerkkisen imurinsa kapslaukusta, kytki töpselin jatkojohtoon ja keskittyi. Muutama kevyt katkaisinnapsaus ja Ljubitelmerkkinen imuri ujelsi ja sammui. Kohta minä näytän heille, nyt alkaa todella tapahtua! Otan kaikkein vaikeimman ja nopeimman soolon, sen yli-inhimillisen katkaisijanraiskaussoolon, sellaisen, että he järkyttyvät, itkevät, kieriskelevät, raastavat sydäntään, oudon Jumalallisen tunteen iskeytyessä suoraan aivoihin.

Näin ajatteli Silva ja valmistautui: NAKS katkaisin irtosi! Se ei kestänyt 35:n rankan palveluvuoden, 6:n vuoden ja 8:n kuukauden verisen treenauksen jälkeen, vaan irtosi, juuri kun Silvasta piti tulla Jumala.

Epilogi

Laitoksen käytävällä kulkee mies. Hän pysähtyy jokaisen valokatkaisimen kohdalla. Pää kääntyy pälyillen, käsi nousee hitaasti, kuin hyväellen, mutta pysähtyy ennenkuin ehtii koskettaa. Kyynel tulvahtaa miehen silmiin, ja huuset sopertavat käsittämättömiä sanoja: "Virtuoosi . . . . Silva . . . . olen . . . . Ljubitel . . . katkaisija . . . the sucker . . . . minä . . . . virtuooooooosi.

By T-team

Kloonattu neitoperho?

Onko Arto Melleri kopioinut Orvokki Autiota. Runokirjasta Zoo löytyy monia yhtäläisyyksiä mm. "Lauantain toivotut levyt" (Zoo, s. 24; Aution Timanttihäät s. 76) Vai onko kenties Autio kopioinut Arto Melleriä, sillä Kotipesän ja Viistotaipaleen Armin kaima Armi esiintyy Mellerillä jo vuonna 1979 (Zoo, s. 25). Lisäksi em. teoksissa esiintyy samantapaisia kylien nimiä.

Yllaolevan tasoisia väitteitä kuultiin lokakuun loppupuolella, kun Yleisradion freelance-toimittaja Marjatta Hietaniemi ja Aamulehden kulttuuritoimitus samaan aikaan väittivät, että Mirja Kuivaniemen esikoisteos Neitoperho muistuttaa rakenteeltaan ja teemoiltaan niin paljon Orvokki Aution teoksia, että on syytä puhua tahallisista lainauksista, kopioinnista.

Väite on naurettava, sen kumoaminen tuntuu naurettavalta, mutta kaikkein naurettavinta olisi, että väite jäisi leijumaan lakeuden ylle.

Mitä ovat ne rakenteelliset yhtäläisyydet, joita kopioinninväittäjät tarkoittavat. Niistä ei esitetä yhtään esimerkkiä. Rakenne on romaanin monimuotoinen k o k o n a i s u u s , se syntyy lukuisista osatekijöistä, mm. juonesta, teemasta, aiheista, kirjan henkilöistä, henkilöiden osuudesta kokonaisuudessa. Rakenteellisten yhtäläisyyksien osoittamiseksi olisi syytä edes yrittää eritellä Neitoperhon ja Aution teosten rakennetta. Ja mihin Orvokki Aution tähän mennessä ilmestyneistä kuudesta kirjasta Neitoperhoa verrataan. Rakenteellisten yhtäläisyyksien osoittaminen taitaa käydä aika vaikeaksi, jos ottaa vertailukohdaksi kaikki Aution teokset; siellä on sentään joukossa runoja ja novelleitakin.

Timanttihäät ei etene

Marjatta Hietaniemi näyttäisi vertaavan Neitoperhoa eniten Aution Timanttihäät-kirjaan. Aution Timanttihäiden kolmen osan (Kissa ja kunnansihteeri, Punainen kerä ja Timanttihäät) nimet on poimittu tekstistä esim. seuraavasti: Ensimmäisessä osassa kerrotaan pitkästä kissasta ja lyhyesti mainitaan kunnansihteeri, siitä nimi X. Kuivaniemen Neitoperhon osien nimet (Toukka, Kotelo ja Siivet) kuvaavat osien SISÄLTÖÄ. Neitoperhon Laura kehittyy pienestä lapsesta aikuiseksi kirjan aikana, Timanttihäiden Kristiina käy koulua kirjan alussa ja lopussa, mistä mihin hän kasvaa jää epäselväksi.

Neitoperhossa veljen kuolema aloittaa Kotelo-osan ja heittää varjonsa Lauran ja hänen perheensä elämään koko jakson ajan. Timanttihäissä Kristiinan isän kuolemasta ja sitä seuraavasta ajasta hautajaisiin on kerrottu pitkään, mutta se ei jätä jälkeä kirjan henkilöiden kehitykseen.

Ei kai päässyt käymään niin, että rakenne on sekoitettu aiheeseen, nuoren eteläpohjalaisen tytön kehitykseen, joka taatusti on molemmilla sama. Uusia kirjailijoita ei taitaisi syntyä, jos aiemmin käsiteltyä aihetta ei saisi käyttää. Vasta aiheen käsittelytapa ja -kyky tekevät taideteoksen ja tässä nämä kaksi kirjailijaa ovat mielenkiintoisen erilaisia.

Ei myöskään teemojen samankaltaisuudesta esitetä esimerkkejä. Kuolema on kopiointiväitteissä nimetty tällaiseksi. Mutta jos teema ymmärretään niin kuin se kirjallisuustieteessä ymmärretään eli teoksen perusajatukseksi, ei kuolema ole kummankaan kirjailijan töissä teema, vaikka se vierailleekin useasti päähenkilöiden elämässä. Toinen esimerkki. Yhteneväiseksi teemaksi todetaan myös mm. vanhemman miehen ja nuoren tytön suhde. Olavin ja Armin, Liisan ja Eelin suhteilla on kirjoissa kuitenkin aivan eri merkitys. Olavin ja Armin suhde on Aution kahden kirjan pääsisältö (Armin yksinäisyys tässä suhteessa lienee yksi teemoista). Neitoperhon Liisan ja Eelin suhde on varottava esimerkki, Laura käsittää sen kautta miten kevytkenkäiselle tytölle käy.

Sana sieltä toinen täältä

Kopiointiväittäjien yhtäläisyydet voisi kumota kohta kohdalta, mutta tehdään se esimerkinomaisesti yhden väitteen kohdalla. "Kotipesässä äiti ostaa Larvan Olaville auton ja tämä hankkii itselleen pirssiluvan. Neitoperhossa isä ostaa Maatelan Vilholle auton ja tämä myös hankkii itselleen pirssiluvan", kirjoittaa Aamulehti 20. 10. 1984. Aution kirjassa pirssilupa on keskeinen seikka: se on Olaville mahdollisuus elämään kodin ulkopuolella, voimakkaiden naisten ulottamattomissa, tai se on Olaville pakko, tilan tuotto ei riitä, on hakeuduttava muualle töihin. Neitoperhossa pirssi on ajankuva, pirssi on tullut raitille, yhteiskunta on muuttumassa. Jos Autiolla pirssi ilmentää talonpoikaisen yhteisön murrosta, Kuivaniemellä sen tekee pikemminkin linja-auto, joka ajaa jo pysyviä vuoroja ja joka tuo särön talonpoikaisen moraalin kilpeen (Linja-autoa ajaa Eeli, joka pelehtii huoraten likkojen kanssa.)

Ei kukaan lue romaaneja takertumalla yksittäisiin sanoihin. Paitsi kopiointiväittäjät. Sen sijaan teoksissa on olennaista rytmi, sanottavan kiihkeys ja tempo ja tässä Neitoperho ja Aution kirjat ovat erilaisia. Neitoperho on verevä ja nopeasti etenevä teos. Parilla piirrolla Kuivaniemi piirtää uskottavia pohjalaisia. Aution ihmisten kuva rakentuu hitaammin.

Verevä Neitoperho

Auto kuvaa parhaimmissa kirjoissaan (Kotipesä ja Viistotaival) eteläpohjalaisia etäältä, vaikkakin tarkasti. Hänen kuvaamistapaansa tekisi mieli kutsua akateemiseksi: ihmiset kirjoissa ovat juuri sellaisia kuin on totuttu pohjalaisia luonnehtimaan (naapurikateus, "mitä ihmisetkin sanoo" jne). Kuivaniemi sen sijaan luo kuvaa ihmisestä, joka sattuu asumaan Etelä-Pohjanmaalla, Neitoperhosta, joka on lihaa ja verta ja hapuilevia unelmia. Kuvaavaa tälle erolle on kirjailijoiden käsitys kasvavan tytön kehityksestä (siis heidän kirjansa!!!) Kuivaniemen Lauran kehityksen erottamaton osa on seksuaalisuus, hänessä itsessään, muissa, milloin mielenkiintoisena, milloin epämiellyttävänä tai milloin ahdistavana. Autio tarkkailee seksuaalisuutta "pitsiverhojen takaa" tai salaa pimeässä verhot ikkunan edessä niin kuin Timanttihäiden Kristiina sivulla 55.

Mirja Kuivaniemen teos ei ole tavanomainen esikoisteos. Se on poikkeuksellisen rohkea ja taitavasti kirjoitettu teos ilmestyäkseen Etelä-Pohjanmaalla. Kuitenkaan Kuivaniemen Neitoperho ei ole mikään eteläpohjalainen romaani; se on mielenkiintoinen romaani lapsen ja nuoren tytön kokemuksista, mm. keskeisesti seksuaalisuuden kokemisesta aikana, jolloin seksuaalisuus oli vielä enemmän tabu näillä lakeuksilla kuin tänä päivänä.

VÄÄRENNÖS ja kuinka se tehtiin

1. Suuria sattumia

Mirja Kuivaniemen esikoisromaanin "lainaukset" paljasti ensimmäisenä Aamulehden kulttuuritoimitus 20. 10. 84. Aamulehden ja "kulttuuritoimittaja" Hietaniemen alueradion kulttuurikanavassa esittämän paljastuksen välillä on yllättäviä yhtäläisyyksiä. Onko Hietaniemi tehnyt jonkinlaisen Aamulehden jutun kloonauksen sunnuntaina 21. 10. 84 ulostulleessa jutussa ei ole kiinnostavaa. Sen sijaan kiinnostavaa on se, miten kyseinen ohjelma täyttää Yleisradion ohjelmatoiminnan säännöstön ehdot ja miten se täyttää hyvän journalismin asettamat vaatimukset.

2. Yleisradion säännöksistä viis

Yleisradion ohjelmatoiminnan säännöstö edellyttää tasapuolisuutta ohjelmatoiminnalta. "Tasapuolisuuden on oltava pääsääntönä kaikelle ohjelmatoiminnalle" (OTS s. 2.) ja edelleen sama kirja toteaa, että "Mitä kiistanalaisempi kysymys on, sitä enemmän on sijoitettava erilaiset mielipiteet samaan ohjelmaan . . .".

M.Hietaniemen ohjelma Mirja Kuivaniemen kirjan väitetyistä yhtäläisyyksistä Orvokki Aution teoksiin on luonteeltaan sellainen, että olisi ollut aivan välttämätöntä kuulla Kuivaniemen kanta syytöksiin. Näin ei ohjelmassa tehty, eikä toimittaja ole edes yrittänyt tavoittaa Kuivaniemeä saadakseen hänen lausuntonsa. Toimittaja Hietaniemi teki samasta asiasta toisenkin ohjelman alueradion lähetyksiin, mutta tässäkään yhteydessä hän ei välittänyt ottaa syytetyn, Mirja Kuivaniemen, kommenttia ohjelmaan. Hietaniemi on siten tietoisesti tehnyt ohjelmistaan yksipuolisia ja siten tietoisesti rikkonut ohjelmatoiminnan säännöstöä.

3. Lehtimiehen ohjeet sivuun

Hyvän journalismin periaatteet ovat Hietaniemeltä unohtuneet tyystin näissä ohjelmissa. Sama koskee myös Aamulehden tapaa käsitellä ns. lainausta. Lahtimiehen ohjeissa korostetaan erityisesti tietojen oikeellisuutta mm. seuraavasti: "Kiistanalaista asiaa käsiteltäessä on erityinen syy tarkistaa esitettyjen väitteiden todenperäisyys".

Tällaiseen työhön alueradion lähetyksissä Hietaniemi ei ole viitsinyt ryhtyä, jutut vilisevät asiavirheitä. (mm. kirjan Neitoperho-nimeä ei ole napattu luonnontieteenopettajan perhoskokoelmasta, perhosten nimiä kun ei mainita kirjassa, Neitoperhon runkona ei ole kolme kuolemaa kuten toimittaja väittää, eikä Neitoperhossa kuvata kuovin ääntelyllä keski-ikäisen miehen ahdistusta, vaan Lauran, joka on nuori tyttö, jne, jne). Mm. näissä yhteyksissä samankaltaisuus Orvokki Aution ja Mirja Kuivaniemen töiden välillä on saatu syntymään kirjoista piittaamatta. Samankaltaisuuksia synnytetään irroittamalla pikku tekstinpaloja Aution ja Kuivaniemen kirjoista. Näillä keinoin pyritään vahvistamaan etukäteen ilmoitettua väitettä lainauksesta. Menettely on julma, sillä se ei kunnioita tekstin kokonaisuutta, se ei ota huomioon mitä merkitystä teksti sisällään kantaa. Mikäli tekstien sisältö olisi toimittajalle jotain merkinnyt, hän ei olisi enää voinutkaan pitäytyä lainausväitteessään.

Alueradion kulttuurikanavassa lähetetty ohjelma onkin tietoisesti rakennettu siten, että se luo väärän kuvan Mirja Kuivaniemen teoksesta. Ohjelmassa ei pyrittykään etsimään totuutta kyseisen ongelman kohdalla, tyydyttiin vain todistelemaan toimittajan käsitys lainauksesta oikeaksi. Ja tässä suhteessa Hietaniemi on nähnyt vaivaa. Hän käyttää vihjailua ("Sanasta sanaa lainausta M. Kuivaniemi ei ole tehnyt missään kohdin; Yhteistä taas kerran; . . . Liian paljon teknisesti muistuttavat" . . . jne) ja suoraa syyttelyä (Neitoperhossa on käytetty surutta Orvokki Aution teosten materiaalia"; " . . . kieli antaa aiheen ounastella, että kirjailijalla olisi itselläänkin aineistoa omasta takaa". jne).

Kun Hietaniemi ohjelmassaan jätti Mirja Kuivaniemen sivuun hän ei välittänyt myöskään kuulla kirjan kustantanutta yhtiötä, vaikka tiesi ohjelmassaan kertoa kustantajan julkaisseen sekä Kuivaniemen, että Aution teokset. Kirjayhtymässä Kuivaniemen teoksen oli lukenut seitsemän eri kustannustoimittajaa, eikä kenelläkään ollut tullut mieleen Aution työt ja niiden lainaus. Ehkä juuri siksi toimittaja jätti tämänkin tietolähteen ohjelmastaan pois. Kirjayhtymän kanta kun ei olisi tukenut toimittajan omaa käsitystä Orvokki Aution teoksen kloonauksesta.

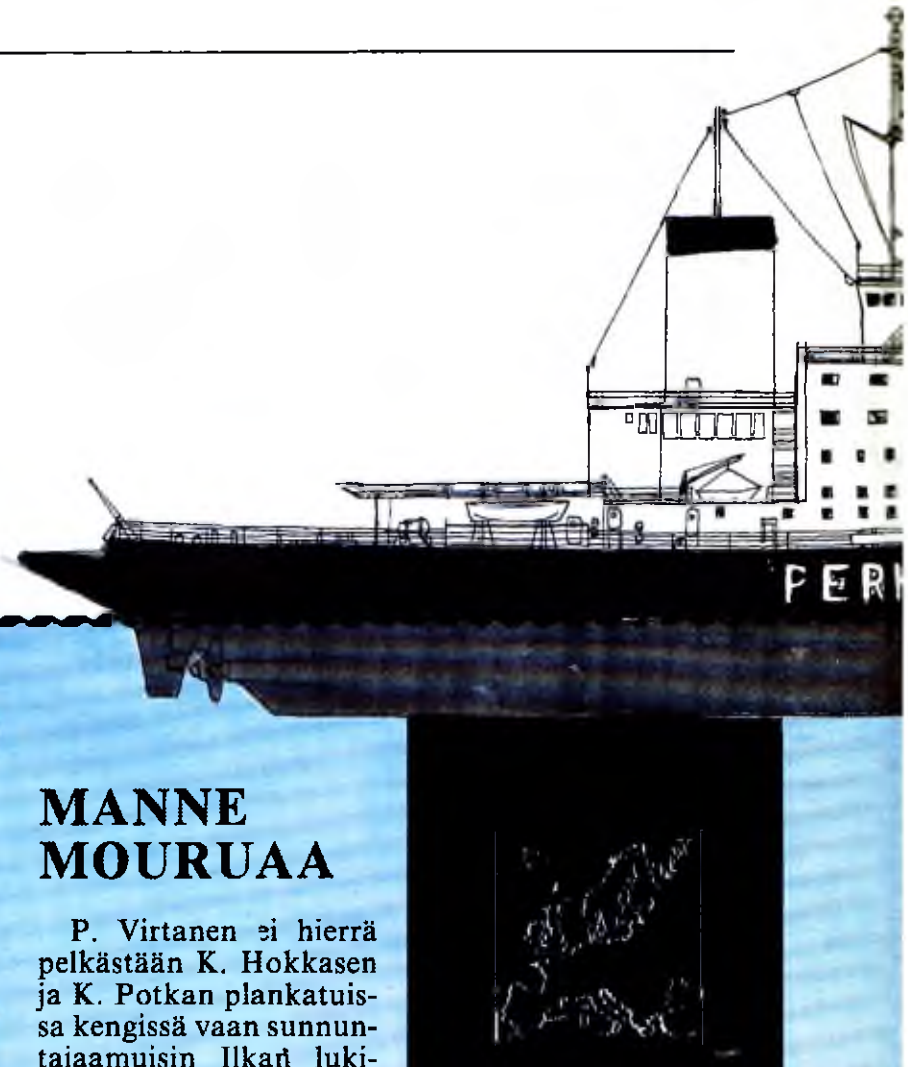

”Jäykkä Hokkanen”

MANNE MOURUAA

Ilkka -lehden päätoimittaja Kari Hokkanen yritti ratsastaa läänintaiteilija Pertti Virtasella Seinäjoen kaupunginvaltuustoon. Heti Virtasen läänintaiteilijaksi valinnan jälkeen lehden linjanvetäjä aloitti säälimättömän parjauskampanjan ja kirjoitti lehteensä ainakin neljä uskomattoman alatyylistä tarinaa.

”Huumekulttuurin esitaisteleija ja nihilismin puolestapuhuja” Pertti Virtanen ei ollut päätoimittaja Hokkasen mielestä tervetullut Vaasan lääniin.

Seinäjokelaiset olivat asiasta toista mieltä. Hokkanen ei näkyvästä asemastaa huolimatta kerännyt tarpeeksi ääniä kunnallisvaaleissa ja niin tämä aarettilaisen jäykkyyden edustaja jäi valtuuston ulkopuolelle. Artikkelitoimittaja Kirsti Potka samasta veneestä hiihti ”patruunan” perässä. Kipa yritti lyödä marttapiireihin Virtasvastaista kapinahenkeä. Potka meni vaaleissa läpi ja istuu tukevasti Kepun ryhmässä.

Pertti -kotka hyökkää. Lakeus -neito lyö tunkeutujaa Ilkan vuosikerralla.

Ilkka -lehden harjoittama journalismi läänintaiteilijakysymyksessä on herättänyt syystä ihmettelyä ”Etelä-Pohjanmaan ykköslehden” levikkialueen ulkopuolellakin. Maan suurimmat lehdet ovat kirjoittaneet ”Jäykkä” Hokkasen primitiivireaktiosta, joka on havaittu yhden miehen sodaksi. Hokkanen yritti epätoivoisesti masinoida lehtensä yleisönosastoon kirjoituksia Virtasta vastaan, mutta onnistui aikeissaan heikosti. Vain muuan vaasalainen Hokkasen kaveri innostui asiasta sen verran, että munasi itsensä asiantuntemattomuudellaan.

Hokkasen pillastuminen tarttui jonkin verran myös läänin taidetoimikunnan keskustalaisiin naisiin. Toimikunnan jäsenet Tuulikki Orrenmaa (Seinäjoki) ja Kaija Uola (Nurmo) sanelivat Virtasen valintaa koskeneen erjävän mielipiteensä toimikunnan pöytäkirjaan.

Ilkka -lehden ”avarakatseisuutta” kuvaa hyvin sekin, että itse solvattua ja syytettyä Pertti Virtasta ei ole vaivauduttu haastattelemaan lehdessä missään vaiheessa. Väitteet olivat sen luokan härskityksiä, että jokaisen ammattietiikkaansa kunnioittavan päätoimittajan olisi luullut antavan myös syytetylle puheenvuoron ennen lynkkausta.

Koko Ilkan linja läänintaiteilijakysymyksessä haiskahtaa viimesen päälle suunnitellulta ajojahdilta, joka jatkuu yhä: Pertti Virtaselta ei ole vieläkään kysytty mitään.

P. Virtanen ei hierrä pelkästään K. Hokkasen ja K. Potkan plankatuissa kengissä vaan sunnuntaiaamuisin Ilkan lukijoille pakiseva Manne Kaakinen on myös hermostunut läänintaitelijan saamasta huomiosta.

Ja totta on, että käytännöllisesti katsoen kaikki muut tiedotusvälineet noteerasivat P. Virtasen Itsenäisyyspäiväpuheen Seinäjoen kaupungintalossa. Vaan yksi oli joukosta poissa: Jäykkä-Hokkasen isännöimä valtalehti.

Tästä Virtasen puheen osakseen saamasta huomiosta Manne pottuili 9.12. julkaistussa pakinassaan.

”Itsepäisesti antoi Suomen Televisiokin itsenäisyyspäivän pääuutisessaan puheenvuoron Pertti Virtaselle ennen puolustusvoimien valtakunnallista paraativälähdystä, joka pituudessaan hävisi ”Velton” puheen kommentille. Pertti sanoi Seinäjoen puheessaan jotenkin siihen tapaan, että Suomen itsenäisyyden henkinen perusta pohjautuu rockmusiikille.

Pertti Virtanen joka puhui jussipusero karvaisen rintansa peitossa ja musta riihihattu kaljun, näyttä hyvin kotiutuneen Etelä-Pohjanmaalle, jossa tavataan puhua kovaa ja kauan eikä liian viisaita.”

P. Virtasen tapauksessa Ilkka on puhunut koviten, kauiten ja vähiten viisaasti. Manne jatkaa typerää linjaa. Haukkuu miestä, jota ei edes tunne ja vähättelee puhetta, jota ei edes ole kuullut. Pitkän uran varrella omaksuttu journalistinen käytäntö hämmästyttää.

Seinäjoen kaupungin 25-vuotisjuhlabileistä kehkeytyy hieman yllättäen napakka nuorisovuoden avaushappening. Paikalle saapuu yli satapäinen Eurooppa -kuoro, jossa laulaa parikymppisiä urhoja ja neitoja kaikkiaan 16 eri maasta.

Kööri osallistuu uudenvuoden aatonaattona KEMU:n rokkikarnevaaliin Sorsanpesällä ja laulaa virallisen 25-vuotistervehdyksen Lakeuden ristissä aattoiltana.

Porukka on kirjavaa, kun mukana on mm. puolalaisia, turkkilaisia, belgialaisia, saksalaisia, italialaisia, jalasjärvisiä ja seinäjokisia.

Eurooppa -kuoro on vapaamuotoinen yhteenliittymä, joka oli ensimmäisen kerran koolla kolmisen vuotta sitten. Seinäjoelta alkavan Suomi-rundin aikana puhuttaneen jonkintasoisesta kööirin virallistamisesta.

Pesällä sakki on kuitenkin täysin vapaalla, vaikka on lupautunutkin esiintymään joko pienimuotoisissa sirpaleissa tai sitten koko satapäisellä arsenaalillaan.

Kaupungin touhuissa on siis joskus oikeaa tatsia. Kuoron vierailu on hyvä veto, jonka takana on Nuorten kuoroliitto ja sen puheenjohtaja J. Orrenmaa Seinäjoelta.

Toivottavasti kaupungin terävän pään syleilyt jatkuvat myös silloin, kun kabinetissa puhutaan KEMU:sta ja Provinssi-rockista. Nuorisolautakunta ei ainakaan antanut tatsistaan vakuuttavaa näyttöä, kun se esitti KEMU:n tukimarkkoja supistettavaksi vuoden 1984 tasosta reilulla kädellä. Uusi lautakunta muotoutuu alkuvuodesta ja toivottavasti luuta lakaisee turhan joukon siitäkin lautakunnasta.

Onnea Tuulikki!

Musiikinopettaja Tuulikki Orrenmaa on ansioitunut kuoronjohtaja ja pedagogi. Viimeisin Tuulikin saama tunnustus on Ilkka-lehden ikioma kulttuuripalkinto, Artturi Leinoselle nimetty.

Orrenmaa on tietenkin tunnustuksen ansainnut. Silti ei voi välttyä ajatukselta, että Orrenmaa saa palkinnon myötä julkisen tunnustuksen asettamisestaan Jäykkä-Hokkasen viitoittamalle, Pertti Virtasen vastaiselle tielle.

T. Orrenmaahan jätti taidetoimikunnan heti kun läänintaiteilijaksi valittiin Jäykän vihaama "Veltto". Mutta jonakin päivänä on Tuulikin vuoro?

Onnea A. Leinos-palkinnon johdosta!

Kriitikko valppaana

E-Pohjanmaan ykköslehti on saanut ytimekkään kirjallisuuskriitikon.

Joulusesongin kynnyksellä kriitikko luki päätoimensa ja luottamustehtäviensä ohessa tuhansia sivuja mitä monisäikeisintä tekstiä. Silmät punaisina hän kahlasi läpi dekkareita ja sotakirjoja.

Kriitikon kyvyt sanottavansa tiivistäjänä korostuivat erityisesti siinä kirja-arvostelussa, jossa hän syväluotasi, arvioi, esitteli ja arvotti peräti tusina uutuuskirjaa. Tyhmempi luulisi, että 12 kirjan arvosteluun tarvitaan ainakin sivun verran tilaa, mutta uljas uusi arvostelija tiivisti sanottavansa yhteen pieneen sivun nurkkaan. Jokainen kirja sai arvostelussa parin sentin korkuisen huomionosoituksen.

Tekoa voisi kommentoida nousevan dekkarikriitikon omalla lauseella. Kriitikko tiivisti Canosus Argosan uutuuskirjan sisällön, muodon ja kirjallisen arvon: ”Ehkä tämäntyyppisilläkin kirjoilla omat lukijansa on, kun niitä jatkuvasti tehdään”.

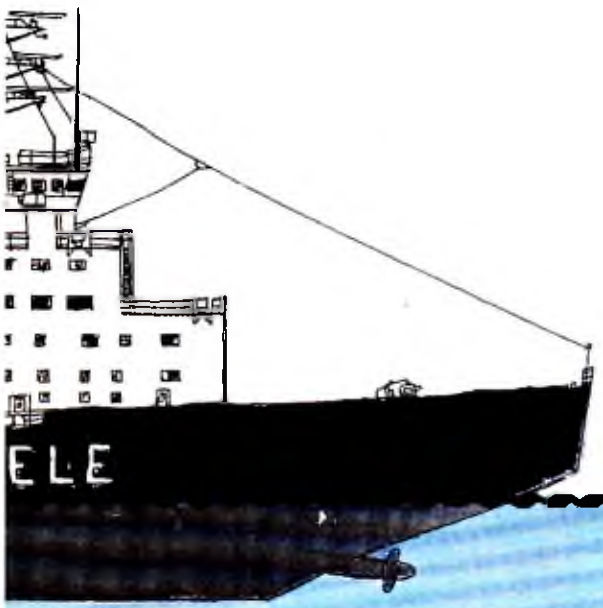

Kerrotaan, että Seinäjoen kaupungin johto olisi käynyt kiivasta väittelyä kaupungin juhlavuoden kunniaksi järjestettävän rokkikonsertin esiintyjistä.

Monet lautakunnat olivat kuulemma esittäneet ilmaiskonsertin esiintyjiksi omia ehdoteimiaan, joiden pohjalta rokkikonserttitoimikunta teki lopulta valintansa.

Maatalouslautakunnan ehdottama Eero Piirto ja Kärrymiehet oli tyrmätty heti kättelyssä, mutta kulttuurilautakunnan esitys Lasse Lintalan sekä Marit ja Mikot -kuoron esiintymisestä oli saanut aika paljon kannatusta.

Liikennelautakunta esitti Dingoa. Rokkikonserttitoimikunta piti lautakunnan perusteluja hyvinä. "Seinäjoki erottuu muista maakunnan käpykylistä mm. liikennevalojensa ansiosta ja juuri Dingo on se yhtye, joka laulaa niin hienosti, että "sinä ja minä liikennevaloista".

Tämä ratkaisi asian ja Dingo on tulossa.

Kaupungin virallisten lautakuntien ulkopuolelta tuli osuuskunta Itikan esitys, joka otettiin rokkikonserttitoimikunnassa käsittelyyn. Itikan esitys "SIELUN VELJET" meni läpi. Johtaja J. Mäkelän allekirjoittamassa Itikan paperissa oli mainittu perusteluna että Sielun Veljet laulaa melkein kuin Itikan ja Maitojalosteen yhteisessä mainoksessa "Mulla on aina nälkä ja koko ajan jano".

Toimikunta hyväksyi kiitoksin Itikan esityksen ja niin uudenvuodenaattona kello 14.00 alkavassa urheilutalon konsertissa esiintyvät Dingo ja Sielun Veljet. Kansa pääsee tupaan ilmaiseksi. Itikan makkaraa saa ostaa baarista. Liikennevaloissa vilkkuu keltainen valo Dingon kunniaksi.

Orvo Pruun seikkailee

Tehän tiedätte Veikko Uusimäen? Ainakin tunnette Jorma Panulan ja Ilmajoen Musiikkijuhlat.

Nämä samaiset kulttuuri-ilmiöt liittyvät tavallaan näytelmään "Siriuksen vieraat". Näytelmä pyöri Suomenlinnan kesäteatterissa viime kesänä. Ryhmäteatterin tulkinta Arto Mellerin näytelmästä oli huima pohjalaisirvailu, joka jäi kuitenkin monelta näkemättä a) kehnon kesän, b) tylyn kritiikin takia.

Vaan eipä hätää. Näytelmän päähenkilö Orvo Pruun, Suomi-Filmin ikimuistoinen sankari 50-luvulta seikkailee jälleen. Otava on kustantanut Mellerin näytelmän pehmeäkantisena kirjana ja TV-2:n teatteritoimitus uhkaa tehdä tarinasta tv-elokuvan. Lisäksi muutamat teatterit kaavailevat Mellerin näytelmää ohjelmistoonsa.

"Siriuksen vieraat" paikantuu Lappajärven rannalle lomakylään. Tanner on kylähulluien itsensäpettäjien [illegible] kallisväriä on reilusti, mutta Siriuksen todellisuus on kansainvälinen.

Reipasotteinen näytelmä on A. Mellerin visio kutistuvasta maailmasta sateliitteineen, kaapeleineen, videoineen.

Kotiseutunäytelmän piirteitä sisältävä teksti on sen verran paksu viipale arkipäivän realismia, että [illegible] noteerata [illegible] ainakin [illegible] opetusneuvok[illegible]missa joukoissa. Sehän kuuluu selvästi syksyisessä "Kirjallisuus Pohjanmaalla" -savotassa Seinäjoella.

Mutta niin se on, kuten Aatos Kärmeshauta, ent. maanviljelijä, nyk. kansanpelimanni; reservaatti-intiaani kommentoi näytelmässä poikansa Matin unennäköä maailmanlopusta: Matti: Kuolleet nousi ylös, niitä oli paljon enemmän kun elä-

[illegible]iin se on [illegible]a.

Monaco Bluesband?

BÄndi, joka riehuu Pesällä uudenvuoden aatonaattona. Ruotsista. Rytmibluusia John Mayallin ja E. Claptonin viitoittamalla tiellä. Ripaus ZZ Toppia ja Bluesbrothersia. Ja mikä lavameininki näillä rumilla miehillä onkaan. Päätoimittaja sensuroi bändin kuvan, mutta tässä he ovat viattomina bluesskideinä. Ihania, mutta voi armias millaisia köriläitä heistä on tullut.

Orwellin kaupunki

I

Marraskuun viimeisten päivien iloton aamunkoitto. Ilmavirtojen liike on yltynyt myrskyksi, jolle vielä ei ole keksitty nimeä. Tuuli vihmoo ohutta lunta pitkin kaupungin katuja. Hitaat ihmiset ponnistelevat tuulta vasten, minä nostan takinkaulukset pystyybn ja kamppailen eteenpäin.

Muistan ensimmäiset viikkoni tässä kaupungissa, joka neljä vuotta myöhemmin on vieläkin yhtä outo kuin minä sille. Emme tervehdi toisiamme tavatessa. Silloin tämän paikan henki, pohjalaisuus, yrittäjyys, oli minulle kuin outo vastaantulija. Viiden rautatien risteykseen rakennettu kaupunki on muukalaisuuden vertaus. Tämä kylä on noussut pellon keskelle, lakeudelle, tavalla jota on vaikea selittää. Vielä nytkin minusta tuntuu, että täällä asioita ei tehdä, ne tapahtuvat.

Muistikuvani tarkentuvat hetkeen, jolloin viimeisiä lumia suli maasta. Huhtikuun loppu, auringonpaiste — jonka muisto kulkee hermovärinänä selkää pitkin tämän hetken kylmyydessä — olkalaukussa pullo halpaa punaviiniä ja vieras jostain kaukaa. Tarvitsi vain lähteä kävelemään keväiseen ilmaan, etsiä sopiva rauhallinen paikka, istua auringonsulattamalle kivelle, ottaa viinipullo esiin ja juoda. Mutta tämä ei ole mikään Pariisi, viininjuonti yleisellä paikalla ei kuulu konsensukseen, ja kaupunkia kesti ja kesti. Likaisen lumivallin takana kyyristely, kun raskas liikenne kulkee vallin takana, vie innon mistä tahansa päivästä ja hetkestä.

Nyt ei ole huolta kevätauringoista tai viinipulloista jotka jäävät juomatta. Olen unohtanut ensimmäiset kävelyretkeni Törnävällä ja miehen seisomassa kädet levällään suljetun osaston ikkunalaudalla. Tämä kaupunki ei tarvitse marttyyreita, sen sankarit ovat yrittäjiä, jotka koristelevat kaupungin joulukuntoon. Tuuli heiluttaa joulutähtiä vekseliaukion yläpuolella. Joulun avajaiset ovat ohi, ilotulitusraketit hävinneet taivaalle. Markettien kaiuttimista kuuluu hiljainen taustamusiikki. Hitaat ihmiset täyttävät ostoskärryjään lahjapaketeilla. Jostakin mieleen muistuu vanha Descartesin väite: "Kulutan, olen siis olemassa!"

Jotakin tapahtuu todella. Näyteikkunassa mallinuket värjöttelevät alastomina tälläkin hetkellä. Niiden kylmä ja vieras kauneus koskettaa oudolla tavalla. Ammattikoululla on discoilta. Käännyn kadunkulmasta ja astun kahvilaan, jonka nimi on huvittavasti Cafela. Tuuli on lyönyt Cafelan ovilasin rikki, kahdella joululyhdyllä koristeltu kangaskatos huojuu uhkaavasti. Tiskillä luovun kolikosta ja kannan pöytään olutpullon.

Levyautomaatin vieressä käydään tähtien sotaa. Videopelissä yksinäinen avaruussukkula taistelee kokonaisen imperiumin robottilintuja vastaan. Tätä edes Orwell ei olisi pystynyt kuvittelemaan. Kaksi markkaa rahaaukkoon ja antaa palaa! Tunnen menettäneeni jotain, kun muistan nuoruuden, jolloin flippereissä ei ollut edes ääntä, joka konemaisella englannilla kehottaa pelaamaan.

Toinen kaljapullo alkaa kusettaa. Erotan helposti huoneen, jossa tarpeiden purkaminen on mahdollista. Miesten puolella on ovenkorkuisessa julisteessa Michelangelon Daavid, naistenpuolella Diana. Tämähän on kulttuurikaupunki! Joku on tumpannut tupakan Daavidin penikseen. Lukitun oven takana seinässä teksti:

Nothing new on your cock? clamydia?

II

Lumi kerrostuu kaduilla kinoksiksi, vastenmielinen märkä kylmyys tunkeutuu kaula-aukosta sisään, lumihiutaleet sulavat iholle. On jatkettava näitä katuja pitkin hetkellä, jolloin nopea päivä tihenee hämäräksi. Autojen jonot valuvat kaupungin läpi matkalla työpaikalta kotiin. Jokaisena hetkenä jokaisella on jokin päämäärä. Tehokkuus leimaa ihmisten elämää. Vapaa-aika on ohjelmoidumpaa kuin työ.

Minulla on tapaaminen L'artistessa. Paiskaudun hyytävän tuiskun läpi ja istun sisään tunnelmalliseen ravintolaan. Silmälasipäinen tuttu mies istuu nurkkapöydässä. Yllään hänellä on vanhahtavat vaatteet. Katseesta paljastuu älykkyys. Paljon ajattelevan ihmisen kasvoille rypyt lyövät oman leimansa. Pahenevasta kihdistä huolimatta hän vaikuttaa virkeältä. Mies tuntuu olevan kuin kotonaan.

Kysyn vanhukselta, mitä joisimme. Pöytään ilmestyy karahvi viiniä. Vaihdamme kuulumiset. Hermann Hesse — sillä hän on henkilö joka istuu minua vastapäätä — valittelee sitä, että aika tuntuu kuluvan nykyään liian nopeasti, vanhemmiten tässä elämisen rytmissä on vaikea pysyä mukana. Vain sisällä ravintolassa on tunnelmallisen rauhallista. Pöydällä palaa lepattava kynttilä. Mutta Hesse eläisi mieluimmin yksinäisen arosuden elämää. Koko elämänsä hän on kirjoissaan etsinyt mielenrauhaa, elämässään pyrkinyt seestymiseen, mutta nyt tämä kaikki tuntuu jotenkin etäiseltä.

— Tämä on sarjalukemistojen aikakausi, Hesse tuhahtaa halveksivasti.

Minä muistelen Lasihelmipeliä, jonka johdannon Hesse julkaisi vuonna 1934, välittömästi Hitlerin valtaantulon jälkeen. Hänen vastalauseensa toiselle maailmansodalle oli Lasihelmipelin yhteisö. Tavoitteena oli rakentaa peli, joka yhdisti kaiken taiteellisen ja tieteellisen ajattelun. Kun kaikki henkinen pääoma saataisiin yhdistettyä, se nostaisi ihmisen uudelle tajunnan tasolle. Edellytyksenä oli kulttuurin ja ajattelun vapaus, riippumattomuus muusta yhteiskunnasta.

— Minä ajattelin, että olisi ehkä mahdollista muodostaa taiteilijoiden henkinen yhteisö, säilyttää henkisen ajattelun päämäärät ja arvot yli sodan ilman, että tiedemiesten ja taiteilijoiden luomisvoima alistettaisiin sodan brutaaliuden ilmentäjäksi, Hesse kertoo.[1]

Toisen maailmansodan aikana ajatus Lasihelmipelin yhteisöstä ei toteutunut millään tasolla. Keskitysleirit ruhjoivat uskoa ihmiseen. Mutta idea Lasihelmipelistä on ikuinen, perusajatus on ajankohtainen ajasta toiseen.

— Ajattelu ja kulttuuri ovat taas uhattuina. Eikä kysymys ole pelkästään sodan vaarasta, ydintuhon uhasta. Jokapäiväinen elämä, mainosten ja valmiiden ajatusten manipulaatio uhkaa ihmistä voimakkaammin kuin koskaan. Maailmaa mitataan nyt lihakaupan tiskiltä makkaran ja rahan suhteella. Kulutushysteria uhkaa länsimaista kulttuuria vakavammin kuin sota, minä selitän.

Hermann Hesse ymmärtää mistä on kysymys. Juuri siksi hän istuu tänään kanssani tässä ravintolassa, jossa taiteilijoiden sijasta enimmäkseen istuvat liituraitaiset virkamiehet ja ilmeettömiksi meikatut naiset. Mutta nyt ei enää ole kysymys edes sarjalukemistojen ajasta. Halpojen viihdelukemistojen sijaan ovat tulleet videot, levyautomaatit, tv-pelit.

— Minäkään en tiedä, onko idänmatkaajien veljeskuntaa enää olemassa, Hesse murehtii.

Viinikarahvi on tyhjä. Hyvästelemme. Hesse tuntuu häviävän jonnekin. Minä jatkan ravintolasta ulos ja kävelen Sokoksen ohi kohti rautatieasemaa. Sokoksen tavaratalon ulko-oven yläpuolella seinään ilmestyy kirjaimia, punainen neon-teksti:
"TÄNÄÄN JA HUOMENNA
ANTARKTINEN ILLANVIETTO
Maagillinen teatteri
Sisäänpääsyä ei kenelle hyvänsä
AINOASTAAN HULLUILLE . . ."[2]

III

Tämä kaupunki on kaksi vuotta minua nuorempi, muistan äkkiä. Kun Orwell vuonna 1948 kirjoitti tulevaisuudenkuvitelmaansa totalitaristisesta yhteiskunnasta, oli silloisen kauppalan kehitys vielä lapsenkengissään. Rautatieasema ja muutama kurainen katu, joihin vaunun pyörät upposivat akselia myöten. Mutta aika kulkee eteenpäin kaarevaa rataansa. Kaupunki viettää nyt 25-vuotisjuhliaan. On aika tarkastella, miten pitkälle kirjailijan utopia on toteutunut.

Pyöritän kaupungin puhelinnumeron: 141344. Mutta virka-aika on jo päättynyt. Alvar Aallon suunnittelemassa hallintokeskuksessa automaattinen puhelinvastaaja lukee nauhalta tottuneesti tekstiä:

— Sota on rauhaa, vapaus on orjuutta, tietämättömyys on voimaa . . . klik

Hetkinen, linjassa taittaa olla jotain häiriöitä. Joka tapauksessa on parasta yrittää seuraavana päivänä uudelleen. Masentuneena kävelen taas lumituiskuun, joka on yltynyt entisestään. Tuntuu että koko taivas ryöppyää niskaan, kun kävelen kohti kirjastoa tutustuakseni kaupungin kuntasuunnitelmaan ja seuraavan vuoden budjettiehdotukseen.

Olen muistavinani hämärästi, että joskus aikaisemmin kirjastossa on ollut muitakin teoksia.

— Vapautta uhkaa muun muassa mainonta, aivopesu, ali-

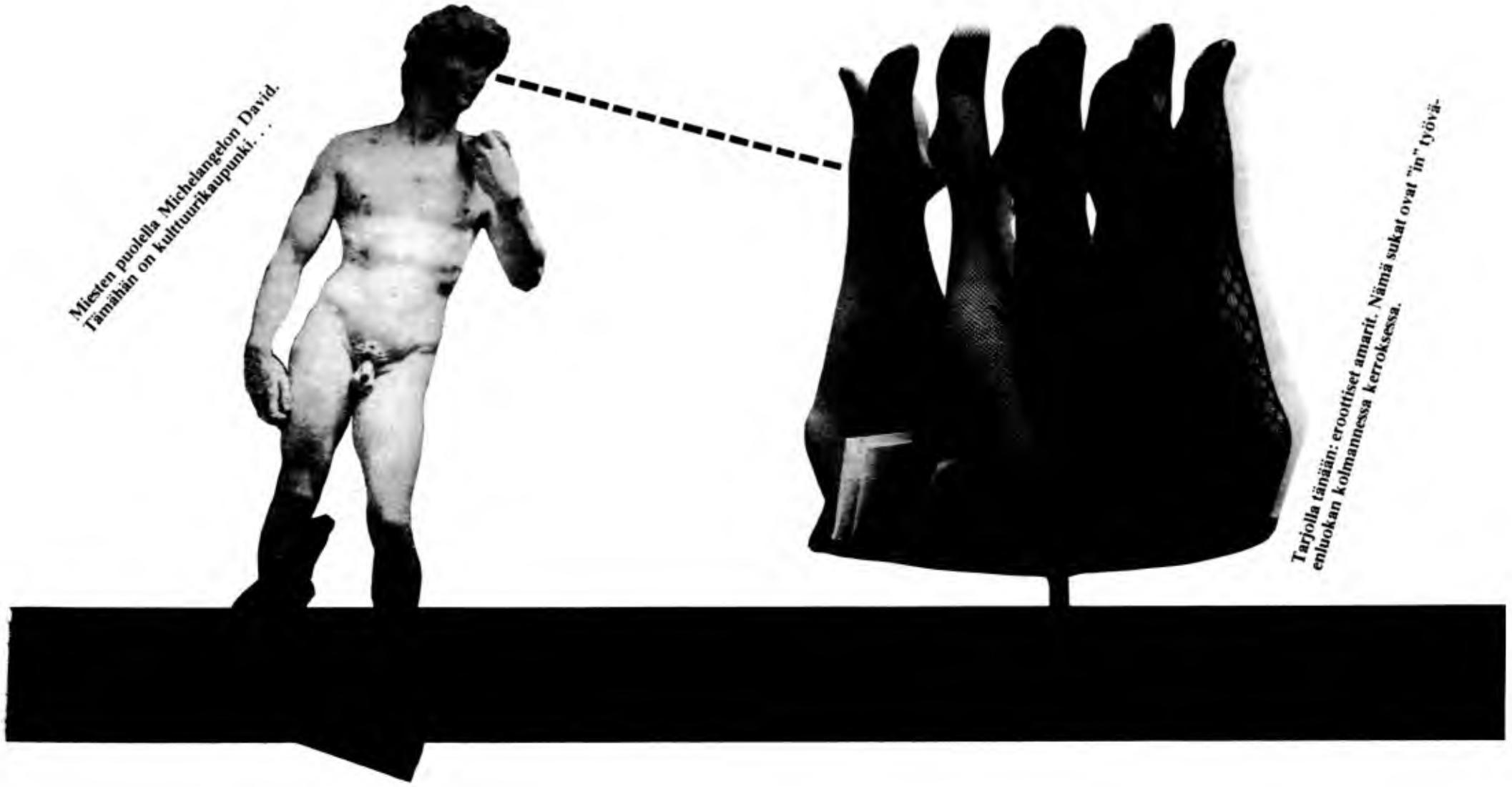

Miesten puolella Michelangelon David. Tämähän on kulttuurikaupunki. . .

Tarjolla tänään: eroottiset amarit. Nämä sukat ovat "in" työväenluokan kolmannessa kerroksessa.

vuonna 1984

tajuinen taivuttelu . . . Näennäisessä demokratiassa vapauden kaipuu on vähenemässä.[3]

— Yhteiskunnallinen valvonta on sisäistetty. Herruus ulottuu yltäkylläisyyden ja vapauden valepuvussa olemassaolon kaikille alueille. Se sulattaa itseensä kaiken aidon opposition ja kaikki vaihtoehdot.[4]

Mistä ihmeestä olen saanut tällaista tekstiä päähäni? Sen täytyy olla kerettiläisten harhaoppeja ajalta ennen eläinten vallankumousta. Kun luen budjettikirjan esipuheesta Pääasian rauhoittavia sanoja, mieleni tyyntyy. Unohdan harhaopit. Historia on kirjoitettu näihin viisivuotissuunnitelmiin.

Muistan tavaratalojen kaiuttimista tulvivat joululaulut ja lahjatarjoukset. Ihmisten tarpeet on tyydytettävä. Yhteiskuntajärjestelmämme perustuu tuotannon ja kulutuksen jatkuvaan kasvuun. Tavaraa on saatavissa. Näin pitkälle me vielä olemme vapaita.

IV

Tämä ilta on kulutettava loppuun. Huomaan, että on keskiviikko, kaupungin pakollinen ravintolailta. Suuntaan kulkuni ravintola Cumulukseen. Saavun ovelle, jonka yläpuolella lukee kansanomainen nimi: Krooppi. Muistelen, että tämänkin ravintolan ulko-ovi on joskus ollut toisenlainen, värikkäämpi. Nyt ulko-oven harmaasta lasista näen vain oman hahmoni varjon.

Olen pohjalla. Ihmisten puheet on helppo kuulla. Täällä keskustelu on kovaäänistä. Tuntuu, että näillä ihmisillä ei ole salattavaa. Kun humalainen mies horjuu minua vastaan ja ohikulkuhetkellä tuijottaa roikkuvan hiustupsun alta minua uhkaavasti, tunnen että tässä katseessa tiivistyy koko ihmiskunnan rehellisyys, ainakin ajan henki tässä maakunnassa.

Monet näistä ihmisistä ovat istuneet täällä aamusta alkaen. Kaupungin työttömyysaste oli lokakuun tilaston mukaan yli 5 prosenttia ja rakennusalalla 9,2 prosenttia. Ollaan siirtymässä jälkiteolliseen ytheiskuntaan. Iso pyörä pyörii. Entä ne, jotka eivät kestä mukana?

Ne, jotka ovat tulleet aamulla, alkavat olla humalassa. Ne, jotka ovat useimmin humalassa, ovat ongelma. He ovat haitallisia ravintolan imagon kannalta, heidät haluttaisiin pois näkyvistä. Ravintolanjohtaja on tiedostanut ongelman. Hän on pyrkinyt nostamaan pohjakerroksen väen tasoa muun muassa elävän musiikin yhdistyksen avulla. Mutta elävän musiikin yhdistys sai lähteä ja ilmapiiri on palannut entiselleen. Jossainhan on oltava niiden, jotka ovat pohjalla.

Ilta on ehtinyt pidemmälle. Lumisade on lakannut. Pakkanen tiukentaa otettaan. Keskustan kortteleita kiertää lputon autojen jono. Torinkulmalla värjöttelee ihmisiä. Joku heittää tyhjän keskiolutpullon katuun. Punkkarin näköinen tyttö itkee.

Tavaratalon oven yläpuolelle seinään ilmestyy punainen neonteksti: TÄNÄÄN JA HUOMENNA ANTARKTINEN ILLANVIETTO. . . .

Tämä on sarjalukemistojen aikakausi. Pohjalainen kulttuurilehti kaupallisen erotiikan puristuksessa.

Musta silmämeikki valuu poskelle. Poliisit saapuvat paikalle. Joku on lyönyt kettingillä auton kattoon lommon. Adamsin elokuvateatterin vieressä seinässä on suurikokoinen teksti: "Säästäkää Mallas!" Ja jossain muualla: "Kemu on paskaa."

En ota kantaakseni niiden ihmisten murheita, jotka ovat liian nuoria päästäkseen ravintolaan. Nuorisotalolla on teeilta. Minä menen sisälle ravintola Cumuluksen ensimmäiseen kerrokseen, Epon pubiin. Sali on tupaten täynnä kauniita ihmisiä. Levyautomaatista kuuluu ties monettako kertaa sama yksitoikkoinen iskelmä. Mutta sitä ei kukaan kuule eikä kuuntele. Miljoona, miljoona, miljoona ruusua.

Keskustelun voimakkuus tuntuu huumaavalta. Joskus olen ajatellut, että nämä ihmiset saattavat olla kaikkein perimmäisten kysymysten äärellä. Heidän hallittu tapansa keskustella, heidän keskittyneet katseensa, käsien liikkeet puheen aikana, kaikki osoittaa, että jotain ratkaisevan tärkeää on keskustelun kohteena. Ja näiden ihmisten yhteisellä tahdolla ravintolasalin kattokin nousisi puoli metriä. Syvennyn lähimmästä pöydästä kuuluvaan keskusteluun ja erotan sanoja: Verryttelyhousut . . . tavaratalon tarjous . . . kuulleet sitä vitsiä . . . he, he, he . . .

Mitä minä oikein teen täällä? Etsin ihmistä, kuten muuan Diogenes ja Juice sanovat.

Istun taas valomerkkiin saakka. Sali tyhjenee. En löydä ketään joka kuuntelisi puhetta. Sitä paitsi minulla ei ole mitään sanottavaa. Olen juonut tuopin toisensa jälkeen. Oluthumalan turruttava sameus puuduttaa mielen. Kun astun ovesta ulos, minut havahduttaa yläkerrasta kuuluva discomusiikki. Cumuluksen toinen (pohjakerros mukaan laskettuna kolmas) kerros on auki vielä pari tuntia. Sieltä saisi lisää viinaa. Sieltä voisi löytää naisen.

Skarppaan ja hapuilen ovenkahvaa. Mutta vahtimestari torjuu aikomukseni. Ravintolasaliin ei pääse talvilenkkareilla. Samettifarkutkin menettelevät hädin tuskin. Yritän selittää jotain työväenliikkeen taistelusta tasaarvon puolesta, mikä pitäisi ulottaa myös pukeutumisen alueelle. Ja eikö Cumulus-ketju ole jotenkin yhteydessä työväenliikkeeseen. Mutta vahtimestarin asenne on järkähtämätön. Heillä on omat ohjeensa. Työväenluokan kolmas kerros jää näkemättä. Ylhäällä jatkuvat parempien ihmisten juhlat.

V

Aamulla olen krapulassa. Suu tuntuu kuivalta, kieli tarttuu karkeaan kitalakeen. Kaikesta huolimatta kävelen virastotalolle ja kysyn puhelinvastaajan näköiseltä naiselta, onko virkamies paikalla. Minut ohjataan oven taakse ja ovesta sisään. Tuntuu kuin nauhuri napsahtaisi päälle, kun virkamies alkaa selittää.

— Me olemme palvelujen kehittämisessä pyrkineet huomioimaan koko maakunnan. Kaikissa kaupungin kehittämistoimissa otetaan huomioon kaupungin asema maakuntakeskuksena.

— Uimahalli-urheilutalo, jäähurheilukeskus, kuplahalli, hyppyrimäki ja Jouppilanvuoren korotus ovat kaikki investointeja, jotka palvelevat koko maakuntaa.

Muistan, että kaupungin ilme on urheilullinen. Yrittäjyyttä osoittaa se, että kaupungin korkeimmalle paikalle on rakennettu järvi, ja vuosi on rakennettu itse. Riian rinnoiksi vuorta on sanottu kaupunginarkkitehdin mukaan. Mutta entä kulttuuri.

— Lähivuosien investoinneissa kulttuuri on etusijalla. Teatterin rakentaminen alkaa vuoden alussa, musiikkisali parin vuoden kuluttua. Rahaa uppoaa yhteensä 75 miljoonaa markkaa.

Kaupunki tuntuu kasvavan, laitoksia rakennetaan, palvelut paranevat. Maakunnalle on hyvä asia, että sillä on vahva keskus. Kaupungin 25-vuotisjuhla on näyttävä tapahtuma. Kulttuuri- ja hallintokeskuksen arkkitehtuurikilpailu antaa uusia ideoita. Kaikki on hyvin. Kun nauha on kelattu loppuun, otan vielä valokuvan.

Olin aikonut kysyä, miksi Kemun avustusta vähennetään, miten käy Mallaskosken ja Herrajouppilan, milloin saadaan uusi nuorisotalo, mitä toimenpiteitä vesilaitoksen tehon parantamiseksi suunnitellaan, eikö voimaloiden vuorokausisäännöstelyä voisi muuttaa niin, että raakavesi olisi parempaa, milloin Jouppiin saadaan alikulkutunneli . . . Mutta kieli on juuttunut kitalakeen, suusta ei lähde minkäänlaista ääntä. Kun virkamies on lopettanut, hän hymyilee myrkyllisen ystävällisesti. Hoipertelen kadulle ja huomaan, että taas on alkanut sataa lunta.

Kun kehitän valokuvan, huomaan että kuva on mennyt pilalle. Virkamies on täysin kasvoton. Lumisade ei tunnu lakkaavan koskaan.

1 Sven Lindqvist: Myytti Wu Fao Tzuste
2 Hermann Hesse: Arosusi
3 Aldous Huxley: Sääli uutta sukupolvea
4 Herbert Maruse: Yksiulotteinen ihminen

Seinäjoki 25
Keskuskatua ylös alas vuonna 52

Kuvat Aki Mäen arkistosta.

Tyhjällä Keskuskadulla juoksee hevonen vauhkona reki perässään. Lumi pöllyää sen perässä. Sitten on aivan hiljaista. Ehkä näin unen valveilla? Mutta parin minuutin jälkeen horjuu Seurahuoneelta isäntä, joka sulloo Koskenkorvapulloa taskuunsa.

Minä katson sitä uteliaana. Sellanen tummakulmanen setä, voisi olla vaikka Nurmosta. Se mokeltaa minulle että näinkö minä mihin suuntaan hevonen meni. Minä en vastaa. Äiti on kieltänyt puhumasta vieraille sedille. Setä kaivaa palttoon taskusta karamellipussin ja kehottaa ottamaan.

"Ookko sinä namusetä", minä kysyn.

* * *

Herään joka aamu siihen, että Mannerheimi seisoo siinä talon edessä ja tuijottaa eteensä, ja minuakin syrjäkarein. Me asutaan Vaasantalossa. Mutta vain talvet, isä on työväenopiston rehtori ja sillä on pitkät lomat. Isä on sitä mieltä että Mannerheimi on pelastanut Suomen. En minä siihen mitään sano.

Mutta olisi se voinut pelastaa minut ja talon kakarat naapurin mustalaisperheeltä. Vaasantalon ja Huhtamäen välissä on aita, mutta se on aina rikki. Mustalaispojat ja joskus likatkin tulevat helposti aidan yli tai läpi. Yhdessä meidän pihan lasten kanssa selviää kyllä, muttei yksin. Ne panee joskus kiviä lumipallojen sisään, meidän pihan lapset käy sotaa reilusti.

Minun on oltava ulkona vaikka ei huvittaisi, kun muita lapsia ei ole enää siellä. Yksinpelottaa. Katson lumikiteitä hangessa, ajattelen miten sotilas löysi Illusian jäätyneeltä auton lasilta. Isä on lukenut. Mustalaisille voi huutaa aidan läpi: mustalainen, pustalainen, mutta sitten pitää juosta ja lujaa. Minä kompastun jalkoihin kun ne on niin laihat.

Äidillä on paljon työtä. Minun pitää vahtia pikkusiskoa, joka on silläkin tavalla sairas. ettei sille saa huutaa eikä sitä saa töniä. Se käy aina soittelemassa talon ihmisten ovikelloja ja tädit kutsuu sen sisään, kun sillä on enkelinkiharainen pää ja minua ei kutsuta kun minulla on pörrö. Sisko saa aina pullia ja namuja, minä en uskalla ottaa edes namusediltä.

* * *

Me saadaan viisikymmentä markkaa viikkorahaa, mutta osa siitä pitää säästää säästöpossuun. Vaasantalossa on onneksi viinakauppa. Ukot tulevat torille myymään perunoita ja sitten ne menevät Alkoon. Minä kyttään portilla ja katson jos niitä tulee juomaan koskenkorvansa meidän pihalle. Jos äiti on ulkona vauvan kanssa, niin se hätistelee ne pois. Minä toivon ettei kukaan aikuinen satu olemaan pihalla. Ukot heittävät pullot pihan perille ja minä kipaisen ne nurkista kauppaan takaisin ja saan niistä 20 markkaa kappale.

Torilta voi ostaa nallekarkkeja ja apteekista salmiakkeja. Minun pitää katsoa ettei sisko ole näkemässä, se kantelee aina. Jotkut muutkin lapset kantelevat. Meitä on kielletty koskemasta juoppojen pulloihin: niistä voi saada pahan taudin.

Kerran minä yritän kysyä äidiltä mikä on paha tauti, mutta se vain kysyy terävästi olenko minä saanut miehiltä karkkeja. En en, minä sanon ja menen pois. Mikä se on se namusetä, minä kysyn taas, se sanoo vain etten minä vielä ymmärrä.

Minä en saa kotona karamelleja. Illalla on mentävä mukamas vessaan että saa varastetuksi sokeripaloja komerosta. Äiti ei halua että minä saan mitään hyvää.

Äiti hermostuu aina kun minä kyselen. Nytkin sen pitää pukea siskoa sairaalaan vatsahuuhteluun, kun se on syönyt purkillisen pillereitä. Sisko on laikukas, olisi voinut pudota nokkospehkoon, mutta on talvi.

* * *

Seinäjokea kutsutaan kurakauppalaksi. Syksyllä on kiva läpsytellä kumisaappaissa koulutietä alas Keskuskatua. Minulla on tarkat silmät: Seurahuoneen edestä löytyy aina kolikoita. En koskaan jaa löytöjäni muiden kanssa, en ainakaan siskon, jota minun pitää vahtia, kun muut saavat koulun jälkeen leikkiä. Äiti lyö jos minä en vahdi.

Sanni-täti asuu parin kadunkulman päästä, sinne menee oikopolku talojen sivuitse. Pihoilla on paljon omenapuita. Omenia on jännittävää varastaa, kerätä essu täyteen ja kuulostella kuuliko koira. Koirat ovat kuitenkin kiinni.

Sanni-täti on räätäli. Se tekee meille kaikki päällysvaatteet ja

joskus muutakin, mutta vanhanaikaisia ja rumia. Minä olen aina nuhassa, kun en kehtaa pitää takkeja päällä välitunnilla.

Mutta Sanni-täti keittää aina kaakaota ja antaa keksejä. Siltä uskaltaa ottaa, kun se sanoo, ettei kerrota äidille.

* * *

Koulu onkurja paikka. Ensimmäisenä koulupäivänä ja ensimmäisellä välitunnilla opettaja tukistaa minua. Meidän pitää olla pituusjärjestyksessä rivissä, enkä heti muistanut kenen pojan perässä minun pitää seistä. Kerron kotona, äiti kuuntelee ja kertoo isälle. Isä kutsuu opettajan kotiin, ne vetäytyvät isän työhuoneeseen. Sitten opettaja tulee pois ja yrittää silittää minua päähän. Minä väistän.

Useimmat aikuiset valehtelevat. Isästä ei tiedä, kun se on kaikki illat poissa. Isä antaa minulle joululahjaksi kirjan, kun valehtelen sille että osaan lukea. Opettaja antaa minulle joulutodistukseen yhdeksän lukemisesta. Minä vain opin kaiken ulkoa.

Koulussa opettaja katsoo, että kaikki syövät vetisen kauravellin. Minä käännyn selittäin ja lirutan vellin maitopulloon. Äidinkin ruoka onpahaa. Minä olen hirveän laiha.

Samassa pulpetissa istuu poika josta minä tykkään, kun sillä on ruskeat silmät. Mutta se ampuu minua ritsalla, jossa on kumin palasia.

Koulumatkalla paras tyttökaveri kertoo että joulupukkia ei ole: ookko sinä hassu, ei sellaasta oo. Koulun jälkeen kysyn äidiltä. Äiti vetää minut keittiöön ja oven kiinni, ettei sisko kuule. Ei joulupukkia ole.

Itkettää, mutta itken vasta illalla sängyssä, sen jälkeen kun aiti on katsonut että minulla on kädet peiton päällä. Mitä varten niiden pitää aina valehdella?

* * *

Hienointa on päästä livahtamaan siskolta asemalle. Joskus vain katson, kenen luo se meni ja menen hakemaan sitä vastas myöhemmin. Äiti ei meitä pysty löytämään.

Asemalla on aina vähän sumuista. Höyryveturit puuskuttavat höyryä ja kuljettajat on nokisia miehiä, melkein kuin nokikolarit, jotka on kivoja kanssa. En ymmärrä miksei mustalaiset voi olla mukavia vaikka nekin on mustia.

Veturi ajoi aina hyvin hitaasti veturitallin eteen, sitten ovet avautuu ja siltä kääntää veturin. Uskaltaudun joskus ihan viereen katsomaan ja nuuhkin rasvan hajua, mikä tallissa on. Joskus kuljettaja katsoo minua ja ottaa sitten viereensä. Minun pitää istua kaukana siitä, ettei takki likaannu. Tallissa kaikuu kun silta kitisee.

Parasta on kun juna tulee asemalle, varsinkin etelän juna. Kun opin lukemaan, tietää etukäteen aikataulut. Jos hyppii ravintolavaunun edessä, saattaa nähdä sisälle: kamalan hienoissa vaatteissa ihmisiä, jotka pyyhkii suuta lautasliinalla. Ne näyttävät melkein yhtä hienoilta kuin äiti ja isä, kun ne lähtevät iltamiin.

Joskus lähden lauantai-iltana katsomaan kun ihmiset tulevat talolle tansseihin. Miehillä on usein mukana pullot ja minun piti saada niitä. Onnistun kätkemään ne kotipihan lautakasan väliin.

Mustamaija ajaa hitaasti ympyrää talon ympärillä. Minun on pysyteltävä poissa näkyvistä. Pihan lapset ovat sanoneet, että ne ottavat kiinni lapsia, joita ne tapaavat aikuisten paikoilta. En minä niitä pelkää, mutta ne eivät hymyile m inulle, niin kuin ukot torilla.

Osaan olla varuillani. Minua ei erota varjoista.

Marjatta Ripsaluoma

KUTSU-lehti järjestää arvovaltaisille lukijoillemme mielenkiintoisen tunnistamiskilpailun.

Näköispatsastoimikuntamme on kiertänyt kameroineen Seinäjoella ja sen lähiympäristössä hakien kuvakulmia veistäjiemme aikaansaannoksista. Lukijan tehtäväksi tulee tunnistaa kyseiset patsaat, sekä niiden sijaintipaikat.

Kilpailu päättyy 30. 01. 85. Tähän mennessä kilpailukupongit tulee lähettää osoitteeseen: Kemu ry. Pl 180. 60100 Seinäjoki. Kuoreen tunnus "kirvonnut ote". Oikein vastanneiden kesken arvomme seuraavat palkinnot:

Ensimmäinen palkinto:
VASARA JA HAKKU

Toinen palkinto:
KILO LAASTIA

Kolmas palkinto:
KILO DARWIN MASSAA

Neljäs—kymmenes palkinto:
YLLÄTYS

1

2

3

4

5

6

7

8

VASTAUSKUPONKI

Kuva n:o 1 _____

Kuva n:o 2 _____

Kuva n:o 3 _____

Kuva n:o 4 _____

Kuva n:o 5 _____

Kuva n:o 6 _____

Kuva n:o 7 _____

Kuva n:o 8 _____

Aivohierontaa

Huone on pehmeän harmaa. Tyhjä. Melkein. Tuolirivejä ja improvisoidulla näyttämöllä valtavan ristin muotoisena 12 televisiota. "Teidän on paras istua eturivissä", Marikki kertoo meille.

Vastaanottimet kietoutuvat ympärillemme meistä kauas vasemmalle ja oikealle. Odotamme. Viisi minuuttia. Takahuoneessa on elektronisten instrumenttien täyttämiä hyllyjä valmiina iskemään meitä — millä?

Valot sammuvat. Syntetisaattorin humina täyttää ilman. Se petkuttaa korvia. Siinä on joku muoto. Ehkä sydämenlyönti? Äänet tuntuvat tulevan pään sisältä.

Kuvia välähtää ruudulla. Ihmisiä kävelemässä ulos Tukholman lautalta? Omituisen värinen meri, mustaa valoa. Kuvat kultaavat ruuduissa edestakaisin, tunnen melkein huimausta. Sitten ymmärrän että kaikkea ei voi seurata, se on mahdotonta, eikä se ole tarkoituskaan.

Tarkoitus on kylpeä kuvissa, antaa niiden välähtää aivoissasi, rentoutua vaihtuvien kuvien ja värien meressä ja antaa niiden kaivaa esiin mielestäsi niitä assosiaatioita ja merkityksiä, jotka sattuvat löytymään ensimmäiseksi.

Sitten näen: pingoitettu kangas, se pinta jossa esitys tapahtuu, ei olekaan televisioruutu, vaan omat aivoni ja hermosto. Olen kytkenyt itseni tähän elektroniseen järjestelmään ja se projisoi pullotettua unta suoraan minuun.

Vasara ja taltta

Mietiskelen: tämä ei ole "televisio". Ensimmäiset elokuvantekijät ajattelivat elokuvaa näyttämöfilmatisointina. Kameri oli yhdessä pisteessä ja toiminta siirtyi sen ulottuviin ja sen ulkopuolelle. Vasta useiden vuosikymmenien päästä ymmärrettiin, mitä elokuva oikeastaan on.

Sama pätee televisioon. Tänä päivänä television ja videokasettien tarkoitus on taltioida elokuvaa. Jokamiehen elokuvateatteri omassa olohuoneessa. Mutta meillä on tänään myös tietokoneteknologia ja alamme käsittää vähitellen, että tietokoneet eivät ole pelkästään suurenmoisia laskukoneita.

Tietokoneet ja niiden näyttöpäätteet ovat todella meidän oman hermostomme ulokkeita, aivan samoin kuin vasara ja taltta ovat käsiemme ulokkeita.

Taiteilija pystyy vasaran ja taltan avulla projisoimaan kuvia sellaisiin materiaaleihin kuin puu tai kivi — materiaaleihin joita ei voi käsitellä pelkästään käsillä. Taiteilija jolla on videolaitteet ja tietokone voi projisoida imagoja alueelle joka oli ennen suoraan saavuttamaton: aivoihimme.

On mahdotonta sanoa, millainen tulevaisuus videotaiteella tulee olemaan. Kuka olisi vuonna 1910 voinut ennustaa Godardin tai Antonionin elokuvat? Mutta eräs asia on varma: videotaiteen vaikutus tajuntaamme ja maailmankuvaamme tulee olemaan yhtä suuri kuin öljymaalauksen, valokuvauksen ja elokuvan.

Maalaustaiteen tuleminen osaksi teollisuuskäsitystämme vei useita vuosisatoja, valokuvaus kesti miltei sata vuotta ja elokuva useita vuosikymmeniä; videoteknologia on syöksynyt keskellemme muutamassa vuodessa. En usko että useimmat katsojat täysin tajuavat, mitä heille tapahtuu kun he katsovat videotaide-esityksiä.

Eivät ehkä taiteilijatkaan täysin tajua, mitä ovat tekemässä. Olemme omituisessa tilanteessa: meidän on kirittävä kiinni oma teknologiamme ja sen mahdollisuudet. Ymmärrämme sitä tai emme, omat aivomme ovat tulleet taiteilijoiden kokeilukentäksi.

(Mietiskelyä Marikki Hakolan video installaatioiden edessä.) Leo Ackley

Mirja Kuivaniemi

Aaton aattona

Viima luikahti krouvin ovenraosta vastaan, kiertyi vartalon ympärille ja hytisytti. Portsari piti ovea auki toisella kädellään.

— Kiitos käynnistä ja tervetuloa uudelleen.

— Mistäs keksit? mustahousuinen mölähti.

Portsari virnisti ja antoi oven paukahtaa kiinni. Harmaahousuinen tiirasi rannekelloaan.

— Paljonko, mustahousuinen kysyi ja horjahti.

— Puoli yks.

— Huomenna on jouluaatto.

— Eikä kun ylihuomenna.

— Huomenna, jos kello on kerta puoli yks.

— Ai niin. Ootko muuten nähnyt joulupukkia?

— Joo, Sokkarilla. Jakoi karkkeja.

— Otitsä?

— Jep.

— Millasen?

— Punsch Geschmackin.

— Antokse kakruilleki niitä?

— Ei tietenkää. — Mut mä oon kyllä nähny sen pukin joskus jossain muuallakin. Se ei ollu aito.

— Älä.

— Sillon, kun mä kuulin, että pukki ei tullu meille porolla ja pulkalla vaan ompelukoneella, mä olisin voinu vaikka kuristaa mutsin. Se oli valehdellu mulle.

— Mistä sä tiesit, että se pukki oli tullu ompelukoneella?

— No kun se kerto.

— Ja sä uskoit.

— Kaikki kakrut pukkia uskoo, vai väitäks vastaan?

— En mutta . . . harmaahousuinen rojahti polvilleen, kun oikea jalka lipesi jalkakäytävän reunalta.

— Sietääki kumartaa, mustahousuinen sanoi nauraen. — Ollaan Aalto-keskuksen kohdalla.

Hän nosti harmaahousuista kainaloista. Kun harmaahousuinen pääsi jaloilleen, hän alkoi huitoa käsillään kuin liikennepoliisi.

— Kummasta sä tykkäät enemmän, tosta Lakeuden Rististä vai tosta kaupungintalosta?

— Kirjastosta.

He kulkivat hetken ääneti ja oikaisivat sitten erään kerrostalon pihan poikki. Pihasta johti kuja poikkikadulle, jonka varrella he asuivat. Mustahousuinen pysähtyi keskelle pihaa.

— Näeksä ton mustan kasan Mäkisen autokatoksen nurkassa?

— Minkä hemmetin Mäkisen?

— Talkkarin.

— Mennään nyt, mä palelen.

— Se on joulukuusi.

— Jaa se Mäkinen?

— Toi kasa!

— Mitä sitte?

— Meillei oo vielä joulukuusta.

— Eihän meillä ollu viime joulunakaan.

— Mutta nyt vois olla.

— Mä en lähe mettään rämpiin, älä luulekaan.

— Sä oot tyhmempi kuin uskois.

— ?

— Otetaan Mäkisen kuusi.

— Se on sen.

— Varastanu se sen on. Hakenu seurakunnan mettästä, vaikkei kuulu edes kirkkoon, mustahousuinen sanoi. — Mäkinen ite kertoo päivällä ja nauro.

— Me kuulutaan kirkkoon, harmaahousuinen sanoi.

— Just siks, mustahousuinen sanoi ja lähti horjumaan autokatosta kohti.

Harmaahousuinen seurasi perässä.

— Minen me pannaan se?

— Parvekkeelle.

— Entä joulun jälkeen?

— Tuodaan tänne takaisin.

Mustahousuinen heitti kuusen olalleen. He kävelivät peräkkäin kujaa pitkin poikkikadulle ja siitä omalle pihalleen. Mustahousuinen kiersi talon taakse parvekkeen alle. Harmaahousuinen meni sisälle asuntoon, kolisteli parvekkeen oven auki ja otti kuusen vastaan. Pani sen pystyyn seinää vasten. Alkoi tuntua oikealta joululta.

P.S.

Harmaahousuinen: Tässä jutussa on jotain mätää.

Mustahousuinen: Ei musta.

Harmaahousuinen: Se ei kerro, että me ollaan tyttöjä.

Mustahousuinen: Eihän sen ole väliä.

Harmaahousuinen: Eikä me varastettu sitä kuusta, aiottiin vaan.

Mustahousuinen: Pöhkö. Se on kuvitellu. Niinhän ne aina tekee.

Pohjalainen Taiteilijaliitto: Vuosinäyttely 1984

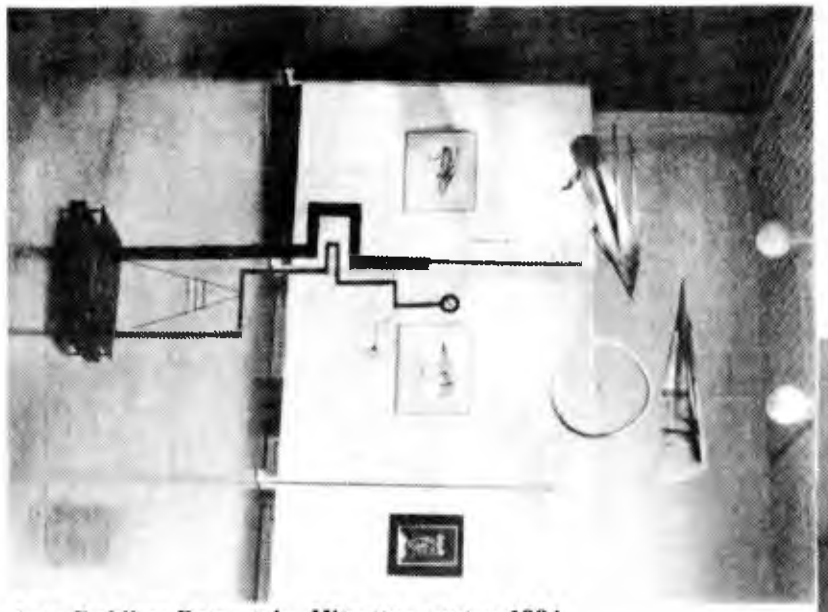

Arto Dahlbo: Ratsastaja, Hitsattua rautaa 1984

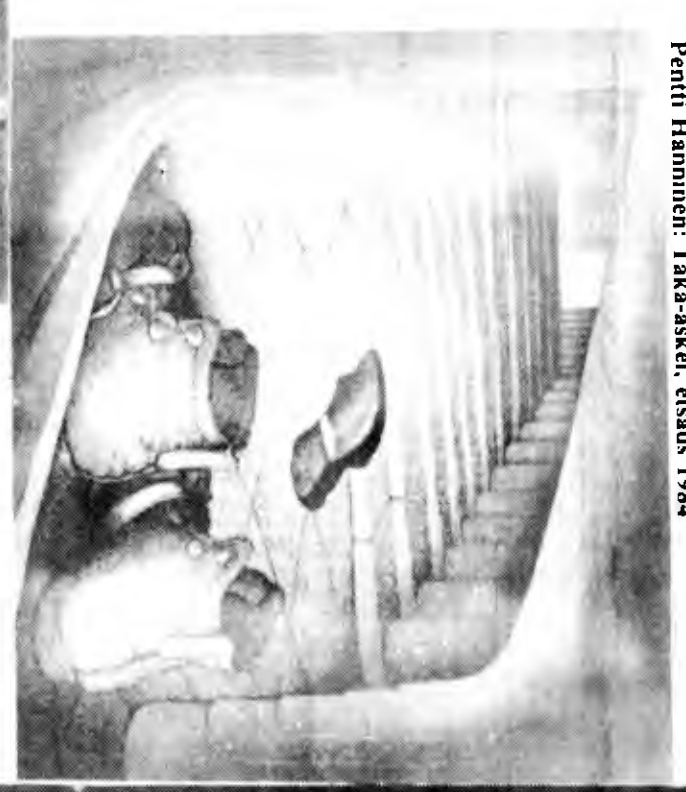

Pentti Hänninen: Taka-askel, etsaus 1984

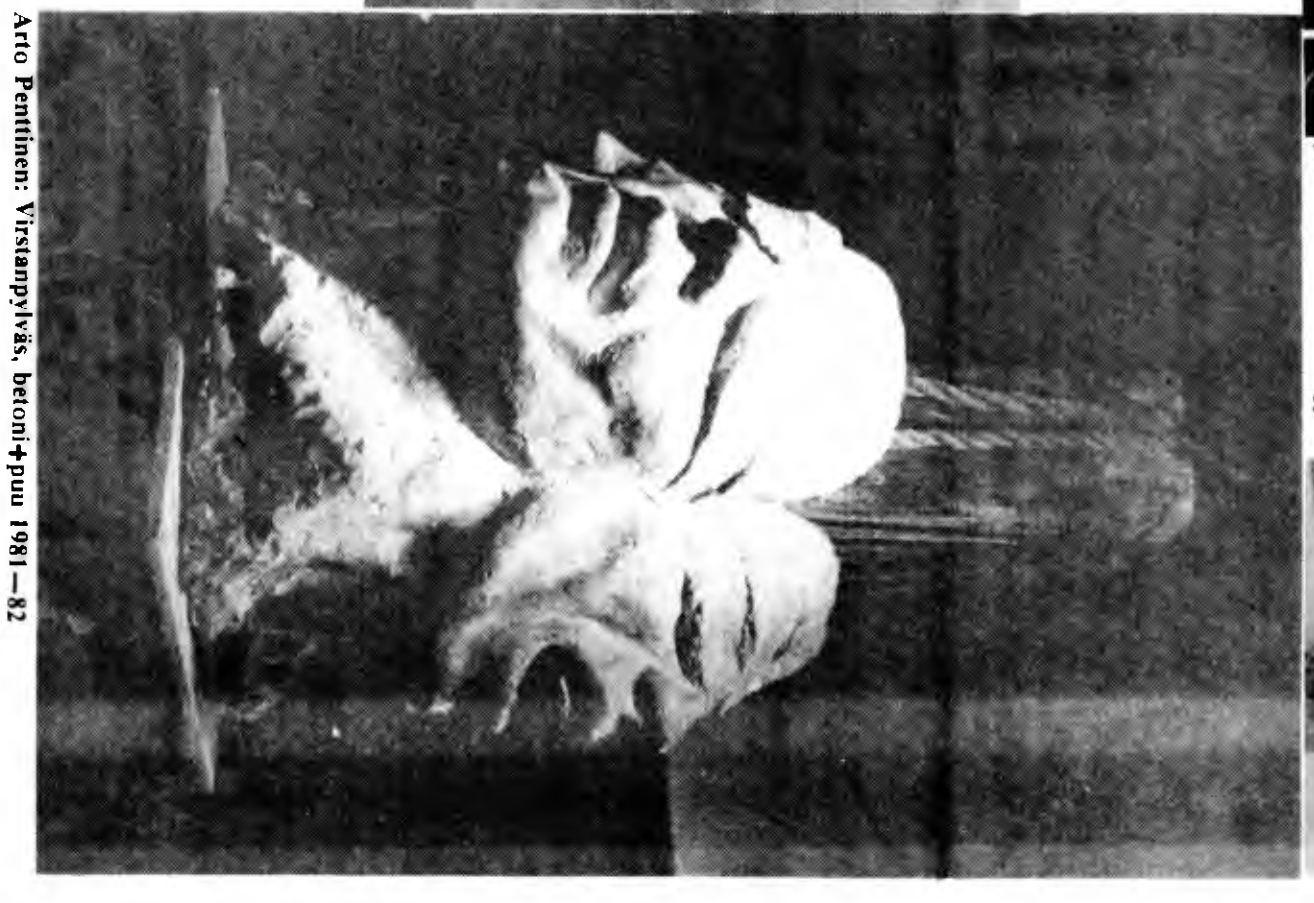

Arto Penttinen: Virstanpylväs, betoni+puu 1981—82

Erik Knif: Syrjäytetty, öljy 1981

Tapani Tammenpää: Vihreä mies, puu

Seppo Kari: Minuuden peili, öljy+kollaasi 1983

PESÄ

Aaltonen istui hämärässä takkahuoneessa ja katseli ympärilleen. Huoneeseen mahtui ilman ahtauden tuntua pöytä, kaksi penkkiä, makuulaveri, kaapit, itse takka ja lattialle kaasukeitin. Katossa, pöydän yläpuolella, riippui kiilloitettu lyhty. Pöydällä oli lautanen, kalanruotoja, leivän kantoja ja tyhjiä piimätölkkejä. Aaltosta halutti tarttua vielä johonkin työhön ennenkuin paneutuisi makuulle. Hän nousi penkin päästä, löi kämmeniään reisiinsä saadakseen painostavan hiljaisuuden väistymään. Hän siivosi pöydän ja meni kuistille, kalat rantavedessä hypähtivät ja kaislikosta lehahti sorsa.

Aikaisin aamulla Aaltonen oli lähtenyt kotoaan kaupungista ajamaan kohti maaseutua. Hän oli tehnyt ostokset kyläkaupassa ja tullut intoa puhkuen mökilleen. Päivän aikana hän oli laskenut verkot ja katiskat mielessään parhaimmiksi katsomiinsa kohtiin, hän oli korjannut lahoa laituria, raivannut venepaikkaa ja kaivanut jätemonttua. Lyhyinä itselleen suomina lepohetkinä hän oli käyskennellyt metsässä mökin ympäristössä. Välillä hän oli pulahtanut uimaan ja vettä valuvana ja alastomana tarttunut taas työkaluihin ja jatkanut töitään. Illalla oli tullut aika lämmittää sauna, kokeilla uuden kiukaan vetoa. Lauteilla hän oli tuntenut lihastensa kipeyden ja väsyneisyyden. Ruumiillisesta ponnistuksesta herpaantuminen oli Aaltoselle nautinnollinen kokemus. Kourissa tuntui puristava ote ja oli kuin kämmeniin olisi päivän aikana kasvanut paksumpaa nahkaa. Aaltonen ajatteli, että nyt ei taitaisi taskulaskimen liuska kouraan istua. Saunassa hän oli ähkinyt ja hikoillut, heittänyt kauhakaupalla löylyä ja sitkeästi sietänyt kuumuuden napakat puraisut.

Aaltonen meni jäähtyneeseen saunaan ja aikoi siirtää täysinäistä sankoa, mutta käsivarressa vihlaisi ja sanko jäi paikoilleen. Hän meni takaisin sisälle ja heittäytyi makuulle. Hän ähkaisi, hartiat olivat arat liiasta auringosta ja löylystä.

Hän muisteli mennyttä talvea ja kevättä, lehti-ilmoitusta myytävästä mökistä, epäröintiään, pankinjohtajaa ja hänen viekasta hymyään, leskeä joka halusi eroon miehensä omaisuudesta, työtovereita jotka aavistivat jotakin mutta joille Aaltonen ei ollut edes vihjaillut mitään. Ulkoa kuului pöllön huhuilua, nurkassa surrasi ampiainen, rannassa erottui heikosti ääntä, aivan kuin melalla kauhottaisiin vettä. Aaltonen nousi ja avasi oven. Ranta oli tyhjä, vain kalat hätkähtivät jälleen ja vastaranta oli kadonnut ohueen sumuun. Hän pudistiteli päätään, veti oven kiinni. Ikkunan edessä oli nuori koivu, joka peitti osan näkyvyydestä, mutta muutenkin voisi polkua pitkin tulla melko lähelle mökkiä ennenkuin tulijan huomaisi. Kukapa tietää mitä hiippareita sitä liikkuu metsissä kesäisinä öinä, Aaltonen mietti. Syrjäinen paikka ei aina ole eduksi. Aaltonen karisti moiset ajatukset mielestään alkamalla laulaa. Täällä oli tilaa möykätä! Äkillinen elämöinti sai vain kurkun pään kipeäksi ja hiljaisuus tuntui entistä päällekäyvämmäksi laulun tauottua. Aaltonen pakottautui makuulle ja nukahti nopeammin kuin itse tiesikään..

Aamulla paistoi aurinko pilvettömältä taivaalta ja heitti liikkumattoman koivun varjon takankylkeen ja seinään. Aaltonen nousi hyvin nukkuneena mutta jäsenet kipeinä. Hän meni ulos hyönteisten pörinään ja lintujen lauluun, lorotti nokkospuskaan ja huuhtoi naamansa rannassa. Vesi oli lämmintä ja Aaltonen riisuutui ja laskeutui veteen. Tällaisia hetkiä varten kannattaa raataa, hän ajatteli, mutta laiturilla auringon kuivatessa ihoa hän mietti, että pitäisi muuttaa työrytmiä hiukan kaisemmaksi, työmäärää voisi säännöstellä tasaisemmin pitkin päivää. Pitäisi pyrkiä tasapainoon niin, ettei olisi mitään rajattua työ- ja lepoaikaa vaan kaikki tekeminen ränninlaitosta uimiseen nivoutuisivat toisiinsa tarkoituksenmukaisesti. Kun iho oli kuivunut Aaltonen pukeutui ja ajatteli lähteä kaupunkiin asioilleen, tänään ei kuitenkaan voisi tehdä täysipainoisesti mitään.

Polku mutkitteli tiheän kuusikon ja matalan rantapajukon välistä. Kaislikossa kävi kesäinen kihina ja kurnutus. Jollakin vesilinnulla oli pesä kivikossa. Aaltonen ei tuntenut lintuja mutta aavisti, että oli syytä pysytellä poissa niiden pesiltä. Polku irrottautui järven läheisyydestä hiukan ennenkuin saavutti maantien. Se toi levennykselle jolla Aaltonen sai pitää autoaan.

Kaupungissa helle kävi tukahduttavaksi. Ylimääräisenä piinana niille, joiden oli pakko olla kaupungissa tällaisena päivänä, levittelivät ruskeiksi paahtuneet miehet pikeä kaduille. Kaikkialla leijailevaa hajua pääsi pakoon ilmastoituihin virastoihin. Niissä virkailijat luukuillaan kamppailivat hygieniansa kanssa. Aaltosen kävi heitä sääliksi, mutta pankkineiti antoi yhtä heleän hymyn kuin ennenkin. Yönsä Aaltonen vietti kaupunkiasunnossaan nojaten parvekkeen kaiteelle. Se oli kasteesta märkä ja keräsi tummaa pölyä. Ihmisten katkonaisia ääinä kantautui puistoista ja kaduilta koko yön. Risteyksessä sykki liikennevalo kuin keinosydän.

Aamuyöllä Aaltonen lähti. Hän ei tuntenut väsymystä. Hän vain suunnitteli tarkoituksellisen määrätietoisesti tulevia töitään mökillä. Ruokaa oli mukana yllinkyllin niin että siellä saattoi olla nyt yhtämittaan viikkoja. Hän oli lainannut kirjastosta sadepäivien varalle lintu- ja puutarhaoppaita, kalansyöntikalenterin ja purjehtijan käsikirjan.

Hiukan ennen kuin tie syvemmälle järviseudulle kääntyi, Aaltonen leikki ajatuksella, että voisi yhtähyvin jatkaa matkaansa pohjoiseen. Mutta pelkkä mahdollisuus siitä että voisi niin tehdä riitti, ja Aaltonen ohjasi auton maantielle. Sen molemminpuolin kasvoi vankkaa metsää ja kun tie kapeni, se oli kokonaan varjoinen ja miellyttävän viilelä. Parin tunnin matkanteon jälkeen Aaltonen ajoi tutulle levennykselle edellisenä päivänä syntyneiden jälkien päälle, lukitsi ovet huolellisesti ja lähti tavaroineen polulle.

Mökin pihaan hän saapui hikisenä, kantamukset olivat muistuttaneet kipeytyneistä lihaksista. Aaltonen vei sisälle kaappiin pilaantumattomat tavarat. Paarma takoi päätään lasia vasten, Aaltonen sorkki sen irti ikkunasta ja se löysi tien ulos. Sitten hän vei maidot ja voit kaivoon. Tullessaan takaisin hän huomasi alarapulla valkoisen läikän. Hän luuli sitä lokin ulosteeksi, mutta se liikahti kengän kärjen alla. Valkoisesta pötköstä lähti tummaa jauhetta. Tupakannatsa, Aaltosella välähti. Hän suoristi selkänsä ja vilkaisi ympärilleen. Vene, sangot, airot, kaikki paikoillaan. Hän muisteli oli jättänyt paarman sisälle lähtiessään, mutta avainhan oli ollut tallessa. Hän sipaisi natsan ruohikkoon, rapun karkeaan pintaan jäi ilkeä musta viiru.

Aaltonen katsoi ovelta huonetta, kiersi pihan ja etsi jälkiä. Nurmikko oli hänen itsensä tallaama, joten mitään vierasta siitä ei pystynyt näkemään. Pikkuhiljaa hänessä heräsi epäilys, että häntä oli tarkkailtu ja hänen poissaolonsa oli tiedetty. Hanen lymypaikkansa oli häpäisty, paljastettu. Metsänreuna mökin takana tuntui uhkaavalta päivänvalossakin, miltä se tuntuisi iltaisin ja öisin, Aaltonen ajatteli. Voisiko täällä koskaan enää olla vapautuneesti.

Mies keräsi laukkuunsa hiukan vaatteita ja juuri tuomiaan tavaroita, lukitsi oven ja otti avaimen mukaansa. Polulla hän vielä epäröi, näinkö hän vain jättäisi suunnitelmansa. Hän kääntyi puolittain ympäri palatakseen takaisin, mutta huomasi kivien kohdalla taitettuja kaisloja. Kiven päällä oli kumollaan takkuinen linnun pesä. Eläin olisi haistanut siinä ihmisen.

Tarmo Pyykkönen

Halutaan ostaa

Halutaan ostaa dopingia. Miel. punaisissa ampulleissa. Kysymykseen tulee myös vaihto. Myydään erilaisia vitamiineja värittömissä ampulleissa.
Yst. vast. nimim.
"Tähtäimessä Etelä-Afrikka"

Halutaan myydä

Halutaan myydä nimi. Hyväkuntoinen. Seinäjokelaiselle ostajalle erikoisalennus.

Yst. vast. Sanomalehti Pohjalainen. Vaasa.

SEINÄJOEN KAUPUNGINTEATTERI

Musikaali MONTE CRISTON KREIVI. Ohjelmistossa 1.1.85 alkaen. Tervetuloa katsomaan!

”Teloitetaan ampumalla!”

Viime aikojen vaikuttavimpia lukuelämyksiä on ollut Erik Andrénin kirja ”Missä on veljesi”.

Karperössä asuva kirjailija on koonnut 145-sivuiseen teokseen puhuttelevan raportin neljän pohjalaispojan teloituksesta heinäkuussa 1944.

Miksi nuorten miesten oli kuoltava? Miten nuorukaisten vanhempia kohdeltiin, kun he yrittivät ottaa tapahtumista selvää? Oliko sotilaspastori kavaltanut sotilaspojat Nuijamaan pitäjässä jatkosodan lopulla?

Siinä kysymyksiä, joihin Erik Andrénin kirjassa etsitään vastauksia.

Suomessa teloitettiin sodan aikana 468 ihmistä. Jokaisesta teloituksesta haluttaisiin vaieta 40 vuotta sodan päättymisen jälkeen.

Kirjailija Erik Andrénin on kuitenkin vahvasti sitä mieltä, että näihin häpeällisiin tapahtumiin on yhä palattava. On kerrottava objektiivisesti niistä oloista ja syistä, jotka vaikuttivat teloituksiin.

”Missä on veljesi” -teos ilmestyi ruotsinkielisenä jo yli vuosi sitten ja herätti mm. Ruotsissa melkoisesti keskustelua. Esimerkiksi Dagens Nyheter kommentoi neljän ruotsinkielisen pohjalaismiehen teloituksesta kertovaa kirjaa:

”Kun sotaa käyvä maa ajautuu teloittamaan omiaan, on isänmaallisuus tahrautunut.”

Tänä syksynä kirja on saatu myyntiin suomennettuna ja vastaanotto on ollut myönteinen. Kirjailija Andrénin kirjaa pidetään rohkeana puheenvuorona inhimillisyyden, oikeudenmukaisuuden ja rauhan puolesta.

Lehtemme julkaisee kirjailija Andrénin luvalla otteen Sahlgrenin kustannusliikkeen kustantamasta kirjasta ”Missä on veljesi”.

--Rauhanpatsasta odotettu-- pian 10 vuotta

Seinäjoen kaupunki viettää vuodenvaihteessa 25-vuotisjuhliaan. Mutta heti tammikuun alussa kaupungilla on syytä toiseenkin merkkipäivään. Tammikuun 10. päivänä tulee kuluneeksi 10 vuotta siitä, kun Seinäjoelle ryhdyttiin hankkimaan rauhanpatsasta.

Nyt rauhanpatsashanke on viimeinkin nytkähtämässä eteenpäin. Patsaan toteuttamiseen päästään ehkä vuosina 1986—1987. Silti ei voida sanoa, että patsashankkeessa olisi pidetty kiirettä. Patsastoimikunnan jäseniltä on vaadittu sitkeitä istumalihaksia. Rauhanpatsaan toteuttaminen tuntuu Seinäjoella olevan kiven takana.

Tammikuun 10. päivänä 1975 jätettiin Seinäjoen kaupunginvaltuustolle aloite rauhanpatsaan hankkimisesta kaupunkiin. Aloitettiin ensimmäinen allekirjoittaja Aatto Korpinen ei koskaan nähnyt hankkeen toteutuvan. Hänen haudalleen pystytettiin valitettavasti hautakivi paljon ennen rauhanpatsasta. Silti aloitteella oli alusta lähtien lähes koko valtuuston tuki, sillä aloitteen oli allekirjoittaneet 32 valtuutettua.

Alkuinnostusta rauhanpatsaan toteuttamiseksi riitti. Toukokuun 12. päivänä 1975 kaupunginhallitus teki periaatepäätöksen, että patsas paljastettaisiin kaupungin 20-vuotisjuhlien yhteydessä vuonna 1980. 20-vuotisjuhlat pidettiin, mutta rauhanpatsas jäi paljastamatta. Nyt vietetään 25-vuotisjuhlia, eikä patsasta paljasteta vieläkään.

Jotakin on sentään tehty. Rauhanpatsastoimikunta on istunut sitkeästi. Vuoden 1976 talousarvioon otettiin 5000 markan suunnittelumääräraha patsashanketta varten. Vuonna 1977 tällä rahalla tehtiin tutustumismatka kuvanveistäjä Raimo Utriaisen ateljeehen.

Tammikuussa 1978 kaupunginhallituksen jäsenet olivat vielä toivorikkaita. Tällöin patsastoimikunta esitti, että rauhanpatsas toteutettaisiin Uimahalli-urheilutalon yhteyteen. Kaupunginhallitus kiitteli, että patsashanke on viimeinkin saamassa konkreettisia muotoja — ja päätti samassa kokouksessa hankkeen hautaamisesta. Samaan aikaan puuhattiin rautatieläisten muistomerkkiä ja kaupunginhallitus katsoi, ettei kahta patsasta voi toteuttaa samanaikaisesti.

Rauhanpatsas jäi paljastamatta kaupungin 20-vuotisjuhlissa. Se jää paljastamatta kaupungin 25-vuotisjuhlissa. Patsaita tällä välin on Seinäjoelle paljastettu. Keskussairaalalle lahjoitettiin veistos Elämän vedet. Pelimannipatsastoimikunnalle on varattu ensi vuoden budjetissa 50 000 markkaa näköispatsaaseen. Uimahalli-urheilutalo on yhä ilman patsasta.

Jotain konkreettista on viimeinkin tapahtumassa. Viime maaliskuussa valtuusto päätti yksimielisesti vauhdittaa uudelleen rauhanpatsashanketta. Rauhanpatsastoimikunta kokoontui pitkän tauon jälkeen. Kaupunginhallituskin näytti vihreää valoa. Ensi vuoden talousarvioon otetaan näillä näkymin määräraha patsaskilpailua varten. Patsas toteutettaisiin vuosina 1986—1987 Uimahalli-urheilutalolle.

Seinäjoki on sittenkin saamassa rauhanpatsaan, kymmenen vuoden odotuksen jälkeen. Kiirettä patsashankkeessa ei ole pidetty. Mutta pääasia kai on, että Seinäjoen kaupunki viimeinkin on kantamassa kortensa kekoon rauhan puolesta.

Thor

Nuori mies, jolla on kaksi Vapaudenristiä, murtuu psyykkisesti ja teloitetaan.

Thor Sundvik oli maata viljelevän herastuomarin poika Koivulahdelta. Hän oli nuori mies, jolla oli kaksi Vapaudenristiä ja paljon ystäviä.

Hänet oli kutsuttu asepalvelukseen 9. 1. 1942. Syksyllä hänet lähetettiin rintamalle Syvärin lähistölle. Hänen paras toverinsa samassa joukkueessa oli purmolainen Herman Storvist. Hän oli myös saanut kunniamerkin urheudesta.

Toisella oli yksi Vapaudenristi, toisella kaksi. He olivat urheita poikia, hyviä ja taitavia jääkäreitä. Mutta kuka heitä pyysi ajattelemaan itse?

Ehkä he saivat maksaa hengellään sen ettei ruotsinkielistä Etelä-Pohjanmaata saatu koskaan kannattamaan unelmaa Suur-Suomesta, jonka raja piti vetää miekalla Uraliin.

Ruotsinkielinen Etelä-Pohjanmaa sijaitsee Pohjanlahden rannikolla. Lahden toisella puolella on Länsipohja. Kerran ne kuuluivat hallinnollisesti yhteen, samaan lääniin jonka keskus oli Korsholman linna. Siitä on jo pitkä aika, mutta Etelä-Pohjanmaan ruotsinkielisille on välimatka länteen jäänyt lyhyemmäksi kuin Helsinkiin, Uralin vuorista puhumattakaan.

Ruotsinkielinen Etelä-Pohjanmaa on osa Suomea. Kun vihollinen hyökkää, on selvää, että maata on puolustettava. Mutta että raja miekalla Uraliin ja uusi järjestys Eurooppaan? Aseveljinä natsien kanssa?

Thor Bernhard Sundvik teloitettiin ampumalla 23. heinäkuuta 1944 Nuijamaalla. Hän oli teloittajien mielestä maanpetturi, jonka tomua ei voitu lähettää kotiin Koivulahdelle.

Thor Sundvikin veli sanoo helmikuussa 1982 Västerhankmossa, että kesällä 1944 oli kaikille selvää, mihin oltiin menossa. Heinäkuun lopulla me tajusimme täällä kotona, että se ei voinut enää kestää kauan, että meidän oli saatava rauha.

Miksi koivulahtelainen Thor Sundvik ja purmolainen Herman Storvist eivät totelleet käskyä?

Kesäkuun 24. päivänä oli heidän joukkueensa lähellä Tienhaaraa noin kahden kilometrin päässä etulinjasta. He lähtivät erään toverinsa kanssa yhdessä taaksepäin. Eräässä torpassa noin kolmen kilometrin päässä rintamalta he vammauttivat toisiaan.

Sundvik ampui toista toveriaan vasempaan käteen ja Storvistia oikeaan käteen. Storvist ampui Sundvikia vasempaan käteen. Sitten he menivät maantielle, jolta kuomra-auto poimi heidät.

Lääkintäkomppanian kautta heidät vietiin kenttäsairaalaan. Sieltä heidät kuljetettiin Tampereen sotilassairaalaan.

Tampereen sotilassairaalasta Sundvik ja Stovik lähetettiin heinäkuun kuudentena päivänä täydennyskeskukseen Pieksämäellä.

Heinäkuun kahdeksantena päivänä heidät oli määrä viedä yhdessä 30—40 miehen kanssa upseerin komennossa jälleen rintamalle. He tulivat Pieksämäen asemalle, mutta hyppäsivät junasta kello 21 ja 22 välillä ja alkoivat kulkea rataa pitkin länteen.

Koko yön he kahlasivat soitten poikki. Varhain aamulla he saapuivat läpimärkinä ja näkäisinä erään metsäladon luo. He kuulivat koiran haukuntaa ja huutoja ja tajusivat, että Jyväskylästä saapuneet sotapoliisit ajoivat heitä takaa koirien kanssa. Nyt alkoi polttaa ja he olivat yksimielisiä, että oli päästävä rautatielle matkan jatkamiseksi.

He lähtivät kohti Lievestuoreen asemaa odottaakseen junaa ja jatkaakseen eteenpäin. Mutta sotapoliisi oli laskenut juuri niin. Kuinka kaksi poikaa olisi selviytynyt seudulla ilman ruokaa ja osaamatta sanaakaan suomea?

Knut Sandén kävi Koivulahdella samaa koulua kuin Thor Sundvik ja pääsi ripille samana vuonna. He kasvoivat siis yhdessä. Heidän kotitalonsa olivat vain parin sadan metrin päässä toisistaan. He joutuivat myös armeijaan samana päivänä, tammikuun yhdeksäntenä 1942.

— Meidän tiemme erosivat. Me emme tavanneet kovin usein rintamalla, Knut kertoo. — Mutta viimeisen tapaamisemme muistan.

— Se tapahtui junassa. Näin kaksi nuorta lyhyttukkaista poikaa, joilla ei ollut vöitä, seisomassa vaunun käytävällä. Olin tuntevinani Thorin ja menin heti miehen luokse puhellakseni hänen kanssaan. Silloin hän viittasi peukalollaan ja kuiskasi jotain sotapoliiseista. Silloin näin konepistoolilla aseistautuneen vartijan, joka seisoi heidän takanaan. Juna pysähtyi Taavetin asemalle, meidän oli määrä jatkaa seuraavana päivänä ja vartija kuljetti heti pois lapsuustoverini ja toisen pojan. Tajusin, että hän oli Thorin onnettomuustoveri Herman Storvist.

— Illalla lähdin ulos tiedustellakseni, minne vartija vei pojat. Lopulta löysin piikkilangan ympäröimän parakin ja sinne heidät oli viety. Thor tunsi minut heti ja kun vartija oli näkömatkan ulkopuolella ryömimme kumpikin piikkilanka-aidan luo. Oli keskikesä ja lämmin ja siinä me makasimme kumpikin eri puolilla aitaa ja juttelimme myöhään ilta.

Thor ei ollut huonolla tuulella. Päinvastoin. Nyt kun painostavat kuulustelut olivat ohi, hän katsoi luottavaisesti tulevaisuuteen.

— Hän oli selvillä siitä, että heidän rikkomuksensa johtaisi muutaman vuoden vankeusrangaistukseen, mutta pian tulisi kuitenkin rauha ja silloin sellaiset jutut näyttäisivät pikkuasioilta. He anoisivat armahdusta tai rangaistuksen lyhentämistä. Pääasia oli että he elivät. Ja mitä heidän nykyinen tilanteensa oli verrattuna siihen helvettiin, mistä he tulivat.

— Me juttelimme kauan sinä iltana Thor Bernhardin kanssa. Me muistimme niin monia asioita kotoa. Annoin hänelle puolet rahoistani ja me jaoimme kessuvarastoni kahtia. Sitten erosimme. Vartija tuli ja meidän oli määrä pian tavata Västerhankmossa. Muutaman päivän kuluttua me seisoimme rivistössä asennossa ja kuuntelimme päiväkäskyn lukemista. Neljä sotilasta oli teloitettu ampumalla. Lapsuustoverini Thor Bernhard oli yksi heistä, Knut Sandén kertoo.

Herastuomari Sundvik matkusti Koivulahdelta Vaasaan saadakseen selville yksityiskohtia lyhyen virallisen teloituksista kertoneen tiedotuksen lisäksi.

Mitä hän sai tietää? Että maanpetturin tomua ei voitu lähettää kotiin. Asepukuinen pappi väänteli käsiään ja sanoi

— Julma sota, julma sota.

Birger muistaa isänsä usein sanoneen, että jos Thor olisi kuollut taistelussa tai menehtynyt sotatoimien vuoksi, silloin perhe olisi joutunut tyytymään kohtaloonsa kuten niin monet muutkin. Mutta tapahtunutta hän piti liian julmana ja tarkoituksettomana.

(Katkelma Erik Andrénin kirjasta MISSÄ ON VELJESI, Sahlgrenin kustannusliike Oy, 1984, os. 03300 Otalampi, 913-33223)

Julkinen eläin

Neekerirumpu
pistävänhajuinen, valkoinen jauhe lehahtaa huoneeseen
kimaltaa auringossa
alkaa jyskyttää
suonten sisällä
orgasmi yleisön kanssa purkautuu
kuka antautuu!
kuka antautuu!
rumpujen jyskytys pureutuu haarojen väliin
jalat siirtyilevat levottomasti
solisti
vatsa edellä
hillitön huuto kuin
loputtomasti
repäisty vaate
halkaisee äänivallin loputtomasti loputtomasti
loputtomasti
loputtomasti
pohjamuta nousee
on vaikea hengittää
suunnaton imu kiskoo käsiä, jalkoja
vartalot tempoilevat nykivät
kitara heittää hämähäkinverkon huoneeseen
ja katsoo solistia
syvälle silmiin
frankestainin hirviö miksaa ystävällisesti hymyillen
kuin orkesterinjohtaja
ohjaa
viimeiseen valssiin

Tuula Ilmonen
Kemun klubi-ilta, Kauko Röyhkän konsertti

ROCK-KARNEVAALIT 30.12.84

Aaton aattona
klo 19.00—02 Seinäjoella
Hotelli Sorsanpesän 600-paikkaisessa ravintolassa.

Eppu Normaali
Sielun Veljet
Monaco blues band (Ruotsi)
Eurooppa-kuoro
(100 laulajaa, 16 eri maasta)

Hotellimajoitus Sorsanpesässä karnevaalihintaan 110 mk/henkilö.
Sis. aamupala, sauna ja uinti.

Ennakkomyynti: H:ki lippupalvelu, T:re Epe's, Vaasa Fazer, J:kylä Travela, Alavus Musiikki- ja askarlelu, S:joki Mononen, Sorsanpesä ja Kemu puh. 964/141 344/185. Liput 60 mk.

Järj. **Vaasan läänin Kehittyvän Musiikin Yhdistys r.y.**

Tosi hyvä pizzeria

Jo*Antonio Casa Grande tiesi sen.

***(= Isotalon Antti)**

CASA GRANDE

Keskuskatu 17, Seinäjoki
puh. 964-142 644
AUKI 11—22
SUN 14—22

Se, josta puhutaan

L'artiste

RAVINTOLA● CAFETERIA 2 kr
KOULUKATU 5, SEINÄJOKI
PUH. 964-140006
AUKI 9—22
SU SULJETTU

Tonho Karapalon suuret siekailut

''Hyvät katsojat, siinä on teille lähikuva, nyt te voitte ihan omin silmin todeta, että pallo on pyöreä. Hyvät katsojat, ihailkaa! Minä en puhu enää mitään.''

Pentti Salmi, Los Angeles 1984

''Sanon Tonjo, vaikka se kirjoitetaan Tonho, siis sanon niin kuin se sanotaan. Sanoinko minä nyt Tonjo vai Tonho? Sovitaan että minä sanon Tonho, vaikka se lausutaan Tonjo, etten sekoittaisi kuulijoitten päätä.''

Antero Karapalo, Los Angeles 1984

Olemme matkalla junalla Helsinkiin joskus alkusyksystä, Henrikki, Markku ja minä. Tarkoituksemme on osallistua kokoukseen, jossa käsitellään kansainvälisen taideviikon ohjelmaa. Suomen Olympiajoukkue on juuri saapunut pähkähulluun kotimaahansa ja kansalaiset repivät epähygienisiä alushousujaan henkeäsalpaavan katharsiksen kynsissä. Omakotitalot on jo hankittuina taivaallisen olympiaonnen kohtaamissa kunnissa ja kaupungeissa, mitalijuhlia järjestetään tiuhaan pakahduttavan hartaina Uskon, Toivon ja Onnin elähdyttäminä ja stipendejä jaetaan jo rivakasti seuraavia orgioita odotellessa. Ja rahaa on, kun on urheilusta kysymys. Urheilusta, herrajumala, Urheilusta; kuinka kukaan voi tätä räjähtävää autuudentunnetta kestää. Herrajumala, tässä maassa ei seistä, täällä juostaan! ! !

Meidän yhteinen suosikkimme on Martti Vainio, sillä me olemme olleet aina sitä mieltä, että vaikka rotanmyrkkyä kunhan vain kulkee. Ja onhan se nähty ettei näinä aikoina julkisuutta saa enää muuta kuin hormonipiikillä, kyllä vanhat kunnon konstit kuten raiskaus, tappo tai itsensä polttaminen ovat jo tehottomia. Tietenkin yksi mahdollisuus on tämä yhteiskunnallinen ja taloudellinen rötöstely, mutta mitäpä mahdollisuuksia siihen on köyhällä urheilijalla, sen enempää kuin köyhällä taiteilijallakaan.

Martti on vetänyt aivan oikeasta narusta; kirja on kuulemma jo tulossa markkinoille. Ensimmäistä LP-levyä, jonka kannessa irvistää piikikäs kärsivä komeetta, voidaan odotella varmaankin jo joulumyyntiin. Ja tuskin ehtii kulua vuottakaan kun saamme ihailla Martti Vainion maalauksia ja veistoksia hänen ensimmäisessä suuressa yksityisnäyttelyssään, jos vain mahdumme tungokselta sisälle näyttelyhuoneistoon. Tämän jälkeen ei voi enää muuta kuin ennustaa loistavaa elokuvauraa.

Markku: — Helvetin väliäkö sillä on mitä aineita urheilijat käyttävät, sitä vielä jaksetaan taivastella. Lapsellista touhua. Käyttäköötl

Henrikki: — Mutta ei se sitten enää ole urheilua.

Markku: — No mitä se sitten on?

Henrikki: — Taidetta, hyvä mies, taidetta.

No, emmehän me urheilusta mitään tiedä, emmekä ole juuri käyneet urheiluareenoilla sitten lapsuutemme karvaitten päivien. Minäkin onneton sorruin noina kultaisina vuosina koulun painostuksesta, tietty, pitämään aneemisen vartaloni verhona verryttelyasua, tuota henkistä alamittaisuutta ilmaisevaa brutaalia vaatepartta. Isoisäni, joka käytti perunapellollakin liituraitapukua ja säämiskäsuojuksia etteivät polvet kuraantuneet, ylätti sitten eräänä aamuna kelvottoman pojanpoikansa vetelehtimässä pihamarkilla Suomi-verryttelyasussa ja kaiken lisäksi vielä jonninjoutavaa pesäpalloa pompottelemassa.

— Poika perkele, vedä heti kunnon housut jalkaasi, ja yritä edes näyttää sivistyneeltä ihmiseltä.

Sen koommin en ole verryttelyasua ylleni vetänyt, ja olen vieläkin sitä mieltä että se pitäisi lailla kieltää. Tämä kuulostaa tietenkin oudolta puheelta tässä urheiluhullussa maakunnassa, jossa ei leikkiä lasketa, ei ainakaan urheilusta ja jossa jo äidinmaidossa on imetty vakaumus, että miehellä on vain kolme oikeaa asua: rispaantunut rippipuku, sarkahousut sontaisilla saappailla ja hikinen verryttelyasu. Mutta minähän olen tähän syytön, kuten edellä on ilmi käynyt.

Ja takaisin junaan. Olemme ehtineet jo tuonne Tampereen eteläpuolelle. Istumme ravintolavaunussa, senhän ovat kaikki jo arvanneetkin ja innokkaimmat jo lyöneet vetoakin, että ovatko ne istuneet siellä Seinäjoelta vaiko vasta Parkanon mutaisilta soilta saakka. Niinpä niin, me syömme lohiseljankkaa ja särvimme hyistä olutta. Keskustelu on kääntynyt turvallisesti kulttuurin puolelle. Televisiosta on juuri nähty mainio ohjelma Eeva-Liisa Mannerista.

Henrikki: — Ajatelkaa nyt, se upea eukko on yökaudet pohtinut ihmisen sisäistä todellisuutta ja kirjoittanut, saatana, sillä aikaa kun samaan ikäpolveen kuuluvat tannisenäitee ja mäkituurinäitee ovat leiponeet kakkua ja pullaas.

Minä: — Mistä sinä Henrikki tiedät, vaikka tannisenäitee vielä jonakin päivänä leipoisi täydellisen kakun.

Henrikki: — Pyh!

Matka jatkuu, emme ole vielä perillä, emme lähestulkoonkaan, ehkä emme koskaan perille saavukaan. Mutta me olemme tulossa, kaikesta huolimatta. Aikomuksenamme on keskustella kansainvälisen taideviikon teemasta, taidehankintojen %-periaatteesta julkisessa rakentamisessa. Me olemme vielä tässä vaiheessa täydellisen viattomuuden tilassa, meillä ei ole aavistustakaan että meitä on aivan lähitulevaisuudessa odottamassa sellaisetkin kauhistuttavat elämykset kuin Nurmon painijapatsas ja Seinäjoen Yrittäjä-Jussi. Toivottavasti puheet pelimannimonumentista ovat olleet pelkkiä painajaisia; eihän sitä kukaan tosissaan ole aikonutkaan pystyttää, sehän oli vain leikkiä, tätä pohjalaista perushuumoria jossa päitä tippuu ja veri lentää.

Mutta vaikutusvaltaiset tihutyöntekijät ovat jo liikkeellä, he viis veisaavat %-periaatteesta. He tietävät mitä he tahtovat ja tahtovat mitä he tietävät, joka ei ole paljon. He kulkevat nopeammin kuin me; he lentävät, me kolkutamme junassa. He juovatkin paremmin; he kulauttavat konjakkia, me olutta. Heidän aseensa ovat jo kahvaa myöten meidän selissämme.

''Voi hyvät ystävät, katsokaa tuota menoa — se on taidetta.''
Pentti Salmi, Los Angeles 1984

S.J. Tanninen

Säästöpankin Pankkikortti. Kätevin käteisraha.

Kun Sinulla on säästöpankin pankkikortti, Sinulla on rahaa aina mukanasi.

Tilaa itsellesi pankkikortti jo seuraavalla pankkikäynnilläsi.

Pankkikortilla voit maksaa kätevästi ja nostaa käteistä pikapankista Seinäjoen Säästöpankissa arkisin klo 7.00—23.00

Tervetuloa kanta-asiakkaaksi.

SÄÄSTÖPANKKI

auttaa aina.

Anna lahja joka soi

SANYO

stereoradionauhuri

n-9800

695,-

- Sanyo kolahtaa kliffasti

- Levyt, nuotit, kasetit musiikkialan erikoisliikkeestä

Seinäjoen Soitinkauppa ky

puh. 22669

Musiikki Kaikki

Sotakamreerin sota

Reino Lehväslaiho:
Jänkä palaa WSOY, 1984

Reino lehväslaiho kirjoittaa sodasta. Tämä Seinäjoella asuva kirjailija on kirjoittanut jo seitsemäntoista "sotakirjaa". Viimeisin, nimeltään Jänkä Palaa, ilmestyi juuri joulumarkkinoille. Vuoden 1971 jälkeen Lehväslaiholta on ilmestynyt neljätoista kirjaa.

Miljoona sivua luettavaa

Lehväslaihoa vois verrata Kalle Päätaloon. Molemmat herrat ovat olleet erinomaisen tuotteliaita. Herroille kirjoittaminen on ilmeisen helppoa. Omasta aihepiiristä on kirjoitettu kymmeniä tarinoita. Lehväslaiho tuntee talvi- ja jatkosodan hyvin. Sotien todellisuudesta hanen mielikuvituksensa on ammentanut edellämainitut seitsemäntoista kirjaa. Lehväslaiho ja Päätalo ovat todennäkoisesti miljonäärejä.

Jänkä ei pala

Sotakamreerin Jänkä Palaa-teos on ikävystyttava. Teos on eräänlainen sotaseikkailu, jossa suomalaiset sissit taistelevat lukumäaraisesti ylivoimaisia venäläisiä vastaan Vienan korvessa. Sissit ovat kovia ja sitkeitä taistelijoita. Lehväslaihon sodassa kuolema on tietenkin läsnä, mutta sotilaiden kuolema ei tunnu tragedialta vaan luonnolliselta osalta sotaa. Lehväslaihon sankarit ovat kovin persoonattomia.

Lehväslaiho kirjoittaa eräänlaista sotaviihdettä, jota ei voi arvostella vakavasti. Voidaan kuitenkin kysyä: Onko oikein kirjoittaa sodasta "kevyesti"? Onko ajankohtaista jatkaa taistelua venäläisiä vastaan Vienan korvissa? Vääristyykö sodan todellisuus?

Jänkä Palaa

Reino Lehväslaiho ole Väinö Linna, eikä Lehväslaiho kirjoita koskaan "Tuntematonta sotilasta". Väinö Linna kirjoitti "Tuntemattoman", merkittävän kirjan, joka kannattaa lukea. Väinö Linnasta tuli myös "miljonääri". Lehväslaiho on lyönyt sodalla rahoiksi, koska häntä luetaan.

Ensi jouluna voidaan odotella uutta seikkailua. Sota, sotaviihde myy hyvin.

Sissiluutnantti

Mennään naapuriin

Maailman nuorison ja opiskelijain
YSTÄVYYSFESTIVAALI
Moskovassa heinä—elokuussa 1985.
Lähde mukaan — Koe maailman nuorison ystävyys.
Matkoihin sisältyy festivaalijuhlat Moskovassa ja tutustuminen johonkin muuhun Neuvostoliiton kaupunkikohteeseen 10 päivän aikana I lk/ph.

SNS-MATKAPALVELU
KONTAKT
SFS-RESETJÄNST
Kokkola Vaasa Seinäjoki

Piika ja tutkija

RAKAS JOHN: May Pang-Henry Edwards, Kirjayhtymä 1984
SHOUT-BEATLESIEN TARINA: Philip Norman, Otava 1984

Isa, poika ja vuosi 1974. Kuuden vuoden kuluttua John Lennon murhataan ja kymmenen vuoden päästä Julian saa valmiiksi ensimmäisen lp-levynsä Valotte.

Montakohan milliä tuohta J. Lennonin muistolla on tehty neljässä vuodessa?

Tapahtui näet Lennonin kuolon päivinä, että tuskin vielä kylmenneen ruumiin ympärillä alkoi pöristä jos jonkinlaista informaatiokärpästä.

Heistä pahin lienee May Pang.

Kirjassaan "Rakas John" Pang väittää olleensa, paitsi Johnin ja Yokon sihteerikkö, myös J. Lennonin rakastajatar. Siinäpä on ainekset kirjaan, jota nyt kaupitellaan kaukana Nykistä asuville härmäläisille.

Siitä ei pääse mihinkään, että suurin osa 213-sivuisesta kirjasta on juoruilua pahimpien naistenlehtien tapaan.

Pang on mielenkiintoisimmillaan, kun hän kuvailee Lennonin työtä mm. Ming Games- ja Walls and Bridges -älppäreiden kimpussa. Myös maailmankuulu Phil Spectorin "äänivalli" saa kirjassa kuvauksen, joskin hailakan.

Harvat leimahdukset eivät pelasta Mayn kirjaa. Se on turha kapine, kun julkaisematta on vielä tyhjentävä John Lennon -elämäkerta.

* * *

Philip Norman liikkuu aivan eri tasolla. Hän on tutkiva journalisti ja kirjailija, joka on koonnut Beatlesin tarinan tiilikivenkokoiseksi kirjaksi.

Norman on haastatellut, penkonut, tutkinut, porautunut ja kirjannut paperille bändin ja sen yksittäisten jäsenten tien lapsenkengistä beatlesbootseihin.

Kirja alkaa J. Lennonin murhasta. Sen jälkeen lähes 500-sivuinen kirja on yhtä vyörytystä ja nippelitietojen ilotulitusta.

Miljoonien yksityiskohtien keskeltä rakentuu kuitenkin selkeä kokonaiskuva maailman suosituimman popbändin taipaleesta. Kirjassa puhuvat silminnäkijät ja siksi se on niin tosi.

(R.V.)

VAASAN KAUPUNGINTEATTERI
Pitkäkatu 53, Vaasa

Ohjelmistossa:
Franz Xaver Kroetz
EI LINTU EIKÄ KALA
— kuka meitähallitsee, koneet vai me itse?
Veijo Meri—Vesa Tapio Valo
RINNANMITALLA!
— urheilua ja rakkautta olympiavuonna!
Kiertuenäytelmä
Maria Jotuni
RAKKAUTTA
— yhden naisen ilta
näytelijä Salme Karppisen seurassa.
Kiertuenäytelmä
Henrik Ibsen
HEDDA GABLER
— suuri klassikko naisen mahdollisuuksista ja kapinasta.
Lastennäytelmä
YKSI AURINGONSÄDE
— yhteistyössä Nukketeatteri Peukalopotin kanssa valmistettu nukkenäytelmä rotan ja posliiniballerinan ystävyydestä.
Kiertuenäytelmä

Lähempiä tietoja lippumyymälästä
puh. 961-118588 tai 961-118916

ÄÄNITTEIDEN AMMATTILAINEN POHJANMAALLA

Bothiasound oy
PL 201 Kauppakatu 15 60101 Seinäjoki puh. 964-141920, 121520

tehokkuutta, taitoa, tekniikkaa

LAKEUDEN JA KEMUN KUTSU

Julkaisijat: Lakeuden Kutsu r.y.
Vaasan läänin Kehittyvän Musiikin Yhdistys r.y.

Päätoimittaja: Marjatta Ripsaluoma

Toimitus:
Keijo Nevaranta
Risto Vuorinen
Pekka Purhonen
Jorma Salovaara
Timo Mylläri
Seppo J. Tanninen

Toimituksen osoite:
KEMU, PL 180, 60101 Seinäjoki
puh. 964-141344/185

Painopaikka: Seinäjoen Kirjapaino Oy, Seinäjoki 1984

MISSÄ ON VELJESI?

Erik Andrénin vaikuttava kirja neljän sotilaan teloituksesta heinäkuussa 1944 nyt saatavana suomeksi. Teos julkaistu Pohjoismaiden ministerineuvoston kirjallisuuden edistämistuen turvin.

Sahlgrenin kustannusliike Oy
osoite: 03300 Otalampi
puh. 913-33223

Taiteilijoiden juridiset ongelmat hoitaa Non Art -ryhmän perustajajäsen

JAAKKO HIRVONEN,

asianajaja, oikeustieteen kandidaatti

— verotus
— tekijänoikeuskysymykset
— saatavien perintä ym. oikeudenkäynnit

ASIANAJOTOIMISTO JAAKKO HIRVONEN
Kauppakatu 27 A 2, 40100 Jyväskylä 10
Puh. 941/213 959

Sirkan kenkä

TULISALO

VALAISIMIEN ERIKOISLIIKE KH-MYYNTI OY

KALUSTETALO kalle perälä OY SEINÄJOKI

Seinäjoen soitinkauppa

Ojaniemi & Tikkaoja

SEINÄJOEN VARAOSAKESKUS

EOL RAKENNUSTARVIKE JA LUKKO OY

AJOKORTIT MUKAVASTI MEILTÄ

HEMMINGIN

Vapaudentie 51 Seinäjoki
☎ 964-22509

LIIKENNEOPISTO OY

SEINÄJOEN EHDOTON
YKKÖSPAIKKA

* uusittu edullinen lounas seisovasta lämpöpöydästä
* maukkaat pihvit
* pizzat, lasagnet, spaghetit sekä pikkulämpimät
* tikanheittoa ja pelejä
* tunnustettu "fiilis" iltaisin

Pizzeria

RAVINTOLA EPON PUB
KAUPPAKATU 10 p. 141620

ep POHJALAINEN
Maakunnan Ykköslehti

HYVIEN HETKIEN HOTELLI
RANTASIPI

PRUNNIN UUDENVUODEN VASTAANOTTAJAISISSA 31. 12.
mukana
SEITSEMÄN SEINÄHULLUA VELJESTÄ
Ohjelmakortit
PRUNNI á 35,—
ONNITEEKKI á 30,—
myydään etukäteen

rantasipi sorsanpesä
puh. 964-120 100, SEINÄJOKI